

Procjena zajednice u odnosu na održivost socijalne usluge pomoć u kući na području naselja Tenja

Procjena zajednice u odnosu na održivost socijalne usluge pomoć u kući na području naselja Tenja

Socijalni rad u zajednici: izv.prof.dr.sc. Carmen Luca Sugawara; dr.sc. Dinka Čaha

U suradnji sa Ženskom udrugom "IZVOR"

Zahvala

Ponajprije želimo uputiti zahvale Ženskoj udruzi „IZVOR“ i Mirjani Herceg, mag. iur., koordinatorici Udruge, na izdvojenom vremenu za zajedničku suradnju na procjeni zajednice s temom: "Procjena zajednice u odnosu na održivost socijalne usluge pomoć u kući na području naselja Tenja". Demografski trendovi predviđaju daljnje povećanje broja starijih osoba koje će se očitovati u svim sektorima, a kojima je nužno osigurati adekvatnu skrb i dostojanstvenu starost. Zahvalne smo i zadovoljstvo nam je što je Ženska udruga „IZVOR“, na čelu s koordinatoricom Mirjanom Herceg, prepoznala potencijal za suradnju i svojim nas sugestijama usmjeravala u kreiranju ove procjene. Zahvalu želimo uputiti i svim sudionicima u ovoj procjeni

- stručnjacima koji su s nama nesebično podijelili svoja znanja i iskustva, gerontodomaćicama koje su na prvoj liniji doticaja s potrebama korisnika te korisnicima čija nam je perspektiva važna za osiguranje trajnosti usluge. Posebne zahvale upućujemo i asistentici dr.sc. Dinki Čahi koja nas je vodila kroz čitav proces, svojim savjetima usmjeravala i uložila trud u razrješavanje naših nedoumica te izv.prof.dr.sc. Carmen Luca Sugawari koja je s nama podijelila svoje neprocjenjivo znanje i iskustvo i sudjelovala s nama u procesu stjecanja znanja. Nadamo se kako će ova procjena doprinijeti prosperitetu Ženske udruge „IZVOR“ te razvoju lokalne zajednice Tenje, s ciljem unaprijeđenja i osiguravanja trajnosti socijalnih usluga namijenjenih starijim osobama.

Nikol Bogdan
Margareta Ferić
Mateja Gotal
Sara Kufner
Magdalena Mudri

Sažetak

Procjena potreba zajednice provedena je u razdoblju od ožujka do svibnja 2023. godine u zajednici Tenja u sklopu kolegija Socijalni rad u zajednici. U provođenju istraživanja surađivali smo sa Ženskom udrugom "IZVOR" u Tenji. Svrha procjene zajednice bila je prepoznati s kojim izazovima se susreće zajednica Tenje u pogledu pružanja socijalnih usluga za osobe starije životne dobi. Pritom je korištena kvalitativna istraživačka metodologija, odnosno metoda strukturiranog intervjua. Fokus intervjua sastojao se od tri tematska područja: iskustva sudionika u provođenju tj. primanju usluga, nedostataka usluga te prilika za poboljšanje usluga, odnosno održivosti samih usluga. U istraživanje je uključen namjeran uzorak sudionika koji čine 6 stručnjaka (četiri iz područja regionalne i lokalne samouprave te dva iz neprofitnih organizacija), dvije gerontodomačice i dvije korisnice usluge pomoći u kući. Pritom gerontodomačice i korisnice žive na području naselja Tenja koje je fokus ove procjene zajednice, dok stručnjaci djeluju u sklopu različitih lokalnih zajednica. Sa sudionicima je dogovoreno mjesto i vrijeme provođenja intervjua te je sa svakim sudionikom intervju proveden individualno. Prilikom provođenja intervjua, pitanjima su se nastojala ispitati iskustva ispitanika pri organiziranju, pružanju ili primanju usluge, koji su nedostaci usluge te na koje se načine usluga može unaprijediti u vidu njezine trajnosti. Pri analizi podataka provodio se

postupak kodiranja podataka pri čemu se vodilo računa da istraživači ne kodiraju svoje intervju zbog objektivnog pristupa podacima, dok su svi izloženi podaci anonimizirani kako bi se zaštitio identitet sudionika. Tematskom analizom izazova i prilika koje čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima, ustanovljene su četiri teme: prednosti, rizici, preporuke i prilike, koje će biti detaljno opisane u cjelini Rezultati.

Nakon provedene procjene zajednice istaknuta je nekolicina prijedloga kako se može osigurati održivost socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe na području naselja Tenja. Pritom je izneseno pet specifičnih ciljeva/rješenja koji mogu pomoći u ostvarivanju ranije navedenog cilja, nakon čega su odabrana dva prijedloga/rješenja čija će se analiza detaljno prikazati u cjelini Preporuke.

Kako bi se postigao uspjeh i ostvarili ciljevi pri osiguravanju trajnosti usluga, važna je participacija motiviranih članova udruga i korisnika za čiji je rad udruga vezan. Također je važna međusobna suradnja i povezivanje manjih lokalnih udruga kao i kontrola od strane državne vlasti u obliku licenciranja. U cilju ostvarenja održivosti socijalnih usluga za starije osobe u naselju Tenja potreban je zajednički i suradnički angažman svih aktera - od samih korisnika, gerontodomačica, vodstva udruga te lokalne i državne vlasti.

KLJUČNE RIJEČI: pomoć u kući, starije osobe, udruge, usluge, projekti, financiranje

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Analiza problema.....	4
2.1. Rizični i zaštitni čimbenici.....	12
2.1.1. Zaštitni osobni čimbenici.....	12
2.1.2. Zaštitni interpersonalni čimbenici.....	12
2.1.3. Zaštitni čimbenici na razini politika.....	13
2.1.4. Rizični osobni čimbenici.....	14
2.1.5. Rizični interpersonalni čimbenici.....	17
2.1.6. Rizični čimbenici na razini politika.....	17
2.2. Ciljevi održivog razvoja i politike usmjerene na starije osobe i njihove usluge.....	19
3. Opis lokalne zajednice.....	24
3.1. Položaj.....	24
3.2. Povijest i aktualno.....	25
3.3. Demografske karakteristike.....	27
3.4. Specifične karakteristike zajednice u odnosu na to kako osigurati trajn(ij)u dostupnost usluge pomoći u kući u Tenji.....	33
3.5. Obilježja i resursi zajednice.....	35
3.5.1. Usluge, programi i edukacije.....	35
3.5.2. Postojeća partnerstva povezana s djelatnošću Ženske udruge IZVOR Tenja.....	36
3.5.3. Vrijednosti, stavovi i uvjerenja unutar zajednice.....	38

3.5.4. Kontrola financijskih resursa.....	38
4. Teorijski okvir koji vodi ovu procjenu zajednice.....	39
5. Mapiranje resursa u zajednici.....	41
5.1. Zaključak o bogatstvu i dostupnosti resursa.....	43
6. Metode i rezultati.....	44
6.1. Metodologija.....	44
6.2. Sudionici.....	44
6.3. Postupak provedbe istraživanja.....	45
6.4. Analiza podataka.....	46
6.5. Ograničenja istraživanja.....	46
6.6. Rezultati.....	47
6.6.1. Prednosti socijalnih usluga za starije osobe.....	48
6.6.2. Prilike za uspostavljanje trajnosti socijalnih usluga za starije osobe.....	49
6.6.3. Izazovi pružanja socijalnih usluga za starije osobe.....	50
6.6.4. Preporuke za osiguravanje trajnosti usluga za starije osobe.....	54
7. Preporuke.....	55
7.1. Manje lokalne udruge kao što su Udruga "IZVOR", "Amadea" i "Spiritus" su umrežene.....	57
7.2. Udruge su licencirane za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe.....	60
8. Zaključak.....	63
9. Literatura.....	64

1. Uvod

Starenje stanovništva je globalni fenomen koji se ubrzano odvija u mnogim zemljama, uključujući i Hrvatsku. Ovaj demografski trend postavlja nove izazove i zahtjeve za društvo u cjelini, posebno kada je riječ o podršci za starije osobe. Prema Europskoj stručnoj skupini za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici (2012) treba imati na umu da se potreba za potporom povećava s dobi. Ipak, nerijetko osobe starije životne dobi imaju želju što duže ostati u vlastitom domu pa se potrebna skrb osigurava putem tucionalnih oblika skrbi. Uvođenjem i poticanjem izvaninstitucionalnih oblika skrbi, osoba starije dobi i njezina obitelj imaju aktivnu ulogu, dok se starijim osobama omogućava donošenje odluka i veća razina autonomije u odnosu na institucionalnu skrb. Usluga pomoći u kući za starije stanovništvo postaje sve važnija kako bi se osigurala kvalitetna i dostojanstvena skrb za ovu populaciju. Lokalna zajednica Tenja kao jedinica mjesne samouprave sadrži mnogo izazova i prilika za postizanje održivosti socijalnih usluga za starije osobe. Zajednica Tenja je mjesto stanovanja brojnih osoba starije životne dobi, zbog čega su potrebe za podrškom i skrbi starijih osoba posebno istaknute. Tenja, kao i ostatak Hrvatske, suočava se s trendom smanjenja stanovništva pri čemu starije osobe ostaju prepuštene same sebi. Stručnjaci udruge "IZVOR" posebno naglašavaju specifične potrebe starijih osoba unutar lokalne zajednice Tenja koje se odnose na pristupačnost i dostupnost osnovnih javnih

usluga (npr. nedostatnost bankomata, zdravstvenih usluga...). Stavovi stručnjaka su da se sve više treba ulagati u lokalnu zajednicu koja bi trebala zadovoljavati nužne potrebe svojih članova te biti usmjerena ka poboljšanju kvalitete života starijih osoba. Vrijednosti unutar zajednice se postupno mijenjaju te se sve više prepoznaje važnost starijih osoba u društvu. Obzirom na trend porasta broja stanovništva starijeg od 65 godina, cilj ovoga rada bio je analizirati problematiku povećanja broja starijih osoba u Republici Hrvatskoj i time povezano pitanje skrbi namijenjene za navedenu korisničku skupinu, s posebnim naglaskom na socijalnu uslugu pomoći u kući. Polazište ovoga rada bilo je istraživačko pitanje: „Koji su izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?“, a ciljana grupa koju ono obuhvaća su osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj. Obzirom na postavljeno istraživačko pitanje, u radu se ispitalo sljedeće: teorijski koncepti značajni pri procjeni zajednice, karakteristike zajednice, svrha procjene potrebe i nužne metode, izvori podataka, postupak analize podataka, rezultati istraživanja te moguća daljnja poboljšanja (preporuke). Kako bi se dobio detaljniji pregled trenutne situacije održivosti socijalne usluge pomoći u kući, uspostavljena je suradnja sa Ženskom udrugom "IZVOR" u Tenji. Ženska udruga "IZVOR" je neprofitna, nestranačka i nevladina organizacija civilnoga društva,

koja djeluje za opće dobro, s ciljem doprinosa u izgradnji otvorenog društva punopravnih, slobodnih, afirmiranih i aktivnih pojedinaca i pojedinki. Osnovana je 2001. godine u prigradskom naselju Tenja. Društvenom i gospodarskom razvoju udruga doprinosi aktivnom ulogom na području zastupanja i primjene održivih socijalnih politika u lokalnoj zajednici, prioritetno usmjerenih na pružanje specijaliziranih usluga za starije i nemoćne osobe i provođenje programa obrazovanja, osposobljavanja, podrške u zapošljavanju i približavanju tržištu rada (<https://www.zenska-udruga-izvor.hr/o-nama/>).

Aktivnosti Ženske udruge „IZVOR“ provode se kroz projekte, u okviru četiri programa: Promocija i zaštita ljudskih prava i ravnopravnosti spolova (npr. besplatna pravna pomoć, zaštita prava starijih i nemoćnih osoba te drugih ranjivih društvenih skupina, zastupanje, organiziranje i provođenje javnih kampanja, rasprava i drugih oblika uključivanja javnosti o pitanjima od javnog interesa...) Podrška razvoju civilnoga društva i zajednice (npr. organizacija socijalnih usluga, pomoći i podrške, volonterskog programa, organizacija podrške samozapošljavanju i socijalnom uključivanju, organizacija pomoći u kući i pružanje drugih usluga s ciljem povećanja razine kvalitete života starih i nemoćnih osoba, organizacija podrške za starije i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom, žene žrtve nasilja...) Organizacijski razvoj (npr. razvoj izvaninstitucionalnih oblika (socijalnih) usluga). Pod gospodarske djelatnosti koje udruga

obavlja, a sukladno posebnim propisima kojima se uređuju uvjeti za obavljanje Udruga se u području skrbi za starije osobe prvobitno ističe provedbom usluge pomoći u kući kroz projekt "Zaželi", čime se nastoji spriječiti institucionalizacija starijih osoba te se pokušava što dulje sačuvati život u vlastitom domu. Također, projekt "Zaželi" zapošljava teško zapošljive žene koje se kroz projekt ohrabruje i osnažuje. Ženska udruga "IZVOR" organizira radionice u koje se mogu uključiti i starije osobe kojima se radionice nude kao izvor znanja, no i prilika za socijalizaciju. Kako bi imala što uspješnije djelovanje, Ženska udruga "IZVOR" surađuje s brojnim partnerima i ostvaruje različite suradnje u sklopu projekata.

Aktivnosti na **mikrorazini** obuhvaćaju: savjetovalište i psihosocijalnu podršku, besplatnu pravnu pomoć, pravnu i psihosocijalnu pomoć i podršku osobama u statusu apatrida, azilanta i/ili stranca, zastupanje građana/ki kojima su temeljna prava povrijeđena pred nacionalnim i međunarodnim/europskim tijelima javne vlasti i sudom

Aktivnosti na **mezorazini** obuhvaćaju sljedeće:

- edukativna radionica „Oblici nasilja i prevencija“ u okviru Svjetske kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, „Intervencija usmjerena na žrtve intimnog partnerskog nasilja–uloga osnaživanja“ u okviru Svjetske kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad

ženama“, „Psihologija prehrane“, „Socijalna prava osoba srednje i starije životne dobi“, „Aktivacijom do zdravijeg starenja“, „Socijalna prava osoba srednje i starije životne dobi“, „Predstavljanje instituta pučke pravobraniteljice“, „Komunikacija s osobama oboljelim od Alzheimerove bolesti i drugih demencija“, „Nasilje nad starijim osobama“, „Ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju – razlike i moguće prijave starijih osoba“

-organizacija pomoći u kući i pružanje drugih usluga s ciljem povećanja razine kvalitete života starih i nemoćnih osoba i drugih društvenih skupina koje su izložene socijalnoj isključenosti i siromaštvu, organizacija podrške (samo)zapošljavanju i socijalnom uključivanju ranjivih društvenih skupina, organizacija slobodnih aktivnosti, dnevnog boravka/centra u zajednici, izvaninstitucionalni programi obrazovanja za ljudska prava i rodnu jednakost, zaštitu i prava djece, međuvršnjačkog nasilja putem interneta i mobitela, programi obrazovanja i osposobljavanja za odrasle osobe.

Aktivnosti na **makrorazini** obuhvaćaju: javno informiranje i mediji, pokretanje inicijativa i sudjelovanje u procesima kreiranja javnih politika, strategija i zakonodavnih rješenja koja su od javnog interesa, a posebno s područja djelovanja Udruge, zastupanje, organiziranje i provođenje javnih kampanja, rasprava i drugih oblika uključivanja javnosti o pitanjima od javnog interesa, a posebno s područja ljudskih prava, sloboda i socijalne pravde

Statut Ženske udruge „Izvor“ Tenja navodi sljedeća tijela udruge:

- a) Skupština
- b) Predsjednik/ica
- c) Koordinator/ica
- d) Upravni odbor
- e) Nadzorni odbor
- f) Arbitražno vijeće

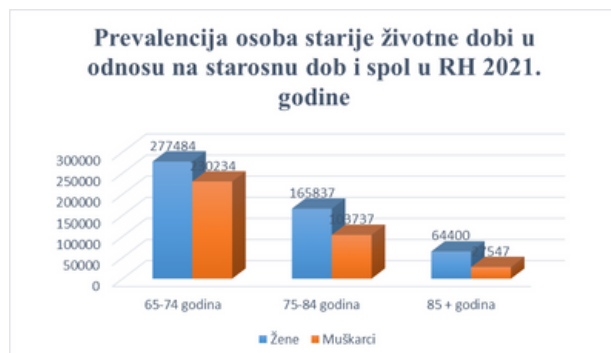
Podaci o broju zaposlenih osoba u Ženskoj udruzi „Izvor“ Tenja nisu dostupni na internetskim stranicama, već smo navedene podatke saznali neslužbeno putem provedenih intervjua u Udruzi, pri čemu je dobiven podatak o trenutno 3 zaposlena u Ženskoj udruzi „Izvor“ Tenja.

Suradnja s Ženskom udrugom „IZVOR“ sa svrhom provedbe ovoga istraživanja, bila je iznimno pozitivna i korisna. Omogućila je stjecanje vrijednog iskustva na terenu, primjenu teorijskog znanja u praksi te doprinos stvarnom pozitivnom utjecaju u zajednici. Na ovaj način razvili smo praktične vještine, kao što su timski rad, komunikacija, rješavanje praktičnog problema i donošenje odluka unutar zajednice. Ovakva vrsta angažmana omogućila nam je da razumijemo stvarne potrebe s kojima se suočava lokalna zajednica te da se aktivno uključimo u postizanje promjena. Sa Ženskom udrugom „Izvor“ postigli smo jasnu komunikaciju te definirali ciljeve projekta i očekivanja, pri čemu smo imali odgovarajuću podršku asistentice i profesorice kako bismo osigurali uspješno izvršavanje istraživanja. Kroz ovakvu suradnju unutar istraživanja, stekli smo i osobni i profesionalni razvoj te smo zahvalni što smo dobili takvu priliku i mogućnost.

2. Analiza problema

Cilj ovoga rada je analizirati problematiku povećanja broja starijih osoba u Republici Hrvatskoj i time povezano pitanje skrbi namijenjene za navedenu korisničku skupinu, s posebnim naglaskom na socijalnu uslugu pomoći u kući. Polazište ovoga rada je istraživačko pitanje: „Koji su izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?“ U nastavku je prikazana analiza čimbenika koji utječu na postavljeno istraživačko pitanje. Analizirajući istraživačko pitanje, ciljana grupa koju ono obuhvaća su osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj. Slika 1. prikazuje prevalenciju osoba starije životne dobi u odnosu na starosnu dob i spol u RH u 2021. godini. Prema prikazanim podacima uočljivo je kako se najviše stanovnika starije životne dobi nalazi u starosnoj skupini u dobi od 65 – 74 godine (mlađoj starosnoj dobnoj skupini). U sve tri dobne skupine udio stanovništva ženskog spola je veći.

Slika 1. Prevalencija osoba starije životne dobi u odnosu na starosnu dob i spol u RH 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2022)

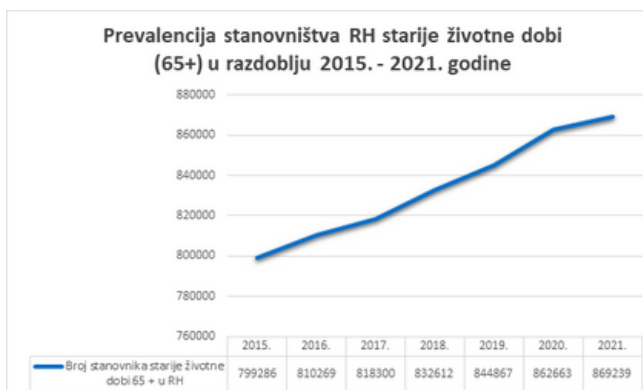
Slika 2. očekivano pokazuje najviše stanovnika starije životne dobi u starosnoj skupini od 65 – 74 godine. Distribucija stanovništva po spolu prati nacionalne tendencije te tako u Tenji također u sve tri dobne skupine prevladavaju žene.

Slika 2. Prevalencija stanovništva prema starosnoj dobi i spolu na području Tenja 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2022)

Slika 3. prikazuje trend porasta broja stanovništva starijeg od 65 godina u posljednjih sedam godina na području Republike Hrvatske. Prikazani linijski grafikon upućuje na kontinuirani porast stanovništva starije životne dobi na području Republike Hrvatske, a temeljem čega se zaključuje kako u Republici Hrvatskoj raste potreba za uslugom pomoći u kući.

Slika 3. Prevalencija stanovništva RH starije životne dobi (65+) u razdoblju 2015. – 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2017 - 2022d)

Slika 4. prikazuje kako u Republici Hrvatskoj dolazi do porasta broja odseljenog stanovništva. Porast broja odseljenog stanovništva započeo je 2014. godine, a postupno je rastao do 2018. godine. Jedan od razloga tome svakako je ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, što je pridonijelo povećanom interesu hrvatskih državljana za pronalaskom boljih i sigurnijih poslova u zemljama Europske unije. Proučavajući doseljeno stanovništvo, uočljiv je postepen porast, dok se nešto veći porast doseljenog stanovništva bilježi 2018. godine, čiji se uzrok može pronaći u migrantskoj krizi te percepciji Republike Hrvatske kao poželjne zemlje za radnike iz zemalja Bliskog istoka. Prema podacima, vidljivo je kako je broj odseljenog stanovništva u odnosu na broj doseljenog stanovništva značajno veći, dok je u 2020. godini zabilježen pad broja doseljenog i odseljenog stanovništva te je vidljiv podjednak broj doseljenog i odseljenog stanovništva. Uzrok takve situacije je pandemija Covid-19 koja je obilježila 2020. godinu i svojim intenzitetom utjecala na zatvaranje granica zemalja te privremeno ograničila kretanje stanovništva. Iseljavanjem stanovništva iz Republike Hrvatske (koje je dominantno radno aktivne dobi) se povećava broj starijeg stanovništva, a time i potreba starijih osoba za uslugom pomoći u kući, naročito onih koji su ostali bez socijalne podrške obitelji.

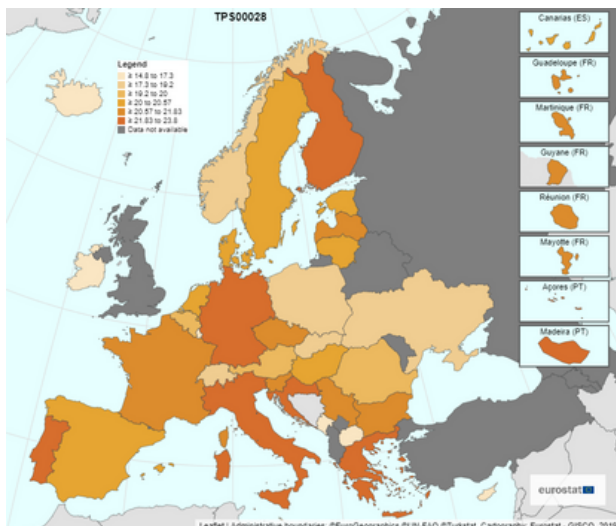
Slika 4. Vanjska migracija stanovništva RH 2010. - 2020. godine
Državni zavod za statistiku, 2022a)

Slika broj 5. prikazuje udio stanovništva starijeg od 65 godina u Europi 2022. godine. Prosjek Europske unije iznosi 21,1%, a države s najmanjim udjelom starijeg stanovništva su Luksemburg (14,8%), Irska (15%) i Island (15%). Udio stanovništva starijeg od 65 godina u Republici Hrvatskoj iznosi 22,5%, a slijedom čega smo svrstani među države Europe koje imaju najstarije stanovništvo. Navedeni pokazatelji su vrlo važni za kreiranje kvalitetnih socijalnih usluga. Naime, vrlo je važno utvrditi koje su potrebe starijim osobama zajedničke na nacionalnoj razini te koje se posebne potrebe javljaju unutar nekog lokalnog područja. Definiranjem konkretnih potreba mogu se kreirati kvalitetne usluge koje zadovoljavaju specifične potrebe starijih osoba na određenom lokalitetu. Potreba za uslugom pomoći u kući u RH je uistinu velika te se takve i slične usluge trebaju razvijati, učiniti održivima te biti dostupne što većem broju starijih osoba koje imaju potrebu za istima.

Slika 5. Udio stanovništva starijeg od 65 godina u Europi 2022. godine (Eurostat, 2023a)

Prema Katalogu prava u sustavu socijalne skrbi za starije osobe (Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, n.d.) u usluge koje može ostvariti starija osoba spadaju: prva socijalna usluga, savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući, boravak, smještaj te organizirano stanovanje. Prema podacima može se uočiti da je ukupan broj korisnika izvaninstitucionalnih usluga, njih 63.220, mnogo veći nego onih institucijskih usluga odnosno njih gotovo 8.000 što pokazuje kako Republika Hrvatska ipak napreduje prema deinstitucionalizaciji i očuvanju stupnja samostalnosti i životne sredine korisnika. Unatoč većem broju izvaninstitucionalnih usluga i korisnika, ilustrativan primjer kako je pred Republikom Hrvatskom i dalje dalek put do deinstitucionalizacije jest činjenica kako je broj korisnika izvaninstitucionalne usluge smještaja (udomiteljstvo) manji nego broj korisnika institucionalnih oblika smještaja kojih je gotovo 5000 više (osam tisuća naspram tri i pol tisuće odraslih korisnika koji su smješteni u udomiteljstvu).

Od ukupnog broja odraslih korisnika njih 48% su korisnici starije dobi. Iako se na prvi pogled doima kako je broj korisnika izvaninstitucionalnih usluga veći, gore navedeni podaci pokazuju kako i dalje prevladava institucionalni oblik smještaja korisnika. Ovakvi oprečni podatci o omjeru izvaninstitucionalnih i institucionalnih usluga ogleda se u tome što korisnici pri odabiru usluge smještaja koriste većinom institucionalni smještaj, a druge korištene usluge u sustavu socijalne skrbi su uglavnom izvaninstitucionalnog tipa te ulaze u ove podatke (npr. savjetovanje i pomaganje, boravak itd.)

Slika 6. Usporedba broja korisnika izvaninstitucionalnih usluga s brojem korisnika institucionalnih usluga u Republici Hrvatskoj (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2017)

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN, 18/22, 71/2023) usluga pomoći u kući obuhvaća organiziranje prehrane, obavljanje kućanskih poslova, održavanje osobne higijene te zadovoljavanje drugih svakodnevnih potreba. Tablica 1. prikazuje broj korisnika usluge pomoći u kući prema vrstama pomoći na području grada Osijeka za 2021. godinu te ilustrira kako su na području grada Osijeka korisnici koristili isključivo usluge organiziranja prehrane, a što je u skladu s individualiziranjem usluge pomoći u kući ovisno o potrebama korisnika. Navedeni podaci ukazuju na to kako postoji potreba za uslugama organiziranja prehrane za starije te bi se na području grada Osijeka u tom smjeru trebale razvijati usluge za starije.

Tablica 1. Broj korisnika usluge pomoći u kući prema vrstama pomoći na području grada Osijeka za 2021. godinu (Hrvatski zavod za socijalni rad, 2021)

	Ž	M	Ukupno
Organiziranje prehrane	5	28	33
Obavljanje kućnih poslova	/	/	/
Održavanje osobne higijene	/	/	/
Zadovoljavanje drugih svakodnevnih potreba	/	/	/

Tablica 2. prikazuje broj korisnika usluge pomoći u kući prema dobi na području grada Osijeka za 2021. godinu prema izvješću Područnog ureda Osijek Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Iz podataka je vidljivo kako se najveći broj korisnika, očekivano, nalazi u kategoriji od 75 do 79 godina te od 80 do 84 godine. Navedeni podaci ukazuju kako je edukacije i treninge gerontodomaćica važno usmjeriti na teme koje su svojstvene vrlo starijim osobama, a obzirom da podaci pokazuju kako postoji najveća potreba za ovom socijalnom uslugom u toj dobnoj skupini. Uočljivo je kako je veći broj korisnika usluge pomoći u kući muškog spola, a što je u suprotnosti s demografskim kretanjima koja ukazuju na veći broj osoba ženskog spola u starijoj dobi. Navedeno bi se moglo smatrati posljedicom većeg broja samaca muškog spola u starijoj dobi koji se

nikada nisu vjenčali ili su zbog smrti supruge postali samci. Obzirom na često prisutan način života gdje supruga obavlja većinu kućanskih poslova, moguće je da će osobama muškog spola nakon smrti supruge biti više potrebna usluga pomoći u kući.

Tablica 2. Broj korisnika usluge pomoći u kući prema dobi na području grada Osijeka za 2021. godinu (Hrvatski zavod za socijalni rad, 2021)

	Ž	M	Ukupno
Od 65 do 69 godina	/	6	6
Od 70 do 74 godine	1	2	3
Od 75 do 79 godina	1	10	11
Od 80 do 84 godine	3	9	12
Od 85 do 89 godina	/	1	1

Tablica 3. prikazuje kako se na području grada Osijeka broj korisnika usluge Pomoći u kući počinje smanjivati 2017. godine te ponovno raste 2020. godine. Jedan od mogućih uzroka ovom povećanju može biti pandemija COVID-19. Tijekom pandemije koronavirusa, starije osobe su istaknute kao skupina u velikom riziku koja je svoje dosadašnje aktivnosti i tijek života trebala prilagoditi proglašenim epidemiološkim mjerama u svrhu zaštite zdravlja obzirom da su identificirani kao posebno rizični.

Ograničenja su uključivala ograničeno kretanje i obavljanje uobičajenih aktivnosti poput odlaska u trgovinu ili ljekarnu. Takva situacija mogla je biti povod većeg priznavanja socijalne usluge pomoći u kući. Na području Republike Hrvatske broj korisnika usluge pomoći u kući je kontinuiran. Tek blagi porast broja korisnika je vidljiv 2021. godine. Situacija na području Republike Hrvatske i grada Osijeka obrnuto je proporcionalna, a što se može smatrati posljedicom smrti korisnika koji su do 2021. godine koristili uslugu pomoći u kući na području grada Osijeka.

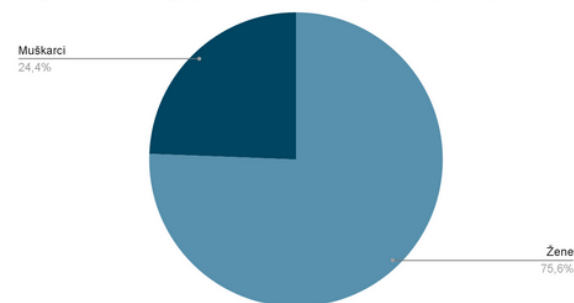
Tablica 3. Trend kretanja broja korisnika pomoći u kući na području grada Osijeka i ukupno u Republici Hrvatskoj od 2015. do 2021. godine (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2015 -2021)

Godina	Broj korisnika na području grad Osijeka	Ukupno u Republici Hrvatskoj
2021.	33	5416
2020.	66	4904
2019.	46	4990
2018.	44	4759
2017.	65	4795
2016.	80	4519
2015.	76	4890

U sklopu udruge "IZVOR" 2021. godine bilo je sveukupno 82 korisnika usluge pomoći u kući od čega je značajnija zastupljenost žena kao korisnica. Navedeno se može povezati sa činjenicom da žene žive duže, a s dobi se povećava i potreba za potporom (Europska stručna skupina za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici, 2012). Također, važno je napomenuti da prilikom traženja podataka od same udruge "IZVOR" stručnjaci su izrazili kako im manjak kontinuiteta pružanja usluge otežava prikupljanje podataka te da zbog prekida pružanja usluge pomoći u kući ne mogu jasno pratiti korisnike usluge, kao ni promjene u broju korisnika kroz višegodišnje razdoblje. Shodno navedenom može se zaključiti kako je trajnost usluge nužna kako bi se mogla steći jasna procjena o stvarnoj potrebi u zajednici. Osim navedenog, stručnjaci su naglasili da imaju i duge liste čekanja, odnosno da određene starije osobe zbog nedostatka resursa nisu uspjele dobiti uslugu. Zaključno se može reći da navedeni podatak od 82 korisnika nije nužno slika o stvarnoj potrebi u zajednici, već je potreba za uslugom pomoći u kući mnogo veća.

Slika 7. Korisnici usluga pomoći u kući udruge „Izvor“ prema spolu (Herceg, 2022)

Broj korisnika usluge pomoći u kući udruge Izvor (2021.)

Prema novijim dostupnim podacima, Tablica 4. prikazuje prevalenciju broja zaposlenih i korisnika u projektu „Zaželi – faza III“ u 2023. godini na području Osječko-baranjske županije i naselja Tenja, na čijem području djeluje Ženska udruga „IZVOR“ Tenja. Uočljivo je kako je broj korisnika koji sudjeluju u projektu „Zaželi – faza III“ značajno veći u odnosu na broj zaposlenih u projektu. Na području Osječko-baranjske županije, jedna zaposlena osoba brine o šest korisnika. Ista situacija uočljiva je i na području naselja Tenja, odnosno jedna zaposlena osoba brine o šest korisnika. Od ukupnog broja zaposlenih u projektu na području Osječko-baranjske županije, postotak zaposlenih u naselju Tenja iznosi 1,14%, dok broj korisnika iznosi 1,04%. Usporedivši podatke Državnog zavoda za statistiku (2022), na području Tenja živi 1 294 korisnika starijih od 65 godina, a projektom „Zaželi – faza III“ je obuhvaćeno 60 korisnika, odnosno od ukupnog broja osoba starijih od 65 godina na području Tenja, samo 4,6% starijih osoba prima uslugu pomoći u kući koja se pruža kroz ovaj projekt. Usporedbom broja korisnika usluge pomoći u kući koju pruža udruga „IZVOR“ iz 2021. godine i novijih podataka iz 2023. godine, uočljivo je kako je broj korisnika koji prima uslugu pomoći u kući manji. Smanjen broj korisnika moguće je povezati s ranije objašnjenim posljedicama Covid-19 te povećanom smrtnošću kod starijih osoba, ali i trendom iseljavanja stanovništva s kojim se suočava Republika Hrvatska. Važno je istaknuti kako navedeni podaci za Osječko-baranjsku županiju nisu potpuni, s obzirom kako ukupan

broj sudionika u projektu „Zaželi – faza III“ ne obuhvaća one sudionike čiji pružatelji usluga nisu priložili svoje statističke podatke o broju zaposlenih i broju korisnika obuhvaćenih projektom „Zaželi – faza III“.

Tablica 4. Prevalencija broja zaposlenih i korisnika u projektu „Zaželi – faza III“ u 2023. godini na području Osječko-baranjske županije i naselja Tenja (Europski socijalni fond, 2023)

	Broj zaposlenih u projektu „Zaželi - faza III“ u 2023. godini	Broj korisnika u projektu „Zaželi – faza III“ u 2023. godini
Osječko-baranjska županija	876	5 764
Ženska udruga „Izvor“ Tenja	10	60

Obzirom da su samačka kućanstva povezana s primanjem pomoći (Šućur, 2008) ove podatke prikazane na Slici 8. je vrlo važno uzeti u obzir prilikom kreiranja različitih usluga. Broj samačkih kućanstava među dobnim skupinama od 85 do 95 i više godina značajno je manji u usporedbi s drugim dobnim skupinama, a što je bilo moguće i pretpostaviti obzirom da je očekivano trajanje života u zemljama Europske unije (podaci iz siječnja 2013. godine) za oba spola bilo 80,4 godine

(Svjetska zdravstvena organizacija, 2013, prema Rodin, 2013). Unatoč navedenom, treba posebno imati na umu da se potreba za potporom povećava s dobi (Europska stručna kupina za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici, 2012). U skladu s navedenim potrebno je posebnu pažnju usmjeriti na navedene dobne skupine kako bi se provjerilo koje izvore podrške imaju te kako bi im se osigurala usluga pomoći u kući tamo gdje je potrebna.

Slika 8. Broj samačkih kućanstava u Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji 2011. godine (Ostroški, 2016)

Stopa rizika od siromaštva prema dobi i spolu u 2021. godini, u odnosu na ostale dobne skupine, najviša je bila kod osoba u dobi od 65 ili više godina te je iznosila 32,4%, što je prikazano u Tablici 5. Također, u toj je dobnoj skupini razlika prema spolu je najveća te je stopa rizika od siromaštva kod žena iznosila 37,0%, a kod muškaraca 25,9%. Takvi podaci ukazuju na potrebu usmjeravanja dodatne podrške za osobe starije dobi ženskog spola. Stopa rizika od siromaštva ne pokazuje koliko je osoba stvarno siromašno, već koliko njih ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva, što je također značajan pokazatelj broja osoba koje se nalaze u riziku. Prag rizika od siromaštva u 2021. godini za jednočlano kućanstvo iznosio je 36.461,00 Kunu (4.839,21 EUR-a) na godinu. Šućur (2006a)

navodi kako natprosječan rizik od siromaštva imaju kućanstva u kojima žive starije osobe bez drugih dobni skupina. Također, osobe koje žive u siromaštvu imaju veću razinu deprivacije od ukupnog stanovništva na većini pokazatelja (npr. nedostatak tople vode, nedostatak perilice rublja, dotrajali zidovi i podovi...), više zdravstvenih problema te slabije šanse da poboljšaju svoju financijsku situaciju. Siromaštvo može biti velika prepreka pristupu općim uslugama osobama starije životne dobi zbog čega je važno omogućiti osobama starije životne dobi sigurne i adekvatne uvjete života.

Tablica 5. Stopa rizika od siromaštva prema dobi i spolu u 2021. godini (Državni zavod za statistiku, 2022b)

Dobna skupina	Ukupno	Muškarci	Žene
65 ili više godina	32,4	25,9	37,0

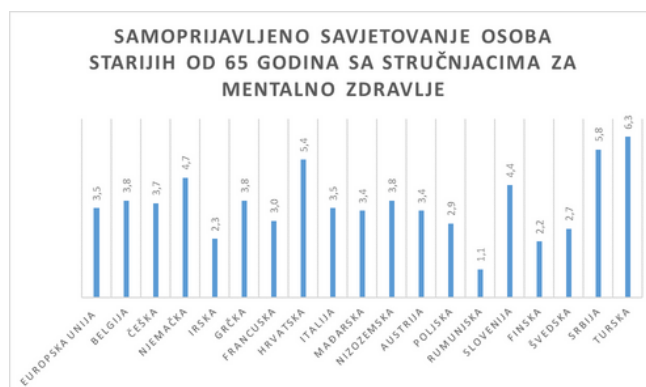
U Tablici 6. može se uočiti da je broj korisnika starosnih mirovina 2021. godine iznosio 687.832. Prosječan iznos starosne mirovine u RH iznosi 588,40 EUR-a, a njen udio u prosječnoj neto plaći iznosi 56,25% (7.878,00 kn, odnosno 1.046 EUR-a u odnosu na prosinac 2022.) .

Tablica 6. Korisnici mirovina prema vrsti mirovine (Državni zavod za statistiku, 2023)

Godina	2019.	2022.	2021.
Korisnici starosnih mirovina	678 852	687 311	687 832

Slika 9. pokazuje kako u Hrvatskoj postoji visok udio osoba starijih od 65 godina koje su prijavile savjetovanje kod stručnjaka za mentalno zdravlje u odnosu na druge države što ukazuje na značaj problema starijih osoba povezanih sa mentalnim zdravljem. Problemi s mentalnim zdravljem kod starijih osoba mogu doprinosti brojnim problemima kao što su usamljenost, uska socijalna mreža, izolacija iz zajednice, nedostatnost ili nepostojanost potrebne potpore. Također, mnoge osobe starije životne dobi koje imaju problema s mentalnim zdravljem nisu uključene u ovu statistiku jer nisu koristile savjetovanje sa stručnjacima. Shodno navedenom može se pretpostaviti kako podaci o mentalnom zdravlju osoba starije životne dobi u Hrvatskoj mogu biti mnogo više zabrinjavajući. Ovi podaci sugeriraju kako je važno kreirati usluge i mogućnosti u zajednici za osobe starije životne dobi koje će doprinosti njihovu mentalnom zdravlju i zdravstvenoj pravednosti.

Slika 9. Postotak samo prijavljenog savjetovanja osoba starijih od 65 godina sa stručnjacima za mentalno zdravlje 2019. godine (Eurostat, 2023)

Stopa rizika od siromaštva 2021. godine najviša a je bila kod osoba u dobi od 65 + godina (32,4%)

63.220 korisnika izvaninstitucionalnih usluga u RH

Broj korisnika u projektu „Zaželi – faza III“ 2023. godine, u Osječko-baranjskoj županiji - 5764

2.1. Rizični i zaštitni čimbenici

Nakon provedene detaljne analize trenutnog stanja problema povećanja broja starijih osoba i pitanje skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj, u daljnjem tekstu bit će razrađeni rizični čimbenici koji doprinose povećanju problematičnog stanja te će se posebno istaknuti zaštitni čimbenici, koji su ključni za pronalazak adekvatnih rješenja za istaknuti problem.

2.1.1. Zaštitni osobni čimbenici

Kada je riječ o samoj **usluzi pomoći u kući** istraživanje Satarić i suradnika (2013) je pokazalo kako su korisnici navedene usluge **zadovoljni uslugom** te kako se u sklopu iste uspješno zadovoljavaju njihove različite potrebe. Također, navedeno istraživanje je pokazalo da korisnici osjećaju da je **usluga pomoći u kući pozitivno utjecala na njihovo zdravlje** te da je doprinijela njihovoj **samostalnosti**.

2.1.2. Zaštitni interpersonalni čimbenici

Za uspješnost provedbe usluge pomoći u kući vrlo je važan odnos **gerontodomaćica** prema korisnicima spomenute usluge. Stoga je u sklopu svog diplomskog rada Momčilović (2022) provela istraživanje kojemu je jedan od ciljeva bio ispitati odnose između gerontodomaćica i korisnika, a korisnici su navedeni odnos imali priliku ocijeniti ocjenom od 1 do 5 (1-vrlo loš; 5-odličan). U ovome istraživanju je jedan ispitanik dao ocjenu 4, dok su ostali dali ocjenu 5. Navedena skupina gerontodomaćica se može promatrati kao zaštitni čimbenik u sklopu usluge pomoći u kući jer doprinose kvaliteti usluge, ali i života korisnika. Međutim, u istraživanju Satarić i sur. (2013) samo je 10% ispitanika prepoznalo da gerontodomaćice iskazuju poštovanje u njihovom međusobnom odnosu što ukazuje na to da je važno dodatno se usmjeriti na odnos gerontodomaćica i korisnika kako bi više korisnika

prepoznalo međusobni odnos pun poštovanja. Također, većina starijih osoba (90%) je navela kako se **osjeća sigurno u prisustvu gerontodomačice** ili bilo koje druge osobe koja pruža uslugu pomoći u kući.

2.1.3. Zaštitni čimbenici na razini politika

Zaštitne čimbenike na razini politika moguće ih je promatrati kroz trendove u skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj koji nastoje promovirati zdravo i aktivno starenje što se promatra kao ključ za osiguravanje ravnopravnosti starijih osoba u društvu i predstavlja jedan od važnih zaštitnih čimbenika za poboljšanje položaja starijih osoba u društvu (Laklija i sur., 2008).

Istraživanje Satarić i sur. (2013) je pokazalo kako korisnici nisu imali problem s **pristupanjem usluzi pomoći u kući** te kako je pomoć u kući uglavnom organizirana putem Zavoda za socijalni rad. Također, nešto više od 70% ispitanika je navelo da su **samostalno odabrali uslugu** koja najviše odgovara njihovim potrebama. Važno je naglasiti kako se prethodno navedenih 70% odnosi na korisnike usluge pomoći u kući, a na taj način nije moguće zaključiti koliko starijih osoba nije dobilo pravo na uslugu te je ostalo zakinuto. Usmjeravanjem istraživanja na populaciju starijih osoba (neovisno o tome jesu li korisnici neke usluge) može se doći do jasnijeg i valjanog zaključka o opsegu zadovoljenih potreba starijih osoba. Prethodno spomenuto istraživanje je utvrdilo da polovina ispitanika **ne plaća uslugu pomoći u kući**, a manji udio

ispitanika djelomično sudjeluje u financiranju iste. Shodno navedenom može se zaključiti kako je navedena usluga dostupna različitim skupinama korisnika jer ne ovisi o njihovom ekonomskom statusu. Prema analitičkoj podlozi Svjetske banke (2019) vrlo je važno evaluirati učinak i mogućnosti dugoročnog održanja usluge pomoći u kući u što većem obimu. Dobar primjer programa pružanja usluge pomoći u kući je **program „Zaželi”** kojim se od 2017. do 2020. godine **zaposlilo 7.000 žena** za pružanje usluge pomoći u kući za približno **35.000 starih** i nemoćnih osoba u ruralnim krajevima. Radilo se o projektnom, vremenski ograničenom rješavanju problema

nezaposlenosti žena i osiguravanja podrške starijim osobama u njihovim domovima. Projekti u okviru programa „Zaželi” su započeli tek krajem 2017. godine. Uzimajući u obzir koncept zdravstvene pravednosti i održivost, važno je kroz politike osigurati kontinuirano pružanje navedene usluge te pristupati dugoročnom rješavanju problema.

2.1.4. Rizični osobni čimbenici

Temeljem Root cause tehnike (Prilog B.) i pregleda stručne literature, autorice ovog rada su definirale rizične čimbenike koji su povezani sa osobama starije životne dobi te potrebnom za uslugom pomoći u kući na osobnoj razini. Naime, **produženje životnog vijeka čovjeka** može se promatrati kao zaštitni čimbenik za svakog pojedinca, no ono predstavlja i rizik. Demografsko starenje društva donosi brojne negativne promjene. Kako je sve veći broj starijih osoba, i njihove potrebe su proporcionalno veće i složenije. Određene potrebe starijih osoba ostaju nezadovoljene kao što su ograničen pristup javnim uslugama, smanjena socijalna mreža, ograničeni financijski prihodi i sl., uslijed čega se narušava kvaliteta njihova života. Loše zdravstveno stanje, mentalne poteškoće te demencija su neki od razloga koji doprinose **ovisnosti starijih o tuđoj pomoći**. Kod nekih starijih osoba ta je potreba nezadovoljena, dok su neki prisiljeni preseliti se u institucije kako bi zadovoljili svoje primarne potrebe. Mnoge starije osobe su pod utjecajem **ratnih događanja** što je moglo uzrokovati probleme poput PTSP-a i depresije. Spomenute poteškoće mogu negativno utjecati na kvalitetu života starije osobe. Starije osobe izložene su čimbenicima koji značajno doprinose socijalnoj izolaciji i usamljenosti. Bolest, smrt supružnika, braće, sestara ili prijatelja, umirovljenje, gubitak prihoda i sve veća ovisnost samo su neki od rizika za brojne negativne životne promjene, uključujući i doživljaj usamljenosti (Vuletić i Stapić, 2013).

**Bolest, smrt
supružnika,
umirovljenje, gubitak
prihoda su neki od
rizičnih čimbenika**

Osjećaj usamljenosti negativno je povezan sa srećom, samopoštovanjem i osjećajem zadovoljstva životom, a što vodi do razvoja niza bolesti koje potencijalno imaju tragične posljedice za starije osobe. Iako živjeti sam nužno ne znači i biti usamljen, pokazalo se kako je usamljenost ipak češće prisutna kod pojedinaca koji žive sami. Prema istraživanjima (Pinquart i Sorensen, 2000; Jones Victor i Vetter, 1985; Prince i sur., 1997, prema Vuletić i Stapić, 2013) žene obično iskazuju višu razinu usamljenosti. **Gubitkom partnera** u značajnoj je mjeri narušeno funkcioniranje žena, budući da su žene one koje otpočetak više napora ulažu u socijalne veze. Valja napomenuti kako muškarci smrću svoje partnerice često ostaju bez jedinog oslonca u pogledu socijalnih veza, a što djeluje kao čimbenik povećanja izolacije i usamljenosti. Gubitkom partnera javlja se tuga i čežnja za prošlim životom, usamljenost i strepnja za budućnost, a čije negativne učinke može smanjiti socijalna podrška obitelji. Navedeno ukazuje kako je starijim osobama prisutnost bračnog partnera od

najvećeg značaja za sprječavanje razvoja usamljenosti, dok je potpora i kontakt s obitelji dobiva na značenju tek smrću partnera. U istraživanju Vuletić i Stapić (2013) podaci ranijih istraživanja nisu potvrđeni jer nije utvrđena statistički značajna razlika u doživljaju usamljenosti između muškaraca i žena, a što se objašnjava činjenicom da umirovljeni muškarci imaju više slobodnog vremena te više pažnje posvećuju vlastitim socijalnim odnosima (Vuletić i Stapić, 2013). Osim razdvajanja obitelji, smrti supružnika te samačkih kućanstava, osobe starije životne dobi ponekad nemaju razvijena **prijateljstva**, a zbog toga se ne mogu obratiti nekome kada trebaju pomoć. Rizični čimbenik može predstavljati i **blisko okruženje starije osobe**. Ukoliko starija osoba živi u zajednici s drugim osobama starije životne dobi, koje pritom imaju iste ili slične potrebe kao ona sama, starija osoba ima ograničen izvor pomoći u slučaju potrebe. U međunarodnom kontekstu kao rizični faktori za usamljenost starijih osoba prema Heylen (2010) javlja se broj poznanstava dok se indirektno pojavljuju zadovoljstvo poznanstvima i osobna procjena zadovoljstva brojem bliskih prijatelja (House, 1987., prema Heylen, 2010). Također, autorica dodaje kako je jedan od ključnih faktora i faktor očekivanja odnosno osobe s visokim i pozitivnim očekivanjima koje pridaju veliku važnost kvaliteti odnosa i broju bliskih prijatelja skloni su se osjećati manje usamljeno. Istraživanje Pinguarta i Sörensen (2003) potvrđuje kako je veći broj poznanstava i veća čestina umanjujući faktor za osjećaj usamljenosti u staroj dobi,

no ovo istraživanje također govori kako je za osjećaj usamljenosti kao zaštitni faktor važniji kontakt s prijateljima od kontakta s odraslom djecom i širom obitelji. Također, kao rizični faktori za osjećaj usamljenost u starijoj dobi navode se bračni status (neoženjenost/neudatost), slabije fizičko zdravlje, nedostatak svakodnevnih životnih vještina, ženski spol, niži socioekonomski status te život u domu za starije.

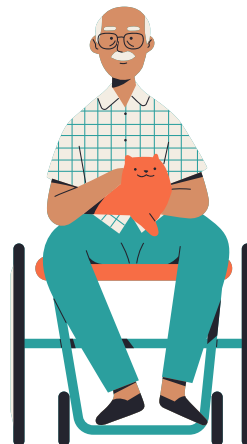
Promatrajući **siromaštvo** kao rizični čimbenik, dosadašnje analize upućuju na to kako su u najvećem riziku od siromaštva starije osobe, umirovljenici i nezaposleni, samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji i obitelji s troje i više djece (Šućur, 2005). Također, natprosječan rizik od siromaštva imaju kućanstva u kojima se nalaze osobe s najviše završenom osnovnom školom, umirovljenici te nezaposlene ili neaktivne osobe (Šućur, 2006a). **Socijalna isključenost** koja se definira kao kombinacija materijalne i nematerijalne deprivacije, predstavlja rizičan čimbenik koji je ograničen na usku skupinu, a to su ponajprije starije osobe koje žive u samačkom kućanstvu ili s drugom starijom osobom (Šućur, 2006b).

Rezultati ankete o potrošnji kućanstava iz 2003. godine pokazali su kako je samac stariji od 65 godina izložen dvostruko većem riziku od siromaštva (Državni zavod za statistiku, 2004, prema Laklija i sur., 2008), a zabrinjavajuća je činjenica kako se u mnogim zemljama povećava broj upravo samačkih kućanstava. Isto je potvrđeno prethodnom analizom dostupnih podataka, pri čemu se stopa rizika od siromaštva pokazala najvišom upravo kod osoba u dobi od 65 ili više godina, dok je broj samačkih kućanstava u toj dobi značajan za demografsku sliku RH. Očekuje se kako će se taj udio još povećavati, a pogotovo zbog većeg zapošljavanja žena, procesa transformacije, promjena na tržištu rada.

Samac koji je stariji od 65 godina izložen je dvostruko većem riziku od siromaštva

Porast staračkih **samačkih kućanstava** rezultat je želje starijih osoba da ostanu u vlastitom domu te njihovim financijskim mogućnostima da skrb osiguraju putem izvaninstitucionalnih oblika u vlastitom domu. Uvođenje izvaninstitucionalnih oblika skrbi u kojima će starija osoba i njezina obitelj imati aktivnu ulogu jedan je od načina osiguravanja starijim osobama da sami donose odluke. Pružanjem pomoći u kući starije osobe duže vremena ostaju u vlastitom domu. Unatoč intenciji, trendovi skrbi za starije u

Republici Hrvatskoj obilježeni su **neadekvatnom mrežom izvaninstitucionalnih oblika skrbi** te nerazvijenosti lokalnih oblika upravljanja sustavima skrbi za starije (Laklija i sur., 2008). Kada je riječ o mreži izvaninstitucionalnih usluga mogu se uočiti pozitivni pomaci u vidu razvoja te primjene navedenih usluga, no rezultati su još uvijek nedostatni. Istraživanje Satarić i suradnika (2013) provedeno je u svrhu pobližeg analiziranja usluge pomoći u kući. Istraživanje je pokazalo da većina korisnika živi u ruralnim područjima te kako je uglavnom riječ o osobama ženskog spola, a ujedno i samačkim kućanstvima. Sva navedena obilježja pojedinca predstavljaju rizik koji doprinosi potrebi za potporom starijih osoba, a samim time uslugom pomoći u kući. Ispitanici prethodno spomenutog istraživanja su naveli probleme koji su povezani sa njihovom potrebom za primanjem usluge pomoći u kući, a neki od njih su: fizička nemoć, problemi povezani sa starenjem, kronične bolesti te oštećenja vida i sluha. Dob je također važan čimbenik koji povećava potrebu za različitim oblicima potpore, a tako i za uslugom pomoći u kući, a osobito za one koji su stariji od 80 godina (Havelka i sur., 2000).

2.1.5. Rizični interpersonalni čimbenici

Temeljem već spomenute Root cause tehnike definirani su i rizični čimbenici za starije osobe na interpersonalnoj razini (blisko okruženje osobe te međuodnosi). Jedan od važnijih interpersonalnih čimbenika je sve manji udio **proširenih obitelji**. Mladi, koji bi starijim osobama mogli pružati potporu, uglavnom se iseljavaju zbog pronalaska posla ili drugih razloga zbog čega starije osobe ostaju bez podrške. Također, članovi obitelji mogu prestati biti zainteresirani za financijski i materijalni doprinos starijoj osobi, a navedeno uvelike može narušiti kvalitetu života starije osobe. Važno je spomenuti i tzv. “**sendvič generaciju**”

**Gubitak primarnog
skrbnika kao rizični
čimbenik za starije
osobe**

koju obilježava da dijete koje je već ušlo u skupinu starijih osoba mora brinuti o svom vrlo starom roditelju te zbog navedenog često nisu zadovoljene niti potrebe roditelja, ali ni njihove djece koja i sama imaju potrebu za podrškom i pomoći. Nekada se briga za starije osobe smatrala svetom dužnošću, a stariji ljudi glavom kućanstva. Danas starije osobe predstavljaju ovisnog člana u kući, a tradicionalne obiteljske i socijalne mreže,

koje su pružale sigurnost ostarjelim članovima društva, gotovo su se raspale. Navedeno dovodi do **gubitka primarnog skrbnika**, a starije osobe ostaju same i prepuštene same sebi što predstavlja jedan od rizičnih čimbenika kojem su izložene osobe starije životne dobi (Jedvaj i sur., 2014).

2.1.6. Rizični čimbenici na razini politika

Iako je **institucionalizacija** osoba starije životne dobi nerijetko i dalje viđena kao prihvaćen oblik skrbi u našem društvu, ona može predstavljati rizični čimbenik jer ne daje prednost ostanku starije osobe u vlastitom domu, osobito ako je pod utjecajem životnih okolnosti na koje starija osoba ne može utjecati (npr. preseljenje obitelji i prepuštenost osobe samoj sebi). Rizični čimbenik je i **neorganizirani prijevoz**, osobito u daljim ruralnim područjima, zbog čega starije osobe nemaju pristup uslugama i sadržajima koje su im potrebne na svakodnevnoj razini. Problem je i **nedostatak razumne prilagodbe javne infrastrukture**. Javne ustanove nisu prilagođene kako bi pristup osobama s invaliditetom, a i starijim osobama bio omogućen te su na taj način navedene skupine diskriminirane i stigmatizirane. **Izvaninstitucionalne usluge** nerijetko nisu dovoljno razvijene i dostupne starijim osobama, a kada jesu onda je riječ o projektima koji su ograničenog trajanja i resursa. **Siromaštvo** starijih osoba prepoznat je kao rizični osobni čimbenik, no Root cause tehnikom je prepoznat

kao rizični čimbenik na razini politika u smislu **neučinkovitog mirovinskog sustava**, mirovine starijih osoba su vrlo niske, a ponekad ih i prisiljavaju na ponovno uključivanje u svijet rada kako bi si starije osobe osigurale sredstva potrebna za život. Proučavajući rizične čimbenike na razini politika, važno je istaknuti primanja starijih osoba, odnosno starosne **mirovine**. Iznosi mirovina su izrazito mali, što dovodi do toga da u Republici Hrvatskoj umirovljenici predstavljaju iznimno brojnu skupinu osoba koje žive u siromaštvu (Šućur, 2001). Prema navedenom, niska primanja starijih osoba povezana su sa sve većim siromaštvom starijih osoba te čine jedan od rizičnih čimbenika. Uz ranije navedena primanja starijih osoba, važno je istaknuti proces depopulacije i starenja stanovništva koji su uvelike zahvatili Republiku Hrvatsku. Na razini politika, demografska kriza u Republici Hrvatskoj nije vidljiva samo kroz smanjenje broja stanovnika (depopulacije), već kroz promjene u dobnoj strukturi stanovništva, odnosno smanjenju udjela mlađih dobnih skupina i povećanja udjela starijih (Nejašmić, 2011). Ako navedene procese stavimo u kombinaciju s prijevremenim umirovljenjem i povećanjem očekivanog životnog vijeka, ono rezultira produljenjem života provedenog u mirovini te većom ranjivošću umirovljenika (Pavković, 2022). Ono što dodatno otežava mirovinski sustav su niska stopa aktivnosti stanovništva u svim dobnim skupinama, s posebnim naglaskom na starije i umirovljeno stanovništvo, zatim prijevremeno umirovljenje, kratak mirovinski i radni staž te mali interes za rad u mirovini (Pavković, 2022).

Sve navedeno moguće je promatrati s gledišta politika jer je u nadležnosti Vlade Republike Hrvatske da ponudi adekvatne odgovore na demografske promjene, a povezano s time i na probleme unutar mirovinskog sustava, prouzročene ranije navedenim demografskim promjenama.

Različite usluge kao što su usluge zdravstvene skrbi, socijalne potpore, stanovanja, obrazovanja, kulture su **manje razvijene u ruralnim područjima** u odnosu na urbana područja (Europska stručna skupina za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici, 2012). Shodno navedenom potrebno je razvijati kvalitetne i dostupne javne usluge unutar ruralnih područja kako stanovnici ne bi imali potrebu za dodatnom potporom. Istraživanje Havelka i suradnika (2000) pokazalo je da su najdostupnije bile zdravstvene usluge, dok su usluge pomoći u kući bile manje dostupne, no procijenjene su kao potrebne. Istraživanje Satarić i suradnika (2013) ukazalo je na veliku dostupnost usluge pomoći u kući, a razlika u rezultatima istraživanja može se protumačiti kao posljedica

vremenskog odmaka i razvoja socijalnih usluga usmjerenih prema osobama starije dobi. Ipak može se pretpostaviti kako ove razlike proizlaze iz toga što je istraživanje Satarić i suradnika (2013) provedeno među korisnicima usluge pomoći u kući te oni koji su uspjeli dobiti pristup usluzi, uslugu procjenjuju i dostupnijom, dok su zanemareni oni koji nisu imali priliku uživati u usluzi pomoći u kući.

2.2. Ciljevi održivog razvoja i politike usmjerene na starije osobe i njihove usluge

Usluga pomoći u kući povezana je s nekoliko Ciljeva održivog razvoja do 2030. godine te doprinosi zadovoljavanju istih među skupinom osoba starije životne dobi. Cilj broj 2 koji je nazvan "nula gladi" može se povezati s navedenom uslugom pomoći u kući jer se u sklopu iste korisnicima mogu kupovati različite namirnice te pripremati obroci. Prema podacima koji se nalaze na Eurostatu, Hrvatska je ispod europskog prosjeka kada je riječ o ostvarivanju ovoga cilja (Eurostat, 2023a). Sljedeći cilj koji se može povezati s ovom uslugom jest broj 3 koje se odnosi na dobro zdravlje i blagostanje. Stručna literatura upućuje da usluga pomoći u kući doprinosi poboljšanju zdravstvenog stanja korisnika. Također, pružatelji ove usluge brinu o zdravstvenom stanju korisnika (npr. vode računa o konzumaciji lijekova i sl.). Kada je riječ o ovome cilju, odnosno njegovom ostvarivanju, Hrvatska je također ispod europskog prosjeka

prema podacima Eurostata (Eurostat, 2023a). Također, 63,7% posto osoba starijih od 16 godina procjenjuje svoje zdravlje dobrim, te je prema statistici među posljednjim europskim državama, no vrlo mali broj osoba starijih od 16 godina navodi kako su im potrebe za liječničkim pregledom i njegom bile nezadovoljene (Eurostat, 2023b).

Slika 10. Ciljevi održivog razvoja (2023, <https://icm-mogucnosti.info/ciljevi-odrzivog-razvoja/>)

Politika koja može biti vrlo značajna za starije osobe jest **Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine** (u nastavku teksta: Plan). Cilj ovoga Plana jest da Vlada Republike Hrvatske usmjeri svoje napore u poboljšanju mjera socijalne skrbi kako bi se zadovoljile potrebe ranjivih skupina. Jedan od ciljeva je i razvoj sustava socijalne skrbi, pri čemu je važno da se poštuju zahtjevi deinstitucionalizacije i transformacije, a kako bi se razvijale usluge koje će poboljšati kvalitetu života korisnika te koje su regionalno ravnomjerne i dostupne. Ovim su Planom iskazane potrebe za različitim oblicima skrbi (i institucionalnim, ali i izvaninstitucionalnim) kako bi se razvio sustavan i cjelovit plan skrbi koji odgovara potrebama korisnika. U kontekstu starijih osoba, Planom se posebno naglašava potreba

za ravnomjernom dostupnošću usluga u svim dijelovima Hrvatske, kao i osiguravanje njegovatelja u njihovu domu.

Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) temeljni je dokument koji je usmjeren prema omogućavanju sustavnog i zajedničkog pristupa usmjerenog prema rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući osiguravanje minimalnog standarda najugroženijem dijelu društva te sprječavanje pojavnosti dubljeg siromaštva i socijalne isključenosti (Vlada Republike Hrvatske, 2014). Temelj Strategije je osiguravanje uvjeta za ostvarenje tri glavna prioriteta: a) borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu, b) sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih, kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba i c) uspostava usklađenog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti (Vlada Republike Hrvatske, 2014). Jedna od uloga sustava socijalne skrbi jest usmjerenost na suzbijanje socijalne isključenosti te uspostavljanje kvalitetnijeg pružanja socijalnih usluga u instituciji i izvan institucije ranjivim korisničkim skupinama. Osim usluge smještaja, posljednjih godina uočen je razvoj različitih oblika izvaninstitucionalne skrbi. Razvoj usluga i zalaganje za aktivnu socijalnu državu dovodi do novih izazova i načina skrbi o starijim osobama koji iziskuju prilagodbu sustava, a što bi potencijalno moglo dovesti do unaprjeđenja kvalitete.

života korisnika i njihova aktivnog sudjelovanja u životu zajednice (Vlada Republike Hrvatske, 2014). *Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj* (2014. – 2020.) ističe sljedeće glavne strateške aktivnosti usmjerene prvenstveno prema unaprjeđenju kvalitete života starijih osoba i širenje usluga u zajednici. Ono se nastoji postići kroz zaštitu starijih osoba bez prihoda te s prihodima ispod razine praga rizika od siromaštva, razvijati socijalne usluge u zajednici namijenjene najsiromašnijim osobama, uključivati starije osobe u programe cjeloživotnog učenja te povremeni rad, podizanje razine svijesti o zdravom životu, aktivnom starenju, aktivno uključivanje organizacija civilnog društva (NGO) i drugih sudionika u osmišljavanje i provedbu projekata i programa koji su namijenjeni aktivnom starenju te pružanju usluga u zajednici ranjivim skupinama. Nadalje, Strategija se usmjerava prema unapređenju položaja umirovljenika te osiguranju održivosti mirovinskog sustava i osiguranju socijalne adekvatnosti mirovina (Vlada Republike Hrvatske, 2014). *Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj* (2014. – 2020.) postavila je vrlo jasne strateške aktivnosti. Uzevši u obzir navedeno razdoblje provedbe, uočljivo je, iako su ciljevi vrlo detaljno izrađeni, kako nisu realizirani u željenoj mjeri. Prema dosadašnjim proučenim činjenicama, vidljivo je kako i dalje velik dio starijeg stanovništva ima prihode manje ispod razine praga siromaštva, a takav trend će se nastaviti i u budućnosti.

Povećanjem starijeg stanovništva u Republici Hrvatskoj, povećavaju se i potrebe starijih osoba koje je sve teže zadovoljiti. Unatoč realiziranim i ponovljenim projektima nevladinih organizacija, kao što je projekt „Zaželi“ kojim se starijim osobama pruža usluga pomoći u kući, čini se kako to nije dovoljno. Prvenstveno stoga što su ti projekti vremenski i financijski ograničeni, a potrebe za takvim oblicima pomoći su sve veće. Mirovinski sustav koji je zastupljen u Republici Hrvatskoj već je sada neodrživ, a ako uzmemo u obzir činjenicu kako Republika Hrvatske bilježi kontinuirani porast starijeg stanovništva, gotovo je sigurno kako će biti potrebno mijenjati mirovinski sustav, a samim time i ostale povezane sustave.

Zaključno, potrebno se usmjeriti na ulogu nevladinih organizacija i njihove projekte, koji su usmjereni prema zadovoljavanju potreba starijih osoba, a povezano s time i poboljšanju kvalitete života starijih te ih učiniti trajnijima i dostupnijima starijim osobama na području cijele Republike Hrvatske.

Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje (2017. - 2020.) donosi se s naglaskom na razvitak usluga koje će starijim osobama povećati kvalitetu života, a pružateljima izvaninstitucionalnih usluga za starije osobe omogućiti pristup fondovima Europske unije radi daljnjeg razvitka takvog oblika usluga. Strategija donosi tri cilja: unaprjeđenje zakonodavnog okvira, informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba te širenje i unaprjeđenje

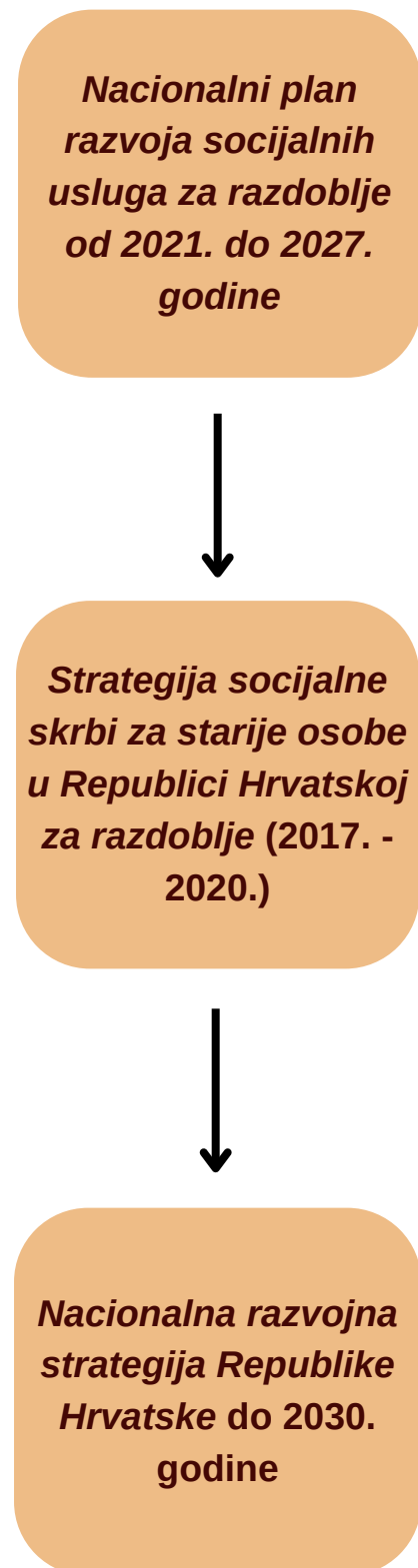
usluga u zajednici. U sklopu cilja širenja i unaprjeđenja usluga u zajednici kojim bi se trebale umanjiti razlike u dostupnosti usluga za starije osobe te imajući u vidu kako prema Strategiji - lokalna zajednica i obitelj trebaju biti najveći oslonac u skrbi za starije. Razvijena su dva manja cilja sa pripadajućim mjerama. Prvi cilj odnosi se na povećanje dostupnosti usluga za starije osobe sa mjerama ujednačavanja dostupnosti kapaciteta za smještaj starijih osoba, razvijanja usluga za starije osobe usmjerenih zadržavanju starijih osoba u njihovom domu te mjerom osiguravanja usluga usmjerenih povećanju kvalitete života starijih osoba. Drugi cilj navodi kako je nužno podići kvalitetu pružanja socijalnih usluga za starije osobe kroz primjenu „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“, „Vodiča 14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model“, smjernica pravilne prehrane za starije/jelovnike pružatelja usluga, redovne sastanke s pružateljima usluga za starije osobe na regionalnoj razini te

kroz provođenje edukacija kojima bi se jačale kompetencije radnika koji skrbe o starijim osobama.

Hrvatski sabor je 2021. godine donio **Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske** do 2030. godine kojom se usmjerava razvoj u svim važnim pitanjima za Republiku Hrvatsku. Kao osnovni cilj ostaje ubrzanje gospodarskog rasta kako bi se podigao životni standard i stvorili uvjeti za kvalitetniji život za sve građane, čime će se ostvariti vizija Hrvatske u 2030. godini kao konkurentne, inovativne i sigurne zemlje prepoznatljivog identiteta i kulture, očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve (Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021). Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine starenje stanovništva prepoznaje kao pojavu kojoj je potrebno posvetiti dodatnu pozornost. Udio starijih od 25% u ukupnom broju stanovništva do 2030. godine zahtijeva od države napore za osiguravanjem uvjeta za dostojanstvenu starost, a što je ujedno i iskaz društvene solidarnosti prema najstarijim članovima društva. Kako bi se smanjio rizik od siromaštva starijih osoba, zagovara se razvoj usluga koje odgovaraju na potrebe starijih. Kao jedan od izazova u postizanju navedenog cilja ističe se regionalna nejednakost, budući da je posebno velika koncentracija ljudi koji se nalaze

STRATEGIJE USMJERENE NA STARIJE OSOBE TE NA NJIHOVE USLUGE

u riziku od siromaštva u područjima koja su pretrpjela ratna razaranja i stradanja tijekom Domovinskog rata. U takvoj je situaciji potrebno provesti i decentralizaciju socijalnih usluga te proširenje mreže. U ruralnim i slabo naseljenim područjima Republike Hrvatske dostupnost socijalnih usluga predstavlja dodatan izazov, zbog čega su planirane mjere povećanja kapaciteta i razvoja potrebne infrastrukture. Radi dovršetka procesa deinstitucionalizacije, dodatni naponi usmjerit će se prema razvoju socijalnih usluga i usluga podrške obiteljima, uz pomoć organizacija civilnog društva kao važnog sudionika u procesu (Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021). Obzirom na to kako je navedena Strategija predviđena za period do 2030. godine, očekivan je daljnji napredak u pogledu razvoja socijalnih usluga i regionalnoj dostupnosti istih. Iako se Strategijom predviđa razvoj socijalnih usluga, uzevši u obzir trenutnu situaciju, potrebno je uložiti dodatne napore u razvitak i kontinuitet pružanja socijalnih usluga. Brojne nevladine organizacije na sebe su preuzele pružanje socijalnih usluga, posebice pomoći u kući, a čije se financiranje najčešće realizira putem projekata iz europskih fondova. Završetkom projekta dolazi do ukidanja dotadašnje pomoći u kući, čime potrebe velikog broja korisnika ostaju nezadovoljene. Posebnu pažnju valja obratiti na ruralna područja gdje postoji velik broj starijih koji često bivaju sami. Pružanje usluge pomoći u kući bi im uvelike olakšalo

zadovoljavanje potreba i smanjilo institucionalizaciju. Obzirom na demografska kretanja, jasno je kako će rasti broj starijih kojima će biti potrebne socijalne usluge, zbog čega je nužno napore usmjeriti ka razvoju adekvatnih i dostupnih socijalnih usluga koje će odgovoriti na potrebe starije populacije. Vizija **Strategije i akcijskog plana za zdravo starenje u Europi od 2012. do 2020. godine** jest da je Europska regija Svjetske zdravstvene organizacije prilagođena starijoj populaciji, pri čemu se starenje stanovništva vidi kao prilika, a ne kao teret društvu. Ciljevi ove Strategije i akcijskog plana su: omogućiti što većem broju ljudi da dulje žive u dobrom zdravlju, da dulje ostanu aktivni te da se znaju suprotstaviti rastućim nejednakostima u starijoj životnoj dobi; olakšati pristup kvalitetnim zdravstvenim i socijalnim uslugama za osobe kojima je potrebna njega i podrška; osnažiti starije osobe da ostanu potpuno integrirane u društvo te da u njemu žive dostojanstveno, neovisno o njihovom zdravstvenom stanju ili statusu ovisnosti; podići svijest i pridonijeti prevladavanju dobne diskriminacije. Također, potiču se pokreti odozdo prema gore, pri čemu se ističe važnost međusobne suradnje zajednica, starijih osoba i njihovih najbližih u osmišljavanju i provedbi mjera. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) uspostavila je globalnu mrežu gradova-prijatelja starosti te se aktivno radilo na poticanju uključivanja i osnaživanja starijih osoba da ostanu i djeluju u svojoj zajednici.

3. Opis lokalne zajednice

U ovome poglavlju lokalna zajednica Tenja će biti detaljno opisana kroz različita obilježja kao što su položaj naselja Tenja, povijesni razvoj, različite aktualne trendove, demografske karakteristike, specifične karakteristike zajednice i resurse zajednice.

3.1. Položaj

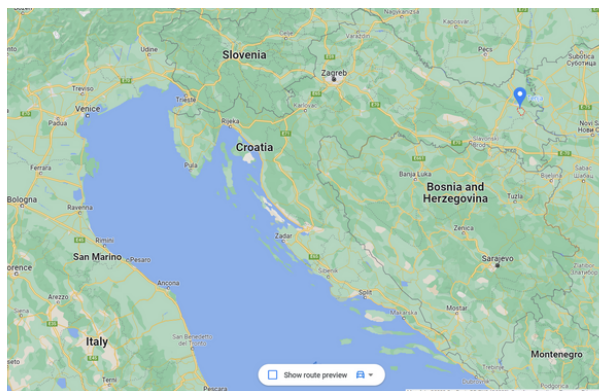
Naselje Tenja kao jedinica mjesne samouprave nalazi se u Osječko – baranjskoj županiji u sastavu grada Osijeka. Naselje Tenja sa sjeverne strane okružuju gradske četvrti Novi Grad, Jug II, Donji Grad, dok je sa južne strane Tenja okružena naseljima Sarvaš i Klisa. Nadalje naselje Tenja graniči sa naseljima koja nisu u sastavu grada Osijeka, sa istočne strane s općinom Erdut koja se nalazi u sastavu Osječko-baranjske županije, sa zapadne strane

naselje Tenja naslanja se na općinu Antunovac također u sastavu Osječko – baranjske županije. S južne strane naselje Tenja u manjoj mjeri naslanja se na općinu Šodolovci koja pripada Osječko- baranjskoj županiji te također južno graniči sa naseljem Bobota u općini Trpinja u sklopu Vukovarsko-srijemske županije. Određeni dijelovi naselja nose svoja imena pa se tako sa sjeverne strane nalaze Barice i Babin Guz, sa istočne Zlatni Prag, a sa južne Šangaj i Panjevi te sveukupno postoji 55 ulica. Samo naselje Tenja nalazi se u ravničarskom području, koje je iskorišteno za poljoprivredne namjene, pa je tako Tenja okružena ponajviše obradivim površinama te u maloj mjeri šumom (šuma Rosinjača nalazi se uz zapadni dio naselja) bez prirodnih prepreka poput velikih vodenih površina ili planina.

Slika 11. Položaj naselja Tenja unutar Osječko – baranjske županije (Google maps, 2023)

Slika 12. Položaj naselja Tenja u odnosu na Republiku Hrvatsku (Google maps, 2023)

3.2. Povijest i aktualno

Povijest Tenje seže još od 1332. godine. Početno se općina Tenje spominje 1335. godine u popisu katoličkih župa. Naziv Tenja je mađarskog porijekla što je bila uobičajena pojava u Slavoniji zbog hrvatsko-ugarskog kralja, ali i mađarskog utjecaja. Važno je naglasiti

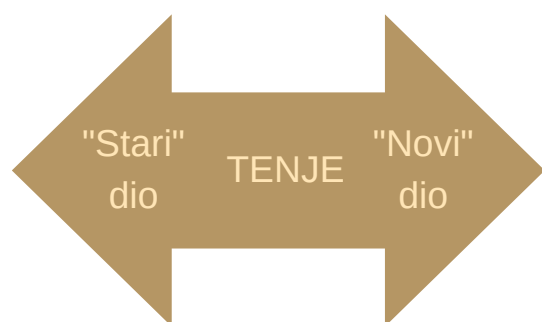
Povijest
Tenje:
1332.-1335.

kako je Tenja postojala i prije 1332. godine, no tada je bila katolička župa. Tenje se spominje i kao posjed plemića Korođa što pripada razdoblju od 1443. do 1469. godine. Kraj 15. i početak 16. stoljeća obilježili su prodori Turaka te su isti uznemiravali starosjedilačko stanovništvo. Turska vojska počela se okupljati oko područja Osijeka te su redovnici, župnici i mnogobrojni kršćani morali bježati pred turskom vojskom. Zbog navedenog, u Tenji 1526. godine gotovo i nije bilo starosjedilačkog stanovništva. Turska vojska doživljava poraz 1683. godine kada je svoje snage usmjerila na osvajanje Beča te su se tada hrvatski krajevi krenuli oslobađati. Konačno oslobođenje Osijeka i okolice dogodilo se 1687. godine te tada turska vojska, kao i muslimansko i pravoslavno stanovništvo napuštaju područja oko Osijeka.

Tenje ostaje opustošeno do 1697. godine kada ga naseljavaju izbjeglice koje pripadaju pravoslavnom stanovništvu, a od tada je područje Tenje bilo u posjedu austrijske vojske sve do 1746. godine kada je mjesto dobio grof Palfy. Zatim je virovitički podžupan barun Ivan Kapistran Adamović 1763. godine kupio područje Tenje zajedno s Erdutom. Obzirom da je Adamović bio Hrvat i katolik, kupljeno područje je uredio te ga je naselio katolicima. Nakon Adamovićeve smrti, posjed nasljeđuje njegov sin Antun te tako nastaje tenjska loza. Stanovništvo je bilo u kmetskom odnosu prema vlastelinu sve do 1848. godine kada su Hrvatski sabor i ban Jelačić proglasili sela slobodnima i time ukinuli postojeće feudalno uređenje. Tenje je prvi put pripalo općini Sarvaš u drugoj polovici 19. stoljeća, no 1889. godine Hrvatska vlada je Tenje definirala kao samostalnu upravnu općinu. Tenje je bilo upravna općina do 1962. godine kada je općina Tenja ukinuta te je pridružena općini Osijek pri čemu je Tenji ostao samo Mjesni odbor. Ustrojem županije, gradova i općina u Hrvatskoj 1990. godine, Tenja 1993. postaje prigradsko mjesto te potpada pod grad Osijek. Važno je napomenuti kako se mjesto do 20. siječnja 1914. zvalo Tenje, a nakon toga dobija naziv Tenja. Do 1991. godine, odnosno do rata u Hrvatskoj, Tenje se razvilo u veliko prigradsko naselje (Sršan, n.d.).

Kako bi se “iz prve ruke” saznalo što više o različitim aktualnim obilježjima Tenje, informacije su se prikupile od strane nekoliko stanovnika Tenje. Stanovnici navode da se danas Tenja dijeli na “novi” i “stari” dio te da u starom dijelu živi većina osoba starije životne dobi. Stanovnici Tenje su uglavnom svoje radno mjesto pronašli izvan mjesta stanovanja, odnosno u Osijeku ili drugim mjestima. Shodno navedenom postavlja se pitanje o tome mogu li mlađi članovi obitelji svojim starijim članovima obitelji pružati različite oblike podrške i koliko često, osobito ako su se preselili bliže svom radnom mjestu.

U “starom dijelu” Tenje dio stanovništva se još uvijek bavi različitim gospodarskim djelatnostima poput stočarstva, voćarstva i slično. Obzirom da je riječ o privatnim poslovima i osobe starije životne dobi mogu se nastaviti baviti navedenim poslovima nakon mirovine i tako stjecati dodatne prihode. U Tenji postoji nekoliko tradicionalnih kulturnih događanja poput kulturno-tradicijske manifestacije “Slavonijo u jesen si zlatna” i pokladnih jahanja. Takvi događaji mogu biti vrlo zanimljivi za stanovništvo Tenje, a tako i za starije osobe koje takva događanja mogu iskoristiti kao priliku za druženje, zabavu i slično. Povijest Tenje, kao i mnogih drugih dijelova Hrvatske,

obilježena je Domovinskim ratom, no postoje brojni događaji i posljedice koji su vezani za Domovinski rat, ali su aktualni i danas. Tako su brojni mediji, poput Jutarnjeg lista, pisali o prošlogodišnjem pronalasku 11 tijela žrtava Domovinskog rata (Patković, 2022). Ovakvi događaji, iako su vezani za povijest, kod starijih osoba koje su doživjele ratna događanja mogu probuditi neugodna, traumatska sjećanja te narušiti njihovo mentalno zdravlje. Prometna povezanost se može procijeniti dobrom. Naime, prema javno objavljenom voznom redu autobusa na stranicama GPP-a prvi autobusi kreću već u 4.00 sati ujutro te u roku od sat vremena putnici mogu putovati sa dva do pet različitih autobusa čiji je plan kretanja u razmaku od oko 15 do 20 minuta nakon prethodnog. Posljednji autobus u smjeru Tenja-Osijek je točno u ponoć. Subotom, kao i nedjeljama i blagdanima prometna povezanost je i dalje osigurana. Autobusi tijekom navedenih dana jesu nešto rjeđi, no i dalje su planirana barem dva autobusa tijekom sat vremena. Planirani broj autobusa iz smjera Osijek-Tenja je nešto manji u odnosu na već opisani smjer Tenja-Osijek. Važno je ipak naglasiti kako se ne može još uvijek govoriti o nekvalitetnoj prometnoj povezanosti obzirom da su uglavnom planirana dva autobusa u roku od sat vremena. Subotom, nedjeljom i blagdanima za navedeni smjer predviđen je jedan autobus svakih sat vremena te je svaki dan posljednji polazak u 23.25 sati (Gradski prijevoz putnika d.o.o. Osijek, 2023b).

Važno je napomenuti kako se umirovljenicima cijena mjesečne karte za autobus određuje sukladno iznosu njihove mirovine. Tako postoji pet različitih umirovljeničkih kartica pri čemu oni s najmanjom mirovinom (do 132,72€) kartu plaćaju od 2,65€ do 3,98€ (ovisno o zoni), a najviša cijena umirovljeničke kartice može iznositi 14,60€ (Gradski prijevoz putnika d.o.o. Osijek, 2023a).

3.3. Demografske karakteristike

Naselje Tenja suočava se s trendom smanjenja stanovništva, što je vidljivo na priloženoj slici (Slika 13.). Prema dostupnim podacima, unazad 10 godina, stanovništvo Tenja je izgubilo 1.141 stanovnika, što je u skladu s trendom kretanja stanovništva na razini Republike Hrvatske, koja se suočava s kontinuiranim padom broja stanovnika, kako je prikazano na priloženoj slici (Slika 14.). Prema prikazanim podacima, prema četiri posljednja popisa stanovništva na području Republike Hrvatske, koji su provedeni 1991., 2001., 2011. i 2021. godine, uočljiv je kontinuirani pad stanovništva

Slika 13. Usporedba broja stanovnika u naselju Tenja prema popisima stanovništva iz 2011. i 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2011a i 2022c)

te je najveći pad broja stanovništva zabilježen u 2021. godini za više od 413.056 stanovnika. Prema tome, stanovništvo Republike Hrvatske se u posljednjih 10 godina smanjilo za 9,6 %. Razlozi smanjenja stanovništva kako na području Republike Hrvatske, tako i na području naselja Tenja, povezani su s povećanom migracijom stanovništva što je posebice došlo do izražaja ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, posljedicama COVID-19 pandemije koja je najviše pogodila starije stanovništvo te niskom stopom fertiliteta.

Slika 14. Usporedba ukupnog broja stanovnika u Republici Hrvatskoj prema popisima stanovništva iz 1991., 2001., 2011. i 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2022a)

2021. godine:
6260 stanovnika
u Tenji

Tablica 7. Usporedba broja stanovništva prema popisu stanovništva 2021. godine na području Republike Hrvatske, Osječko-baranjske županije, grada Osijeka i naselja Tenja (Državni zavod za statistiku, 2022c)

Dob stanovništva	Broj stanovnika u RH 2021. godine	Broj stanovnika Osječko-baranjske županije 2021. godine	Broj stanovnika na području grada Osijeka 2021. godine	Broj stanovnika u Tenji 2021. godine
65-74 godina	507718	34203	12649	835
75-84 godina	269574	17391	6800	361
85 + godina	91947	5140	1900	98
UKUPNO	869239	56734	21349	1294

Proučavajući broj stanovnika u odnosu na starosnu dob, u priloženoj tablici (Tablica 7.) je vidljivo kako je na području Republike Hrvatske najveći broj starijeg stanovništva u dobnoj skupini 65 – 74 godine. Uočljivo je kako je taj trend karakterističan za područje Osječko-baranjske županije, grada Osijeka te naselje Tenja, odnosno u navedenim područjima prevladava stanovništvo 65 – 74 godine. Udio starijeg stanovništva (65 + godina) na području Tenja u odnosu na ukupan broj starijeg stanovništva u Republici Hrvatskoj iznosi 0,14%. Usporedivši ukupan broj starijeg stanovništva na području Tenja i

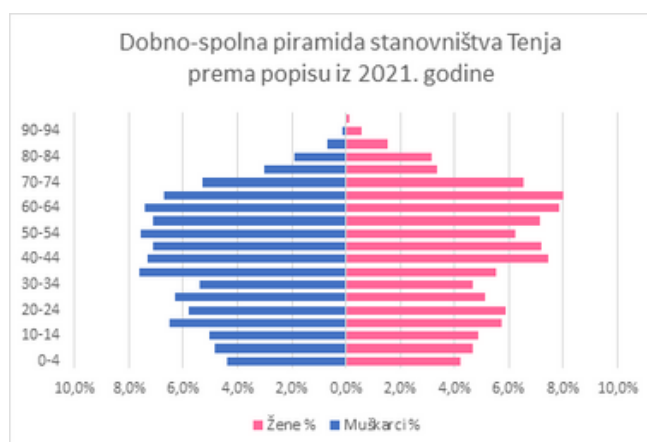

Osječko-baranjske županije, prema podacima 2,4% starijeg stanovništva živi u naselju Tenja. Isto tako, ako se uspoređi grad Osijek i naselje Tenja, vidljivo je kako 6,6% stanovništva starije životne dobi živi u naselju Tenja.

Nadalje, usporedivši ukupan broj stanovnika naselja Tenja u 2022. godini te ukupan broj stanovnika starije dobi na području Tenja, udio starijeg stanovništva iznosi 20,67%, odnosno jednu petinu stanovništva naselja Tenja čine osobe starije životne dobi.

Prema popisu stanovništva provedenom 2021. godine, dobno-spolna piramida stanovništva Tenja (Slika 15.) pokazuje kako se smanjuje broj stanovništva u dobnoj skupini 0 - 4 godine, što je zamjetno kod oba spola. Nadalje, uočljiv je porast broja stanovništva u dobnoj skupini 40 - 69 godina, što se odnosi na oba spola. Ovakav trend porasta broja starijeg stanovništva i smanjenja broja mlađeg stanovništva karakterističan je za područje Republike Hrvatske, a naselje Tenja prema dostupnim podacima prati taj trend.

Slika 15. Dobno-spolna piramida stanovništva naselja Tenja prema popisu stanovništva iz 2021. godine (Državni zavod za statistiku, 2022c)

Slika 16. Prevalencija stanovništva grada Osijeka u odnosu na stupanj obrazovanja i spol prema popisu stanovništva 2011. godine (Državni zavod za statistiku, 2011b)

S obzirom kako dosadašnji podaci ne obuhvaćaju naselje Tenja u kontekstu obrazovanja, a noviji podaci prema popisu stanovništva provedenom 2021. godine nisu dostupni, u navedenom odlomku će biti spomenuto obrazovanje grada Osijeka, u čijem sastavu se nalazi i naselje Tenja.¹ Prema dostupnim podacima prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području grada Osijeka (Slika 16.) vidljivo je kako najveći broj stanovnika grada Osijeka ima završeno srednjoškolsko obrazovanje (54,6%), zatim visoko obrazovanje (20,8%), a potom osnovnoškolsko obrazovanje (19,5%). Najmanje stanovnika je bez škole (1,2%) temeljem čega se može zaključiti kako je stanovništvo grada Osijeka obrazovano. Proučavajući stupanj obrazovanja stanovništva grada Osijeka u odnosu na spol, vidljivo je kako žene prednjače u skupini osnovnoškolskog obrazovanja te visokog obrazovanja, dok su muškarci brojniji u skupini srednjoškolskog obrazovanja. Nadalje, u skupini bez škole više je stanovništva ženskog spola, odnosno više je žena koje nisu obrazovane, nego muškaraca.

Prema dostupnim podacima o prosječnoj neto plaći u Republici Hrvatskoj, u Osječko-baranjskoj županiji ona je u četvrtom tromjesečju 2022. godine iznosila 956,67 eura (Državni zavod za statistiku, 2023). Prema dostupnim statističkim informacijama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i podacima Područne službe u Osijeku, prosječna neto mirovina u siječnju 2023. godine, a isplaćena u veljači 2023. iznosila je 353,36 eura, dok je prosječna isplaćena starosna mirovina u istom razdoblju iznosila 372,86 eura (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, 2023). Nadalje, ukupna vrijednost košarice u rujnu 2022. u Republici Hrvatskoj je iznosila 944,77 eura (7.118,29 Kuna), u studenome 2022. je taj iznos bio veći te je vrijednost košarice bila 945,87 eura (7.126,46 Kuna), dok se porast nastavio i u prosincu, te je iznosila 947,43 eura (7.138,35 Kuna), čime je uočljiv kontinuirani porast ukupne vrijednosti košarice u Republici Hrvatskoj (Državni zavod za statistiku, 2023). Indeks razvijenosti promatra se kao pokazatelj čiji se izračun prikazuje u obliku ponderiranog prosjeka odstupanja standardiziranih vrijednosti pet socioekonomskih pokazatelja od prosjeka Republike Hrvatske: „(1) *prosječan dohodak per capita* (X1), (2) *prosječni izvorni prihodi JLS-a odnosno JP(R)S-a per capita* (X2), (3) *prosječna stopa nezaposlenosti* (X3), (4) *kretanje stanovništva* (X4), (5) *udio obrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu dobi 16-64 godina* (X5)“ (Denona Bogović i sur., 2017, str. 28).

1 Dosadašnja izvješća popisa stanovništva iz 2011. godine o obrazovanju stanovništva ne obuhvaćaju područje naselja Tenja, s obzirom kako su trenutna izvješća popisa stanovništva iz 2021. godine o obrazovanju i ostalim obilježjima stanovništva u izradi, smatramo važnim istaknuti kako je u istima poželjno obuhvatiti naselje Tenja zbog kvalitetnije analize problema i stanja na tom području.

2 Trenutni podaci o prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj navedeni su samo za županije, smatramo važnim istaknuti kako je zbog kvalitetnije analize problema poželjno obuhvatiti prosječne plaće po gradovima i manjim lokalnim jedinicama.

U aplikaciji ESTAT izdvojeno je šest pokazatelja koje bi prema mišljenju autora, bilo primjereno koristiti u novom modelu izračuna indeksa razvijenosti, a obuhvaćaju: a) prosječni dohodak po stanovniku, b) prosječne izvorne prihode po stanovniku, c) prosječnu stopu nezaposlenosti, d) opće kretanje stanovništva, e) indeks starenja i f) stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) (Denona Bogović i sur., 2017). Vrijednost indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini za razdoblje 2013.-2015. za područje grada Osijeka iznosi 106,289, dok za područje Osječko-baranjske županije indeks razvijenosti iznosi 96,257 (Denona Bogović i sur., 2017). Prema tumačenju, razvojne skupine se u novom modelu određuju pomoću postotnih razreda na osnovu kojih se po veličini uređuju nizovi vrijednosti indeksa razvijenosti iznadprosječnog (indeks je veći od 100) i ispodprosječnog (indeks je manji od 100). U skladu s time, područje grada Osijeka se nalazi u skupini iznadprosječno razvijenih jedinica lokalne samouprave, dok se Osječko-baranjska županija nalazi u skupini ispodprosječno razvijenih jedinica lokalne samouprave (Denona Bogović i sur., 2017). Razvijenost lokaliteta ogleda se razvitku Gospodarske zone Tenja koja je smještena tik uz prometnicu Osijek-Tenja. Građevine u Gospodarskoj zoni Tenja imaju proizvodnu, poslovnu (uredsku, uslužnu, trgovačku i servisnu)

te ugostiteljsko-turističku namjenu, a sama Gospodarska zona opremljena je sljedećim infrastrukturnim sustavima: prometnice, odvodnja oborinske i sanitarne vode, vodoopskrba, plinopskrba, elektroenergija i telefonija (Osijek.hr, n.d.).

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, stopa rizika od siromaštva na području Republike Hrvatske u 2021. godini iznosi 19,2%. U procjenu su i obuhvaćene četiri prostorne jedinice – Sjeverna Hrvatska, grad Zagreb, Jadranska Hrvatska te Panonska Hrvatska, u čijem sastavu se nalazi i Osječko-baranjska županija. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, stopa rizika od siromaštva za Panonsku Hrvatsku u 2021. godini iznosila je 27,0%, a što je više od prosjeka na razini Republike Hrvatske (Državni zavod za statistiku, 2022b).

Obzirom na to kako trenutno dostupni podaci o broju nezaposlenih ne obuhvaćaju naselje Tenja, u nastavku su prikazani podaci na razini grada Osijeka, u čijem sastavu se nalazi i naselje Tenja.³ Slika 17 i Tablica 8. prikazuju trend kretanja broja nezaposlenih na području grada Osijeka od 2010. do 2022. godine prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Jasno je uočljiv trend smanjivanja broja nezaposlenih u posljednjih 10 godina na području grada Osijeka, što se može smatrati rezultatom dobrih politika u području zapošljavanja. No, govoreći o smanjivanju broja nezaposlenih, u obzir valja uzeti činjenicu kako je Republika Hrvatska posljednjih godina izrazito iseljenička država s demografskim trendovima koji su obilježeni kontinuiranim gubitkom stanovništva, a što je vjerojatno utjecalo i na smanjenje broja nezaposlenih, kako na području Republike Hrvatske, tako i na području grada Osijeka. Prema posljednjim dostupnim podacima, procijenjena stopa registrirane nezaposlenosti u siječnju 2023. godine iznosila je 14,0% (10,7% kod muške, a 17,5% kod ženske populacije) naspram stopi od 15,0% u siječnju 2022. godine i 13,6% u prosincu 2022. godine.

Slika 17. Trend kretanja broja nezaposlenih na području grad Osijeka od 2010. do 2022. godine (Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek, 2023)

Procijenjena stopa nezaposlenosti na razini Republike Hrvatske iznosi 7,1%. Krajem siječnja 2023. godine u Područnoj službi Osijek evidentirano je 14.809 nezaposlenih osoba, a što je 1.036 osoba (6,5%) manje nego u siječnju 2022. godine i 438 osoba (3,0%) više nego u prethodnom mjesecu (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2023).

Tablica 8. prikazuje broj nezaposlenih na području grada Osijeka prema spolu od 2010. do 2022. godine. Prema dostupnim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, uočljivo je kako je broj nezaposlenih osoba ženskog spola kontinuirano veći od broja nezaposlenih osoba muškog spola.

Tablica 8. Prikaz broja nezaposlenih na području grad Osijeka prema spolu od 2010. do 2022. godine (Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek, 2023)

Godina	M	Ž
2010.	14387	18336
2011.	14549	18114
2012.	15692	18746
2013.	16847	19780
2014.	16584	20048
2015.	14162	18305
2016.	11867	16195
2017.	9389	14064
2018.	7705	11408
2019.	6612	9581
2020.	7137	10232
2021.	6574	9469
2022.	5544	9053

³ Dosadašnja izvješća Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ne obuhvaćaju broj nezaposlenih na području Tenja te smatramo kako je radi kvalitetnije analize problema iste potrebno obuhvatiti.

Krajem siječnja 2023. godine na području Područne službe Osijek evidentirano je 9.008 nezaposlenih žena, a što odgovara udjelu od 60,8% u ukupnom broju nezaposlenih, naspram 39,2% evidentiranih osoba muškog spola, čime je u odnosu na prošli mjesec za 0,8% smanjen udio nezaposlenih žena. Nadalje, gledajući prema dobi, najveći udio u registriranoj nezaposlenosti imaju osobe starije od 50 godina, ukupno 36,1%, čime je za 12% smanjena nezaposlenost osoba starijih dobni skupina (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2023).

U kontekstu smanjenja nezaposlenosti starijih valja spomenuti „Zaželi – program zapošljavanja žena“ koji provodi uslugu *Pomoći u kući* kroz pružanje potpore i podrške u vlastitom domu te uz sprječavanje prerane institucionalizacije starijih osoba i smanjenja socijalne isključenosti, djeluje na zapošljavanju žena iz teže zapošljivih skupina. Program za starije i nemoćne osobe u Tenji u početku se provodio kroz volonterski rad, a od 2012. godine Udruga organizira pružanje usluga pomoći i njege u kući i na dvoru za starije i nemoćne osobe u Tenji. Kroz program su bile zaposlene do tri dugotrajne nezaposlene osobe za pružanje usluga pomoći u kući u koji je bilo uključeno 158 starijih osoba iz zajednice. Pomoć i njega u kući pružala se svakim radnim danom od 7:00 do 15:00 sati za 24 redovita i 41 povremenog korisnika (Ženska udruga „IZVOR“ Tenje, 2015).

Navedeni projekt naišao je na veliki interes i odaziv lokalnih zajednica, a na

području Tenja provodi ga Ženska udruga IZVOR, koja je u siječnju ove godine s Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje potpisala ugovor za fazu III navedenog projekta (Ženska Udruga IZVOR, Facebook stranica, 2023). Važnost projekta na nacionalnoj razini ogleda se u smanjenju socijalne isključenosti i diskriminacije te povećanju zapošljavanja žena iz teže zapošljivih skupina, čemu svjedoče i medijski članci koji navedeni opisuju projektom „*koji bi najbolje mogao promijeniti živote mnogih žena*“, „*primjerom dobre prakse*“ te „*najvrjednijim projektom koji se u Hrvatskoj financira iz Europskog socijalnog fonda*“ (Bešić Đukarić, 2018; Dnevnik.hr, 2019; Golja, 2020). Prepreke u realizaciji projekta očituju se kroz vremenski ograničeno financiranje iz Europskog socijalnog fonda i trajanje projekta, čime njegovim završetkom starije osobe ostaju bez prijeko potrebne pomoći i potpore, dok zaposlene žene gube posao i prihode. O financijskim preprekama u realizaciji projekta izvještavala je i emisija Provjereno, u okviru koje je objavljena priča o prekoračenju rokova za isplate plaća zaposlenima u projektu, čime su udruge koje provode projekt dovedene u neizvjesnost, a u pitanje je doveden čitav koncept provedbe istog.

3.4. Specifične karakteristike zajednice u odnosu na to kako osigurati trajn(ij)u dostupnost usluge pomoći u kući u Tenji

U razgovoru sa stručnjacima Ženske udruge "IZVOR" (nadalje stručnjaci) ustanovile su se specifične potrebe lokalne zajednice Tenje. Najistaknutiji problem za osobe starije dobi je primoran odlazak u grad Osijek, kao posljedica nedostatka određenih usluga u Tenji. Stručnjaci su naglasili da osobe starije dobi kao značajnu prepreku vide nedostatak vlastite tržnice u Tenji, zbog čega trebaju odlaziti u grad Osijek. Prema mišljenju stručnjaka, osobe starije dobi znaju isticati ograničenu zdravstvenu uslugu u zajednici Tenje, zbog ograničenog broja liječnika i ljekarni, kao i ograničenost usluge bankomata, s obzirom da je u Tenji dostupna usluga samo jedne banke. Česti odlasci u grad Osijek dodatno mogu biti otežani ukoliko ne postoji vlastiti izvor prijevoza, a pritom je osoba lošijeg imovinskog stanja, odnosno u nemogućnosti plaćati javni prijevoz. Stručnjaci naglašavaju problem loše infrastrukture zajednice Tenja, pri čemu ističu neprilagođenost nogostupa teško pokretnim osobama, odnosno osobama s invaliditetom. Pritom uviđaju vlastiti primjer položaja Ženske udruge "IZVOR" u zgradi Pošte, koja nije prilagođena i pristupačna za navedenu skupinu (u zgradi se nalaze stepenice, bez prisustva rampe).

Slika 18. Mjerenje šećera starijim osobama u sklopu Crvenog križa (Facebook stranica Crvenog Križa Osijek, 2022)

Stručnjaci Ženske udruge "IZVOR" iznose prijedloge za uvođenjem usluga u zajednici Tenje, koje bi zadržale ljude u zajednici i imale dvostruki učinak. Primjer usluge pranja i peglanja kao dio pomoći osobama starije dobi u njihovom domu usluga je kojom bi se zaposlila određena rizična skupina zajednice Tenje (poput mladih Romkinja) te na taj način osigurala trajna pomoć osobama starije dobi. Također ističe se ideja za besplatnim obrocima za socijalno rizične skupine, čime bi se obuhvatilo i starije osobe lošeg imovinskog stanja. Vrlo važan i relevantan izvor informacija mogu biti stanovnici Tenje, koji su upućeni u specifične karakteristike svoje zajednice. U razgovoru sa studenticom koja živi u Tenji s obitelji,

procijenjeno je da nema baš osiguranih mjesta za druženje osoba starije dobi. Pritom kao često mjesto okupljanja osoba treće životne dobi ističe se Hrvatski dom Tenja, gdje se svake godine obilježava Dan umirovljenika. Tada dolaze volonteri iz Crvenog križa mjeriti umirovljenicima krvni tlak i šećer u krvi. U zajednici Tenja nalazi se Boćarski klub, gdje se održavaju turniri i obilježavaju Dani boćanja, a klub ima i svoju *Facebook* stranicu. Aktivnosti koriste uglavnom osobe muškog spola 50+ godina, ali i pojedine starije osobe, kojima zdravstveno stanje dozvoljava isto. U Tenji se nalazi par obiteljskih domova (primjerice Obiteljski dom Nena Tenja) koji su uglavnom također aktivni na *Facebook* stranici, a značajni su za mnoge osobe starije dobi. Prema informacijama ispitane studentice, crkvena zajednica je značajan resurs za održavanje aktivnosti osoba starije dobi u Tenji, gdje su zasnovane razne skupine unutar Crkve. Zahvaljujući crkvenoj zajednici, stanovnici starije dobi u Tenji nerijetko organiziraju putovanja u svetišta i sl. Studentica ističe da je općenito više dostupnih aktivnosti i usluga za mlade (npr. kafići i klubovi, teretane i sl.) nego za stariju populaciju, dok je osoba starije dobi u odnosu na mlade uočljivo brojčano više u Tenji. Također, studentica prilikom razgovora ističe da je "Novi dio Tenje super uređen jer su postavili čak i klupice na šetnici", gdje je pretežito mlađe stanovništvo. Starija populacija više prebiva u Starom dijelu Tenje, koji je u odnosu na Novi dio "malo zanemareniji dio Tenja".

Slika 19. KUD Josip Šošić Tenja (izvor: radio.hrt.hr. <https://radio.hrt.hr/radio-osijek/vijesti/dvadeset-godina-kud-a-josipa-sosica-iz-tenje-10511740>)

KUD Josip Šošić Tenja u partnerstvu s Mjesnim odborom Tenja obilježava različite manifestacije i događaje, na kojima osobe starije dobi rado prisustvuju i sudjeluju te nerijetko čine većinu prisutnih. Primjer takvih manifestacija je kulturno-tradicijska manifestacija "Slavonijo, u jesen si zlatna", koja se održava svake godine. Također je značajna kulturno-turistička manifestacija Pokladno jahanje u Tenji, što spada pod stari običaj te se obilježava posljednjih godina. Nadalje, kao specifične karakteristike zajednice Tenja, studentica je istaknula aktualnu izgradnju zgrade za socijalno ugrožene mještane, preko puta Hrvatskog doma Tenja, koja bi trebala biti namijenjena svim socijalno ugroženim mještanima pa tako i osobama starije dobi u potrebi. Istaknula je dostupnost električnih bicikala na par mjesta u Tenji, a u planu je izgradnja još jedne mjesne staze. Studentica govori da je u Tenji "pozitivno što manje mjesto omogućava da je sve "na dohvat ruke".

U zajednici Tenje prisutni su dobri susjedski odnosi te međusobna prihvaćenost sumještana. Prema osobnom iskustvu studentice, susjedi si međusobno pomažu te prodaju proizvode vlastite proizvodnje (npr. jaja, voće i povrće i sl.). Istaknula je da je prisutna "super komunikacija" te da se djeca i mladi odnose s poštovanjem prema osobama starije dobi (npr. pomognu im nositi stvari), što je često obilježje manjeg mjesta naspram grada. Kako studentica navodi, za Tenje je karakteristično da je ugodno mjesto za život, što se pokazalo u sve češćem doseljavanju mladih obitelji u zajednicu. Potvrđuje da nedostaje više aktivnosti i događaja prilagođenih upravo osobama starije dobi, s obzirom da čine značajan dio stanovništva Tenje, a što bi dodatno povećalo zadovoljstvo mještana.

3.5. Obilježja i resursi zajednice

3.5.1. Usluge, programi i edukacije

Prema Registru udruga Ministarstva pravosuđa i uprave (2023) u naselju Tenja u području socijalne djelatnosti aktivno djeluju Ženska udruga "IZVOR", udruga Interaktiva, Centar za podršku djeci i obitelji, Volonterski centar – Tenja, Ritam duše i uma – udruga za terapiju glazbom i psihoterapijom te Pokažimo srce budi mi prijatelj. Ženska udruga "IZVOR" u području skrbi za starije prvobitno ističe se provedbom usluge pomoći u kući kroz projekt Zaželi,

čime se pokušava spriječiti institucionalizacija starijih osoba te se pokušava što dulje očuvati život u vlastitom domu. S druge strane projekt Zaželi zapošljava teško zapošljava žene koje se kroz projekt ohrabruje i osnažuje. Nadalje, Ženska udruga "IZVOR" organizira radionice u koje se mogu uključiti i starije osobe kojima se radionice nude kao izvor znanja, ali i kao prilika za socijalizaciju. Nadalje udruga Interaktiva okuplja mlade, aktivne ljude te im nudi edukacije kako bi i oni sami vodili razne aktivnosti u zajednici. Aktiviranje mladih na spremnost na rad u zajednici svakako može pridonijeti spremnosti za pomaganje starijima u zajednici i osmišljavanje programa prilagođenih za potrebe starijih osoba. Udruga Pokažimo srce budi mi prijatelj ponajviše pomaže pojedincima i obiteljima teškog imovinskog stanja kroz prikupljanje paketa hrane, dijeljenje odjeće, obuće te uređaja za kućanstvo. Ostale udruge iako su u registru navedene kao aktivne nemaju registriranih aktivnosti na internetu. Naselje Tenja kao naselje u sklopu grada Osijeka obuhvaćaju i mjere i programi socijalne skrbi grada Osijeka koje su iznad zakonskog standarda, a to su jednokratne novčane pomoći povodom blagdana Uskrsa i Božića koje primaju umirovljenici s mirovinom do 2.000,00 Kuna (265,45 EUR-a) također grad Osijek financirao je program podrške umirovljenicima i osobama s invaliditetom kroz koji je tiskan Vodič za umirovljenike u kojem

se nalaze podaci o organizacijama civilnog društva i zdravstvenim ustanovama o preventivnim aktivnostima u očuvanju zdravlja i vitalnosti. Nadalje Dom za starije i nemoćne osobe Osijek uz uslugu smještaja nudi i uslugu pomoći u kući za starije osobe. Uz dom za starije i nemoćne osobe Osijek uslugu pomoći u kući na području Grada Osijeka pružaju Centar za pomoć u kući Osijek (kapacitet 30 korisnika), obrt Altera Vita koji se nalazi u Tenji (kapaciteta 20 korisnika), Hrvatski Crveni križ, odnosno Gradsko društvo Crvenog križa Osijek, Katolička udruga Veronikin rubac, spomenuta Udruga "IZVOR" sa kapacitetom 20 korisnika te Udruga Spiritus OS kapaciteta 20 korisnika. Također na području grada Osijeka djeluju Udruge koje promiču sportske i rekreativne aktivnosti, putovanja i izlete posebno namijenjene za osobe starije životne dobi. Grad Osijek kroz strateški cilj razvoj i širenje mreže socijalnih usluga u zajednici provodi, organizira i pomaže programe i projekte Umirovljenici zajedno protiv socijalne isključenosti kojim se pokušava spriječiti daljnja institucionalizacija starijih te se želi potaknuti veća socijalna uključenost starijih osoba. Nadalje projekt/program 18 SOS TAXI kojim se želi osigurati besplatan prijevoz starijih osoba na području aglomeracije Osijek. Cilj projekta Nabava Informacijsko komunikacijske opreme za starije i nemoćne osobe jest nabava tableta i edukacija u njihovom korištenju kako bi najugroženije skupine mogle ostvariti bliske kontakte, organizacija dnevnog i poludnevnog boravka za starije i nemoćne osobe.

Između ostaloga tu su još i povećanje kvalitete usluga i broja aktivnosti za starije i nemoćne osobe te projekt/program usluga povremenog prijevoza za starije i nemoćne osobe. Može se zaključiti kako unutar zajednice postoje različiti tipovi podrške, odnosno oni formalni kroz aktivnosti Grada, suradnju grada i lokalnih udruga i onih neformalnih poput obitelji ili udruga koje se same financiraju i osmišljavaju samostalne neformalne aktivnosti koje oglašavaju na svojim društvenim mrežama ili volontiranja mladih u zajednici.

3.5.2. Postojeća partnerstva povezana s djelatnošću Ženske udruge IZVOR Tenja

Postojeća partnerstva povezana s djelatnošću Ženske udruge "IZVOR" Tenja su Ženska mreža Hrvatske, BaBe, UGsO OSIJEK (Udruga gluhoslijepih osoba grada Osijeka i Osječko-baranjske županije), Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera Filozofski fakultet Osijek, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, Centar za mirovne studije, Ženska soba, Centar za žene žrtve rata - ROSA i Good inicijativa. Udruga je također partner na projektu "Utjecaj javnih politika na kvalitetu obiteljskog i radnog života te na demografsku sliku Hrvatske - prostor i promjene". Suradnja Udruge na projektu "Zaželi" ostvarena je s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje regionalni ured Osijek, Područnim uredom Osijek Hrvatskog zavoda za socijalni rad te Gradom Osijekom (Ženska udruga Izvor, 2023).

Slika 20. Mapa resursa u Zajednici (Grad Osijek + Tenja) (Google maps, 2023)

Legenda:

■ Resursi u području socijalnih djelatnosti

■ Resursi u području društvenih aktivnosti

3.5.3. Vrijednosti, stavovi i uvjerenja unutar zajednice

U prethodnim poglavljima detaljno su razrađeni različiti aspekti vrijednosti, stavova i uvjerenja unutar zajednice. Prije svega važno je naglasiti, kako je već spomenuto, da većina starijih osoba živi u "starom dijelu" Tenje te shodno navedenom, iz perspektive stanovništva, starije osobe su odvojene od ostatka stanovništva i promatraju se kao skupina koja živi u jednom dijelu prigradskog naselja. Stručnjaci udruge "IZVOR" naglašavaju specifične potrebe starijih osoba unutar lokalne zajednice Tenje koje se odnose na pristupačnost i dostupnost osnovnih javnih usluga (npr. nedostatnost bankomata, zdravstvenih usluga...). Stavovi stručnjaka su da se sve više treba ulagati u lokalnu zajednicu koja bi trebala zadovoljavati mnoge potrebe svojih članova te biti usmjerena ka poboljšanju kvalitete života starijih osoba. Vrijednosti unutar zajednice se postupno mijenjaju te se sve više prepoznaje važnost starijih osoba u društvu. Tako stručnjaci udruge "IZVOR" pokušavaju razviti što kvalitetniju uslugu pomoći u kući koja bi zadovoljila potrebe starijih osoba u Tenji kroz projekt "Zaželi" čija je važnost prepoznata na nacionalnoj razini.

3.5.4. Kontrola financijskih resursa

Prema službenoj stranici Grada Osijeka, statutom Grada Osijeka propisano je da se sredstva za prioritetno održavanje i izgradnju komunalne infrastrukture osiguravaju godišnje u visini 3% od ukupno ostvarenih proračunskih prihoda u protekloj godini umanjениh za prihode od zaduživanja, potpora i donacija.

Mjesni odbori, kao što je Tenje, imaju i prihode koje ostvare od usluga, pomoći i donacija od drugih pravnih i fizičkih osoba te prihode koje ostvare od održavanja proslava i drugih događanja, a osobito od obilježavanja crkvenih godova ili drugih proslava.

Odlukom o mjesnoj samoupravi utvrđeno je da se u Proračunu Grada Osijeka osiguravaju, za svaku godinu, sredstva za prioritetno održavanje i uređenje komunalne infrastrukture i ostale potrebe građana na području mjesnih odbora i gradskih četvrti. Sredstva po mjesnim odborima i gradskim četvrtima, za svaku kalendarsku godinu raspodjeljuje Gradonačelnik sukladno visini sredstava, uvažavajući kriterije razvijenosti komunalne infrastrukture i broja stanovnika mjesnog odbora, odnosno gradske četvrti.

4. Teorijski okvir koji vodi ovu procjenu zajednice

U ovome poglavlju bit će prikazane teorije koje su procijenjene kao snažno povezane s problemom te pomoću kojih se mogu razviti preporuke za rješavanje problema u zajednici, odnosno pitanja “Koji su izazovi i prilike koje čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?”

Prvi pristup koji će biti opisan u ovome poglavlju jest **pristup veze u zajednici**. Naime, u ovome pristupu naglašena je važnost suradnje i interakcije između pružatelja usluga, korisnika te tijela lokalne vlasti kako bi usluge dobile puni smisao (Taylor, 1985). Za uslugu pomoći kući (koja je još uvijek privremena usluga te se uglavnom oslanja na projekte) vrlo je važna kvalitetna suradnja prethodne tri navedene grupe. Kvalitetna suradnja i interakcija između korisnika usluge pomoći u kući, tijela lokalne vlasti te pružatelja usluga može osigurati trajnost ove usluge. Sve tri navedene grupe su jednako važne pri osiguravanju trajne dostupnosti usluge pomoći u kući, a navedeno će se teško osigurati ukoliko se jedna grupa zanemari ili isključi. Uloga lokalnih vlasti bila bi osiguravanje trajnih financijskih resursa koji bi bili temelj stalnosti usluge pomoći u kući. Pružatelji usluga mogu osigurati učinkovito korištenje financijskih sredstava i kontinuirano pružanje usluga pomoći u kući, a korisnici mogu dodatno istaknuti potrebu za kontinuiranom uslugom.

ODABRANI TEORIJSKI PRISTUPI

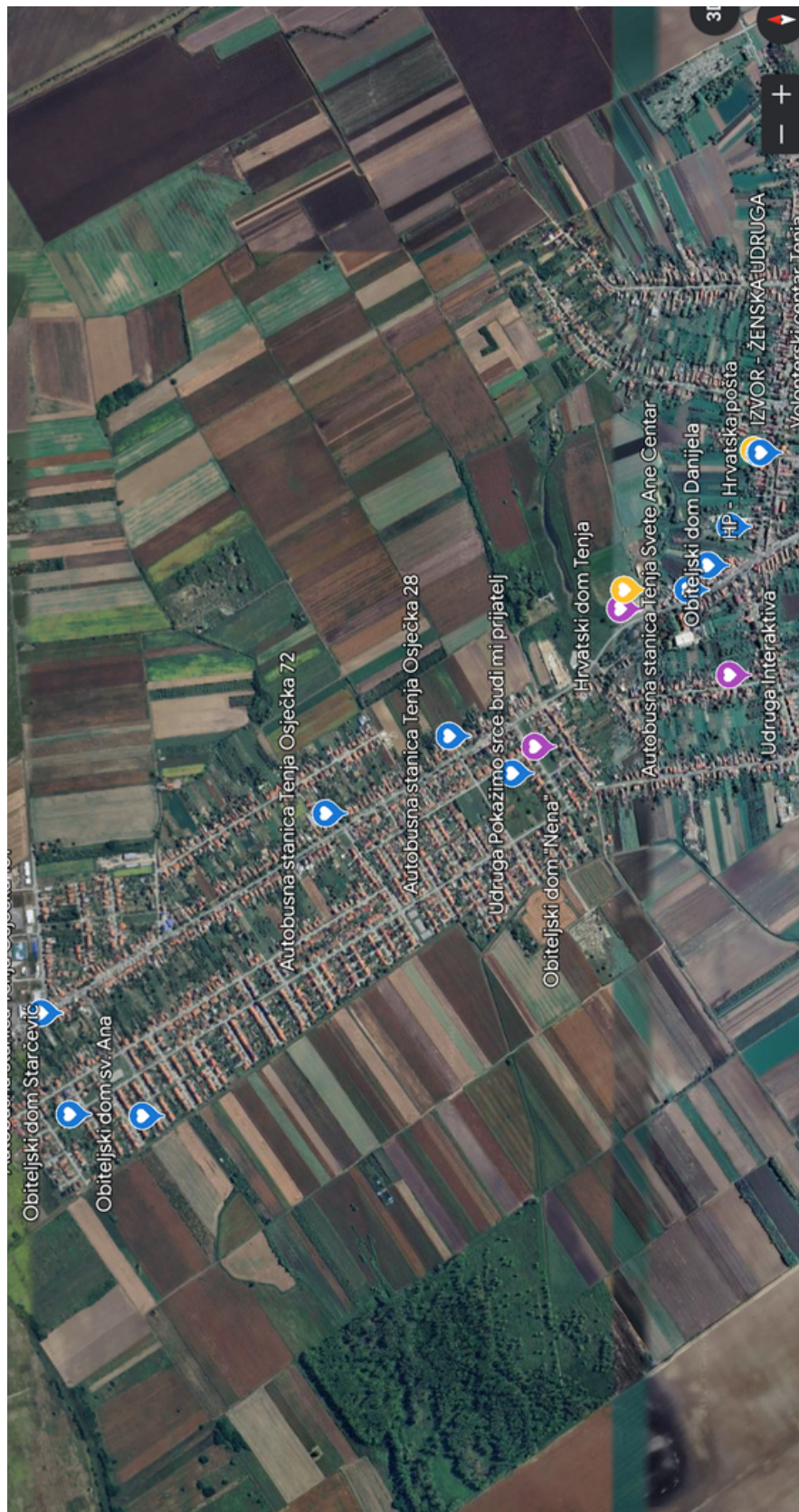
Vrlo je važno da pružatelji usluge pomoći u kući na učinkovit i transparentan način koriste financijska sredstva koja su namijenjena usluzi pomoći u kući kako bi se očuvala njezina trajnost, no i sami korisnici moraju jasno izražavati svoje potrebe za uslugom, kako pružateljima usluga, tako i tijelima lokalne vlasti.

Drugi pristup naziva se **pristup političke akcije**. Ovim pristupom se stavlja naglasak na sudjelovanje građana u radu institucija. Prema ovome pristupu društvene nejednakosti nisu posljedica individualnih obilježja pojedinca, već aktivnosti nositelja političke ekonomske i političke pomoći (Grosser i Mondros, 1985). Vrlo je važno da i sami korisnici aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje su vezane za usluge koje oni primaju. Korisnici trebaju imati mogućnost izraziti svoje potrebe vezane za trajnost, opseg, sadržaj i brojne druge karakteristike usluge pomoći u kući. Navedeno trebaju moći iznijeti pružateljima usluga koji naknadno usluge trebaju prilagoditi mišljenjima, stavovima i željama korisnika. Osim toga, tijela lokalne vlasti, kao važan element osiguranja trajnosti navedene usluge, trebaju osigurati različite mehanizme kako bi i oni mogli čuti stavove korisnika (npr. sastanci s predstavničkim organizacijama, primjena upitnika, odnosno anketa i slično). Shodno navedenom, korisnici se mogu uključiti u razvoj usluge, a ne biti pasivni objekti usluge koji su u nejednakom položaju u odnosu na pružatelje usluga i tijela lokalne vlasti.

Posljednja teorija jest **teorija ovisnosti o moći**. Prema ovoj teoriji organizacije i zajednice ovise o resursima, no važno je napomenuti kako su resursi najčešće iz vanjskih izvora (Emerson, 1962). Navedena teorija izvrsno opisuje uslugu pomoći u kući. Ova usluga ponekad i isključivo ovisi o resursima projekta, a koji su nerijetko osigurani iz Europskog socijalnog fonda koji predstavlja vanjski resurs. Trajnost financijskih resursa je vrlo važna za različite aktere povezane s ovom uslugom. Navedeno je vrlo važno za korisnike kako oni ne bi izgubili potrebnu podršku u razdoblju kada projekt nije aktivan. Navedeno je vrlo važno i za osobe koje su zaposlene na projektu, osobito gerontodomačice, koje gube dosadašnje radno mjesto i ponovno postaju nezaposlene prekidom projekta. Tijela lokalne, regionalne, ali i nacionalne vlasti (uz zajedničku suradnju) mogu osigurati stalne, dugotrajne financijske resurse usluge pomoći u kući kako se različiti pružatelji usluga ne bi nužno morali oslanjati samo na Europski socijalni fond ili europske projekte, a samim time ne bi morali kontinuirano strahovati hoće li im projekt biti odobren. Govoreći o odnosima moći u kontekstu osiguravanja trajnosti usluge pomoći u kući za starije osobe, u narednim dijelovima ovog rada, temeljem dobivenih rezultata, bit će iznesene strategije čija bi implementacija bila značajna za prevladavanje izazova trajnosti usluge pomoći u kući.

5. Mapiranje resursa u zajednici

Slika 21. Mapa resursa na području Tenja (Google maps, 2023)

FINANCIJSKI RESURSI

Važan resurs u financiranju projekata jesu EU fondovi, dok se s druge strane prostor i komunalni troškovi udruga te novčane naknade i vaučeri za starije osobe, financiraju iz proračuna grada Osijeka, umirovljenička kartica kojom se sufinancirana javni prijevoz za umirovljenike

PRIRODNI RESURSI

Povezanost s gradom Osijekom, prevladavanje ravničarskih područja bez prirodnih prepreka, postojanje parkova i šetnica

POLITIČKI RESURSI

Uspostavljanje norme jednakosti u sustavu socijalne skrbi te implementacija Zakona o socijalnoj skrbi u projekte kroz pružanje usluge pomoći u kući i davanje jednokratne novčane pomoći povodom blagdana, općina Tenja pod upravom Grada Osijeka, zapošljavanje teško zapošljivih žena

SOCIJALNI RESURSI

Posebno značajna povezanost starijih osoba s gerontodomaćima, starije osobe traže pomoć, podrška umirovljenicima, važna uloga udruge Izvor koja prepoznaje potrebe starijih osoba te im pruža podršku osobama oboljelima od Alzheimer i organiziranje kreativnih i tematskih radionica za starije osobe, dostupnost zdravstvenih usluga, mobilnih timova, Volonterskog centra Tenja

INFRASTRUKTURNI RESURSI

Postoje 4 obiteljska doma koja pružaju socijalne usluge starijim osobama na području Tenja te je u tijeku izgradnja zgrade za soc. ugrožene mještane, dobre prometnice i osigurani javni prijevoz te dostupnost električnih bicikala, postojanje Hrvatskog doma Tenja i crkvenih zajednica

RESURSI LJUDI

Želja za pomaganjem i briga za starije osobe, uključivanje u projekte korisnika i žena sa specifičnim znanjima, edukacije i treninzi namijenjeni gerontodomaćicama te znanja i vještine stručnjaka udruge Izvor, dobrosusjedski odnosi

KULTUROLOŠKI RESURSI

Zajednica koja je usmjerena na zadržavanje starijih osoba u prirodnom (obiteljskom) okruženju, društvo koje je okrenuto pomoći i podizanju kvalitete života starijih osoba, poštovanje mladih prema starijima, empatičnost gerontodomaćica koje prepoznaju potrebe starijih kod kojih je razvijen osjećaj pripadnosti zajednici, podjela na „novi i stari“ dio Tenja, traumatsko sjećanje na Domovinski rat, organiziranje mjesnih aktivnosti i kulturno-tradicijskih resursa za starije osobe te obilježavanje Dana umirovljenika kao važni kulturološki resursi, udruga Interaktiva

5.1. Zaključak o bogatstvu i dostupnosti resursa

Kao najveća prednost zajednice u Tenji ističe se bogatstvo infrastrukturnih resursa s obzirom da postoje čak četiri obiteljska doma koji pružaju socijalne usluge za starije te je u tijeku izgradnja zgrade za socijalno ugrožene mještane. Može se zaključiti kako, imajući u vidu veličinu zajednice, u Tenji postoji velika otvorenost prema pružanju socijalnih usluga za starije. Uz velik broj pružatelja socijalnih usluga, ističu se i Hrvatski dom i dvije vjerske zajednice koje omogućuju različite aktivnosti populaciji Tenje. Tako je primjerice Hrvatski dom prigodan prostor za okupljanja uz aktivnosti posebice namijenjene za starije osobe "često mjesto okupljanja osoba treće životne dobi ističe se Hrvatski dom Tenja, gdje se svake godine obilježava Dan umirovljenika. Tada dolaze volonteri iz Crvenog križa mjeriti umirovljenicima krvni tlak i šećer u krvi." kao i crkvena zajednica "zahvaljujući crkvenoj zajednici, stanovnici starije dobi u Tenji nerijetko organiziraju putovanja u svetišta". Na otvorenost prema pružanju socijalnih usluga svakako se nastavljaju bogati kulturološki i socijalni resursi, odnosno vrijednosti pomaganja i poštovanja starijima nadograđeni premisom kako starije osobe što duže treba zadržati u vlastitom domu i prirodnom okruženju. Kao važan resurs u Tenji ističe se međusobna povezanost lokalnog stanovništva što se vidi u izjavama stanovnika "prisutna je super komunikacija, djeca i mladi odnose se s poštovanjem prema osobama starije dobi". Kao posljedicu okruženja u kojem vlada naklonjenost za pomoć starijima

i međusobna bliskost i poštovanje uočavamo prisutnost bliskosti i izgradnju brižnih odnosa između gerontodomaćica i njihovih korisnika "X puta sam ih znala obići, iako nisam morala taj dan, da ih razveselim i da ih samo pitam „kako ste?“, to im puno znači". Uz resurse samih gerontodomaćica i njihovih korisnika uočeni su resursi ljudi koje primjerice Udruga "IZVOR" redovito nadograđuje i ojačava novim znanjima i vještinama. Povoljni politički resursi poput načela jednakosti kroz sustav socijalne skrbi zajamčenog Zakonom o socijalnoj skrbi dodatno su pojačani financijskim resursima iz sredstava Europske unije te iz proračuna grada Osijeka koji stanovnicima Tenje kao naselja u sklopu grada nudi nadstandard socijalnih usluga. Za kraj važno je i navesti prirodne resurse, odnosno ravničarski kraj bez velikih prirodnih prepreka koje bi ograničavale komunikaciju ili infrastrukturu naselja s gradom Osijekom. Iz svega rečenoga može se zaključiti kako naselje Tenja posjeduje povoljne uvjete za pružanje pomoći u kući, ali i ostalih socijalnih usluga starijima. Povoljan geografski smještaj naselja, uz financijsku potporu grada Osijeka i fondova Europske unije te uz postojanje i trenutnu gradnju infrastrukture, ali i ono najvažnije uz povoljnu društvenu klimu u kojoj prevladavaju obzirnost i poštovanje prema starijima, te međusobna bliskost između starijih osoba i gerontodomaćica svakako omogućuju daljnji razvoj usluge pomoći u kući.

6. Metode i rezultati

6.1. Metodologija

Ovim istraživanjem nastoje se identificirati izazovi i prilike koje mogu učiniti socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima. U sklopu ovoga istraživanja nastojalo se ispitati važne aktere koji na neki način utječu na socijalne usluge za starije osobe koji su izazovi u osiguravanju održivosti usluga za starije osobe, no sudionici su imali priliku i identificirati prilike za osiguravanje spomenute održivosti (sudionici ovoga istraživanja su detaljnije opisani u poglavlju „Sudionici“). U ovome istraživanju primijenjena je kvalitativna istraživačka metodologija, odnosno korištena je metoda strukturiranog intervjua pri čemu se intervju provodio uz precizno definirana pitanja, a prednost se davala pitanjima otvorenog tipa što u svom radu sugerira Bognar (2000). Prikupljanje podataka metodom strukturiranog intervjua trajalo je tijekom travnja 2023. godine. Također, strukturirani intervjui u ovome istraživanju predstavljali su središnji postupak prikupljanja podataka, a pitanja su bila usmjerena ka ispitivanju iskustava sudionika pri provođenju, odnosno primanju usluga za starije osobe, nedostataka ovih usluga te prilika za poboljšanje usluga u vidu njihove održivosti. Provedeni strukturirani intervjui snimani su putem osobnih mobilnih telefona istraživača uz informirani pristanak sudionika

koji su potvrdili svojim potpisom obrasca koji su pripremili provoditelji istraživanja. Svi intervjui imali su jednak broj pripremljenih, odnosno postavljenih pitanja (9), no intervjui su bili različitog trajanja, pri čemu je najkraći intervju trajao 10 minuta, a najduži jedan sat.

Prilikom planiranja i provedbe istraživanja vođeno je računa i o etici. Sudionici su dali pisani informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju, kao i za snimanje cijelog intervjua. Sudionicima se također objasnio koncept dobrovoljnosti istraživanja pri čemu im je naglašeno da od sudjelovanja u intervjuu mogu odustati u bilo kojem trenutku. Pristankom se sudionicima zajamčila privatnost, anonimiziranje podataka te etično postupanje prema prikupljenim podacima koji se analiziraju isključivo na grupnoj razini. Snimljeni audio zapisi intervjua bili su dostupni isključivo istraživačima te su samo oni znali identitet osobe koju su intervjuirali.

6.2. Sudionici istraživanja

Tablica 9. Sociodemografske karakteristike ispitanika

ISPITANICI	BROJ	SPOL	DOB
STRUČNJACI	6	Ž (4), M (2)	/
KORISNICI	2	Ž (2)	65+
GERONTODOMAĆICE	2	Ž (2)	50+

U istraživanje je uključen namjeran uzorak sudionika te je bilo sveukupno 10 sudionika. Sudionici su bili unaprijed isplanirani te su kontaktirani putem elektroničke pošte, telefonskog poziva, a korisnice su identificirane putem gerontodomaćica.

Važno je napomenuti kako je kao sudionik bio planiran zaposlenik Područnog ureda Osijek Hrvatskog zavoda za socijalni rad, no zbog nemogućnosti dogovora umjesto navedenog zaposlenika bio je predviđen stručnjak koji djeluje u sklopu projekta kojim se osigurava usluga pomoći u kući za starije osobe. Članovi obitelji korisnika usluge pomoći u kući su isto tako bili planirani kao sudionici intervjua, no prema navodima same organizacije u sklopu koje se provodi navedena usluga, korisnici su samci te nije moguće doći do članova njihove obitelji te su stoga kao sudionici izabrani korisnici. Također je bilo predviđeno da će se intervju provesti s korisnikom muškog i ženskog spola, no kako je korisnik muškog spola za vrijeme intervjua morao hitno otići, intervju se proveo sa još jednom korisnicom ženskog spola jer su u tom trenutku obje gerontodomačice planirale odlaske kod korisnika ženskog spola. Najveći broj sudionika bili su stručnjaci u području socijalne skrbi (6); četiri stručnjaka djeluju u području lokalne i regionalne samouprave, a ostali stručnjaci koji su sudjelovali u ovome istraživanju djeluju u sklopu neprofitnih organizacija te projekata kojima se osigurava usluga pomoći u kući za starije osobe. U ovome istraživanju su sudjelovale i dvije gerontodomačice koje pružaju uslugu pomoći u kući starijim osobama te dvije korisnice usluge pomoći u kući. Važno je napomenuti kako gerontodomačice i korisnici žive na području naselja Tenja koje je fokus ove procjene zajednice, dok stručnjaci djeluju u sklopu različitih lokalnih zajednica.

6.3. Postupak provedbe istraživanja

Većina planiranih sudionika kontaktirana je izravno od strane istraživača putem elektroničke pošte ili telefonskog poziva, osim korisnika usluge pomoći u kući koje su identificirale gerontodomačice. Sa sudionicima je dogovoreno mjesto i vrijeme provođenja intervjua, no s korisnicima je dogovoreno da će istraživači doći u vrijeme kada je predviđeno da će im i njihove gerontodomačice doći u posjet. Sa svakim sudionikom intervjui su provedeni individualno, odnosno nitko osim jednog istraživača te sudionika nije bio prisutan. Intervjui su provedeni na radnom mjestu sudionika, putem *Zoom* platforme ili u domovima sudionika, odnosno korisnika. Prije samog početka intervjua sudionicima se objasnila svrha i cilj ovoga istraživanja te zbog čega je njihova perspektiva važna u ovome istraživanju. Sudionike se uputilo kako je planirano da se intervju snimi osobnim mobitelom istraživača te da će snimci imati pristup isključivo istraživač koji će prilikom transkribiranja intervjua u potpunosti otkloniti, odnosno promijeniti osobne podatke sudionika koji na bilo koji način mogu otkriti njegov identitet. Osim navedenog, sudionicima je objašnjeno da je sudjelovanje u istraživanju potpuno anonimizirano pri čemu se posebno naglasilo da mogu u bilo kojem trenutku odustati od sudjelovanja.

Nakon što je sudionik naglasio da je spreman, istraživač je pokrenuo snimanje te nastavio s postavljanjem pripremljenih pitanja. Pitanjima su se nastojala ispitati iskustva ispitanika pri organiziranju, pružanju ili primanju usluge, koji su nedostaci usluge te na koje se načine usluga može unaprijediti u vidu njezine trajnosti. Nakon završetka intervjua istraživač se zahvalio sudioniku na sudjelovanju te ugasio snimanje. Nakon završetka intervjua istraživači više nisu bili u kontaktu sa sudionicima.

6.4. Analiza podataka

Kodiranje su provele sve istraživačice pri čemu se vodilo računa da istraživačice ne kodiraju intervjue koje su provodili kako bi mogle objektivno pristupiti podacima prikupljenim u provedenim intervjuima. Kodiranje se vršilo putem zajedničke *Excel* tablice na *Google* disku kojoj su imali pristup sve istraživačice. Nakon izvršenog kodiranja, istraživači su kodove grupirale u teme i podteme, odnosno podkategorije pri čemu se posebno vodilo računa o obilježavanju onih podakategorija koje su se najčešće ponavljale. Kodovi su se raspoređivali u teme i podteme na način da su se svi kodovi isprintali te je svaki kod bio posebno izrezan, a istraživači su isprintane kodove raspoređivali u smislene cjeline. Prilikom kodiranja intervjua identificirano je 239 kodova koji su raspoređeni u četiri teme; prednosti, rizici, preporuke i iskustvo. Svakoj temi pridruženo je nekoliko podtema, a navedeno će biti detaljnije opisano u poglavlju „Rezultati“.

Važno je napomenuti kako su u tekstu bili izostavljeni svi podaci koji mogu potencijalno otkriti identitet sudionika. Nakon procesa kodiranja i razvrstavanja istih u teme i podteme, dvije istraživačice su napravile shemu tematskog okvira procjene zajednice putem *Microsoft Word*a.

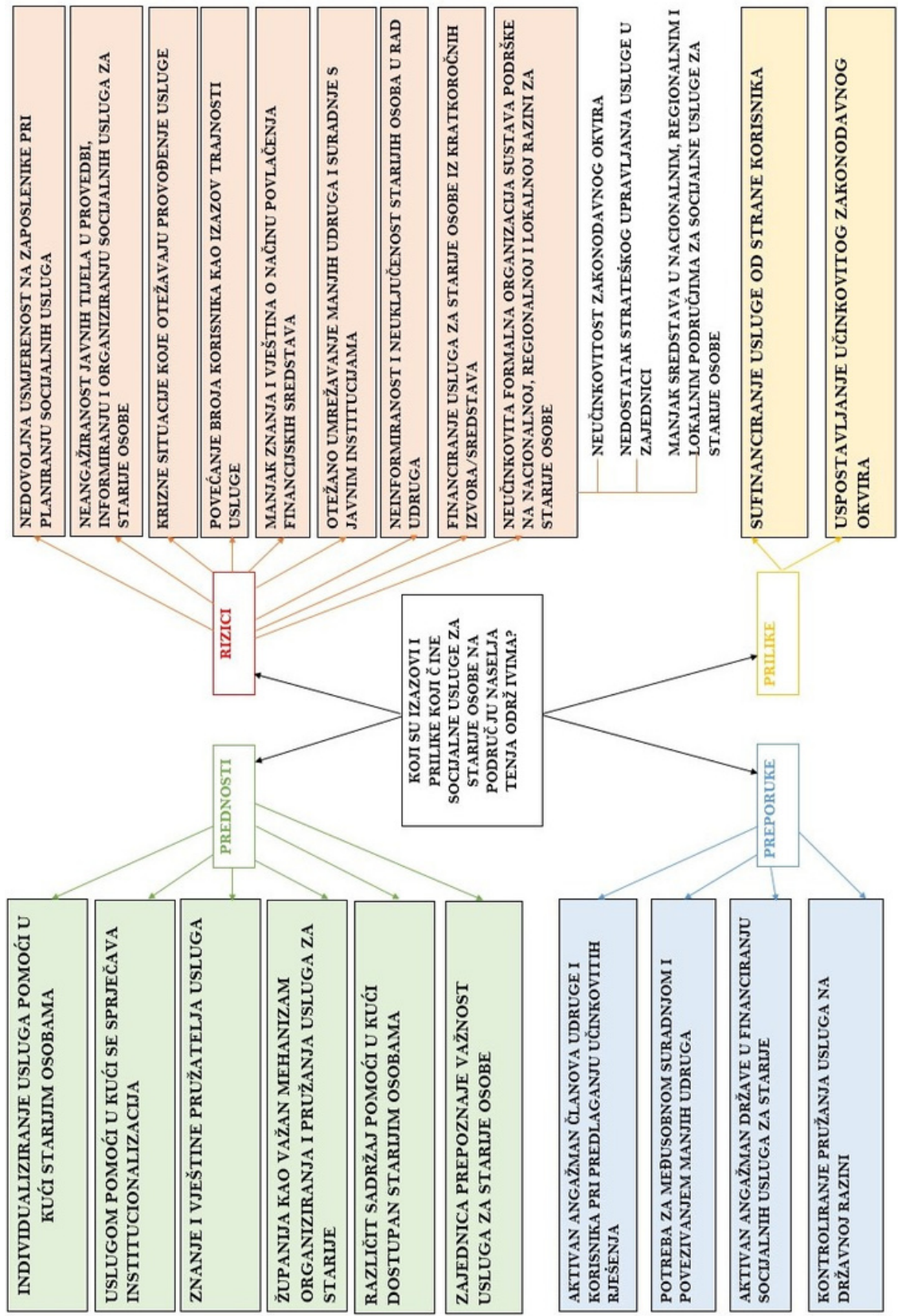
6.5. Ograničenja istraživanja

Ograničenja ovoga istraživanja ogledaju se u selekciji sudionika obzirom na njihovu dobrovoljnost, ali i dostupnost. Navedeno je najizraženije u slučaju sudionika koji su korisnici socijalnih usluga za starije osobe pri čemu su u trenutku intervjuiranja bili dostupni samo korisnici ženskog spola, no moguće je da bi se intervjuiranjem korisnika muškog spola došlo do dodatnih ili drukčijih spoznaja. Također, iskustva pojedinih aktera pri pružanju i korištenju usluga za starije osobe mogu biti vrlo različita te neka vjerojatno nisu obuhvaćena ovim istraživanjem.

6.6. Rezultati

Slika 22. Tematski okvir

Tematska analiza izazova i prilika koje čine socijalne usluge za starije na području naselja Tenja održivima dala je četiri teme, a one su:

1. **prednosti** (koje nude socijalne usluge za starije osobe)
2. **rizici** (koji narušavaju njihovu kvalitetu i trajnost)
3. **preporuke** (kao potencijalna rješenja za osiguravanje trajnosti usluga za starije)
4. **prilike** (prilike za uspostavljanje trajnosti socijalnih usluga za starije)

6.6.1. Prednosti socijalnih usluga za starije osobe

Socijalne usluge za starije osobito, a osobito usluga pomoći u kući nude brojne prednosti starijim osobama kao korisnicima navedene usluge, ali i sama usluga sadrži brojne prednosti u odnosu na npr. institucionalne usluge. Usluga pomoći u kući je potpuno **individualizirana**, odnosno prilagođena je svakom korisniku. Individualiziranje usluge se vrši na način da starije osobe, odnosno korisnici samostalno definiraju gerontodomaćici što im je potrebno te onda definirane poslove gerontodomaćica obavi. Gotovo svi ispitanici su govorili o individualizaciji usluge kao prednosti, a jedna od izjava ispitanika 2 je: "Znači nije ista stvar kod svake osobe, znači ne ide žena kod svake osobe i radi ono što ona želi, nego ono što toj osobi treba." (Ispitanik 2). Individualizacija uvelike doprinosi zadovoljstvu korisnika, kao i njihovoj želji da usluga postane trajna.

Obzirom da korisnici pomoći u kući na području naselja Tenja uglavnom žive u samačkim kućanstvima nemaju odgovarajuću pomoć i podršku pri svakodnevnom življenju. Navedeno, kao i opadanja različitih funkcija s dobi, može rezultirati neželjenom institucionalizacijom jer "nemaju drugu opciju". Upravo zbog toga usluga pomoći u kući **spriječava institucionalizaciju** jer korisnici dobivaju pomoć i podršku koja im je potrebno u vlastitom domu što i naglašava ispitanik 1 „Za najveći broj naših korisnika ona predstavlja pomoć u organizaciji samostalnog života u vlastitom domu, odgodu i smanjenje potrebe za institucionalnim oblikom stanovanja (...).” (Ispitanik 1). Visoka razina **znanja i vještina pružatelja socijalnih usluga** za starije osobe se također

naglašava kao jedna od prednosti ovih usluga: *“Ljudi koji se time bave apsolutno znaju što treba i na koji način i ne mislim da tu postoji rizik (...).”* (Ispitanik 5). Znanja i vještine pružatelja usluga, posebno ukoliko su ista usvojena dugogodišnjim iskustvom pružanja usluga starijim osobama, mogu biti temelj predlaganja učinkovitih rješenja za unapređivanje socijalnih usluga za starije osobe, osobito u vidu njihove trajnosti. **Županija** je prepoznata kao važan resurs na održavanje i unapređivanje usluga za starije osobe.

“Ljudi koji se time bave
apsolutno znaju što treba i
na koji način i ne mislim da
tu postoji rizik (...).”
(Ispitanik 5)

Putem Županije mogu se uspostaviti jasni standardi provođenja usluga za starije osobe, osobito kroz sustav licenciranja, također Županija može pridonijeti financiranjem usluga, umrežavanjem različitih udruga na županijskoj razini te izradom različitih strategija i socijalnih planova što spominje i ispitanik 5: *“Županija je trenutno u fazi izrade socijalnog plana koji bi trebao dodatno unaprijediti pružanje socijalnih usluga najpotrebitijima.”* (Ispitanik 5). Jedna od značajnijih prednosti usluge pomoći u kući jest to što sadržajno bogata. Naime, u sklopu usluge pomoći u kući korisnicima se nude **različiti oblici pomoći**

kao što su: košenje, odlasci u nabavku, kupovanje lijekova, čišćenje kuće, kupovanje hrane i brojne druge. Ovu prednost usluge pomoći u kući spominje više ispitanika, a posebno ispitanici 1 i 3: *“Oni (ustanova Pomoć u kući) nude usluge košenja trave, održavanje okućnice, uz ove usluge pomoći u kući.”* (Ispitanik 3). Kao argument za unapređivanje trajnosti socijalnih usluga za starije osobe, ali i cjelokupne kvalitete života za starije osobe prepoznaje se percepcija zajednice u važnosti usluga za starije osobe. Ispitanik 5 osobito naglašava važnost društva kada je riječ o kvaliteti života starijih osoba: *“Oni više nemaju potrebe brinuti o budućnosti, zato je društvo okrenuto nekakvoj pomoći, moramo ih poslušati i podizati im kvalitetu života.”* (Ispitanik 5).

6.6.2. Prilike za uspostavljanje trajnosti socijalnih usluga za starije osobe

Unapređivanje **zakonodavanog okvira** može predstavljati temeljnu priliku za osiguranje trajnosti socijalnih usluga za starije osobe. Izjednačavanjem svih pravnih propisa olakšat će se svim udrugama organiziranje i provođenje usluga za starije osobe. Također je važno da se unutar zakonodavnog okvira omogući provedba načela supsidijarnosti, odnosno da se udrugama da sva moguća moć za samostalno organiziranje i provođenje socijalnih usluga za starije osobe. Sustav **licenciranja** je također osobito važan kada je riječ o zakonodavnom okviru. Licenciranjem se jamče jednaki standardi pružanja usluga pri različitim pružateljima,

a licenca može predstavljati jasan argument za traženje financijske potpore iz različitih resursa (npr. Ministarstvo rada mirovinskog sustava obitelji i socijalne politike). Licencom se jamči potencijalnim “ulagačima” da će vlastite financijske resurse usmjeriti na uslugu koja je nužna u zajednici, a koja je ujedno i kvalitetna. Licenciranje kao važan aspekt kvalitete usluga za starije osobe posebno naglašava ispitanik 5: *“Licenciranje dovodi do jednakog standarda. Znači izjednačava ih međusobno.”* (Ispitanik 5).

Sufinanciranje od strane korisnika može biti vrijedan način osiguravanja trajnosti usluge. Oni što je prepoznato kao izazov u sklopu usluge pomoći u kući jest nedefiniranje određenog cenzusa kao uvjeta za dobivanje besplatne usluge pomoći u kući, a na taj način besplatnu uslugu dobivaju i oni koji si ju mogu priuštiti. Djelomično financiranje usluge pomoći u kući od strane korisnika (koji su u mogućnosti financirati istu) može osigurati financijska sredstva u razdoblju kada projekti nisu aktivni pri čemu je važno voditi računa da se korisnike koji nemaju financijske resurse ne prisiljava na sufinanciranje usluge. Ovu mogućnost navodi i ispitanik 3: “Kad bi bio neki cenzus na primanja, jer mi imamo dosta umirovljenika koji su zaradili svoje mirovine u inozemstvu, koje su prilično visoke i mogli bi se platiti pomoć u kući.” (Ispitanik 3). Međutim, važno je naglasiti da trajna usluga pomoći u kući treba biti ravnopravno dostupna svima u potrebi, a ne samo onima koji istu mogu i platiti.

“Licenciranje dovodi do jednakog standarda. Znači izjednačava ih međusobno.” (Ispitanik 5)

6.6.3. Izazovi pružanja socijalnih usluga za starije osobe

Starenje stanovništva identificira se kao jedno od ključnih pitanja za budući razvoj sve većeg broja zemalja koje su obuhvaćene ovim trendom. Sve je veći broj starijih osoba kod kojih će se pojaviti potreba za nekim od oblika skrbi, a koju obitelj ili starija osoba neće moći zadovoljiti. S porastom dobi povećavaju se i potrebe, koje ako ostanu nezadovoljene narušavaju kvalitetu života. **Povećanje broja korisnika** usluga pomoći u kući kao posljedica porasta udjela osoba starije životne dobi jedan je od izazova trajnosti usluge pomoći u kući, a o čemu nam govori Ispitanik 3: “Prilikom ulaska u projekt mi smo

„S druge strane, starije osobe koje nisu znale za taj projekt, ostale su bez usluge pomoći u kući.“

bili popunjeni za dva dana i još imamo 80 ljudi koji čekaju.” (Ispitanik 3). Takva demografska kretanja pred kreatore socijalnih politika stavit će sve veće zahtjeve u pogledu pružanja institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga za starije. U kontekstu ranije navedenoga, iako potreba postoji, intervjuirani ispitanici ukazuju na **neangažiranost javnih tijela u provedbi, informiranju i organiziranju socijalnih usluga** za starije osobe: *„Pa ja znam kroz te projekte, sad ne znam da li su na razini grada ili po županijama, da se u odnosu na stare pokrenule mnoge mjere da im stara dob bude lakša ili jednostavnija, ali konkretne mjere ne znam, to vam ne mogu konkretizirati.“* (Ispitanik 6).

Navedeno potvrđuje i prethodna analiza rizičnih čimbenika koja ukazuje na to kako usluga pomoći u kući doprinosi dužem ostanku u vlastitom domu, no unatoč namjeri, trendove skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj karakterizira neadekvatna mreža izvaninstitucionalnih oblika skrbi te nerazvijenost lokalnih oblika upravljanja sustavima skrbi za starije (Laklija i sur., 2008). Informiranje starijih osoba i članova obitelji važan je faktor za ostvarivanje prava na uslugu pomoći u kući. Upravo o **neinformiranosti** i neuključenosti starijih osoba u rad udruga i projekata govori i Ispitanik 3: *„S druge strane, starije osobe koje nisu znale za taj projekt, ostale su bez usluge pomoći u kući.“* (Ispitanik 3). Neinformiranost o postojećim uslugama u zajednici posljedično će utjecati na manji broj korisnika koji koriste neku od usluga i ostvaruju podršku za dulji ostanak u prirodnom, obiteljskom okruženju te individualiziranu uslugu prilagođenu vlastitim potrebama, s ciljem povećanja kvalitete života. Za kvalitetnu uslugu koja će biti na korist svim korisnicima, nužno je pozornost usmjeriti prema **ljudskim resursima**, odnosno pružateljima socijalnih usluga koji su u gotovo svakodnevnom kontaktu sa korisnicima. Pružanje skrbi i podrške zahtjevan je zadatak, kako fizički, tako i psihički, a kontinuirana izloženost stresu i pritisku posljedično će dovesti do fizičke i emocionalne iscrpljenosti, pri čemu postaje upitna kvaliteta usluge koja se isporučuje krajnjim korisnicima. O nedovoljnoj usmjerenosti pažnje na zaposlenike pri planiranju socijalnih

usluga govori Ispitanik 1: „Iako, zamjetna je potreba veće posvećenosti i briga za ljudske resurse pružatelja usluga, njihovo izgaranje uslijed dugotrajne izloženosti iznimno zahtjevnom, psihofizički iscrpljujućem polju djelovanja.“ (Ispitanik 1). Osim za pružanje usluge pomoći u kući korisnicima, ljudski resursi unutar udruga koje istu pružaju, ključni su za koordiniranje usluge. **Znanje i vještine zaposlenih** unutar udruga utjecat će na mogućnost udruga za dobivanjem adekvatnih financijskih sredstava koja će im omogućiti uspostavljanje i provedbu usluge u zajednici, a o čemu govori Ispitanik 5: „Samo isto tako te udruge treba osnažiti (...). Oni bi trebali biti aktivni, ali onda se i njima treba dati ka^žem mogućnost, znanje i, i mislim da je tu zapravo veliki problem zato što je tu nedostatak tog nekakvog znanja da.. da.. da oni zapravo povuku nekakva sredstva.“ (Ispitanik 5). Kao dodatna otegotna okolnost za pružanje usluga navode se brojne **krizne situacije**, a eksplicitno ih spominje Ispitanik 3: „U prošlom projektu je to bilo lakše, ovaj projekt smo taman započeli kada je krenula konverzija u euro pa smo imali malih poteškoća, dok se nismo uhodali.“ (Ispitanik 3). Nepredvidive situacije poput ranije navedene pred pružatelje usluge postaviti će dodatne izazove i zahtijevati ulaganje dodatnih napora kako bi se očuvala kvaliteta pružene usluge krajnjim korisnicima. Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj udruga također je jedna od pretpostavki za trajno uspostavljanje usluga, a o nedostatku istoga govori Ispitanik 4: „(...) mislim da bi onda možda oni trebali biti umreženiji

na nekakvoj županijskoj ili, ili... ne znam, možda čak nekakvoj reg...regionalnoj nekakvoj razini gdje bi oni bili u mogućnosti povući nekakva ozbiljnija sredstva pa bi se tu jednako radilo jednako po istom sistemu, u svakoj općini, kako god.“ (Ispitanik 4). **Umrežavanje** udruga ojačalo bi manje udruge koje vlastitim financijskim kapacitetima ne mogu samostalno kontinuirano pružati uslugu i nositi se s izazovima pružanja iste. Međusobnom suradnjom mogu se postići bolji rezultati i pronaći uspješnija rješenja za određenu problematiku, s ciljem poboljšanja kvalitete života korisnika i njihovih obitelji.

„mislim da bi onda možda oni trebali biti umreženiji na nekakvoj županijskoj ili, ili... ne znam, možda čak nekakvoj reg... regionalnoj nekakvoj razini gdje bi oni bili u mogućnosti povući nekakva ozbiljnija sredstva pa bi se tu jednako radilo jednako po istom sistemu, u svakoj općini, kako god.“ (Ispitanik 4)

Financiranje usluga za starije osobe iz **kratkoročnih usluga/sredstava** predstavlja još jedan izazov trajnosti usluge pomoći u kući, na što ukazuje Ispitanik 1: „Tako smo u osiguranju sredstava za ovu namjenu primarno bili usmjereni na EU fondove -Europski socijalni fond, koji također ima znatna ograničenja u provedbi...“ (Ispitanik 1). Privremena sredstva nisu dostatna za dugoročno osiguravanje usluge za starije osobe te kada se takvi izvori financiranja iscrpe ili prestanu, moguće je da se usluga za starije osobe mora u potpunosti ukinuti. Starije osobe koje trebaju kontinuiranu skrb i podršku

mogu biti pogođene nestabilnim financiranjem, što može negativno utjecati na njihovo fizičko i mentalno zdravlje te na njihovu kvalitetu života. Stoga je kontinuitet financiranja usluge pomoći u kući ključan za starije osobe koje se oslanjaju na redovitu podršku. Nadalje, izazov u pružanju socijalnih usluga za starije osobe predstavlja neučinkovita formalna organizacija sustava podrške na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Obzirom da usluga pomoći u kući uključuje suradnju različitih aktera poput lokalnih vlasti, organizacija civilnog društva, zdravstvenih ustanova i obitelji, nedostatak koordinacije i komunikacije može predstavljati značajan izazov. Najprije, **neučinkoviti zakonodavni okvir** ne prilagođava se suvremenim potrebama zajednice, što može rezultirati neučinkovitim pružanjem usluga, što se ogleđa u izjavi Ispitanika 1 *“Sljedeće što bih istaknula svakako je izostanak harmonizacije propisa što uvelike otežava razvoj i samu primjenu, kako u području djelovanja i financiranja udruga...”* (Ispitanik 1). Stoga je pažnju potrebno posvetiti kvalitetnoj implementaciji propisa unutar zakonodavnog okvira kako bi isti bio prilagođen potrebama starijih osoba. Također je važno osigurati dosljednost, jasne smjernice i standarde, pojednostaviti administrativne postupke kao i osigurati učinkovitu provedbu socijalne usluge. Nedostatak **strateškog planiranja** usluge u zajednici može uzrokovati slabiju kvalitetu usluge, što se može uočiti u izjavi Ispitanika 1: *“... formalni procesi donošenja propisa i javnih politika koji ne daju stvarnu priliku za strateško planiranje i primjenu načela supsidijarnosti.”* (Ispitanik 1).

Strateško planiranje uključuje dugoročno planiranje ciljeva, resursa i aktivnosti pa nedostatak tog planiranja može rezultirati nedostatkom koordinacije i utjecati na trajnost usluge pomoći u kući. Naposljetku, **manjak sredstava na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini** za socijalne usluge za starije osobe predstavlja veliki izazov pružanju usluge pomoći u kući. Kroz izjavu Ispitanika 5: *„U kontekstu svojih financijskih mogućnosti, u odnosu na proračun, u odnosu na ono što planira, na lokalnoj razini, država na svojoj razini, županija na svojoj razini. Po propisu što se mora to svi osiguraju i odvoje, iznad standarda samo ono što možemo. A to je ono gdje nemamo prostora jer nemamo takav fiskalni kapacitet. A kroz propise, kroz zakon o socijalnoj skrbi je puno usluga stavljeno u nadležnost, uz državu, (...), županija može biti osnivač, lokalna sredina, ali mi nemamo kapacitete da bi to zapravo tako i živjelo.“* (Ispitanik 5). Može se zaključiti da nedostatak sredstava može rezultirati ograničenim opsegom pružanja usluge pomoći u kući za starije osobe. Pružatelji usluga mogu biti prisiljeni smanjiti broj korisnika zbog nedostatka financijskih resursa. To može rezultirati listama čekanja ili nedostatkom pružanja podrške starijim osobama kojima je to potrebno. Kako bi se prevladao ovaj izazov, važna je politička podrška i osiguranje prioriteta za starije osobe u procesu povećanja javnog financiranja.

6.6.4. Preporuke za osiguravanje trajnosti usluga za starije osobe

Obzirom na niz navedenih izazova trajnosti pružanja usluge pomoći u kući, iznesene su određene preporuke koje mogu služiti kao potencijalna rješenja za osiguranje trajnosti usluga za starije osobe. Kako bi se postigao uspjeh i ostvarili ciljevi pri osiguranju trajnosti usluga, važna je **participacija motiviranih članova udruga i korisnika** za čiji je rad udruga vezan, što se ogleda u iskazu

“Ljudi u lokalnoj zajednici i kao pripadnici određenih skupina na čije živote određena pitanja imaju izravan utjecaj daju i učinkovite prijedloge u kreiranju održivih modela.” (Ispitanik 1)

Ispitanika 1: “*Ljudi u lokalnoj zajednici i kao pripadnici određenih skupina na čije živote određena pitanja imaju izravan utjecaj daju i učinkovite prijedloge u kreiranju održivih modela.*” (Ispitanik 1). Kada članovi udruga i sami korisnici aktivno sudjeluju u procesu donošenja odluka i predlaganja rješenja, to rezultira većom raznolikošću ideja, boljim iskorištavanjem resursa te stvaranjem učinkovitih strategija koje mogu imati dugoročno pozitivan utjecaj na zajednicu. Također kako bi se osigurala održivost usluga za starije osobe, postoji potreba za **međusobnom suradnjom i povezivanjem manjih udruga**, o čemu govori Ispitanik 2: “*(...) mislim da bi onda možda oni trebali*

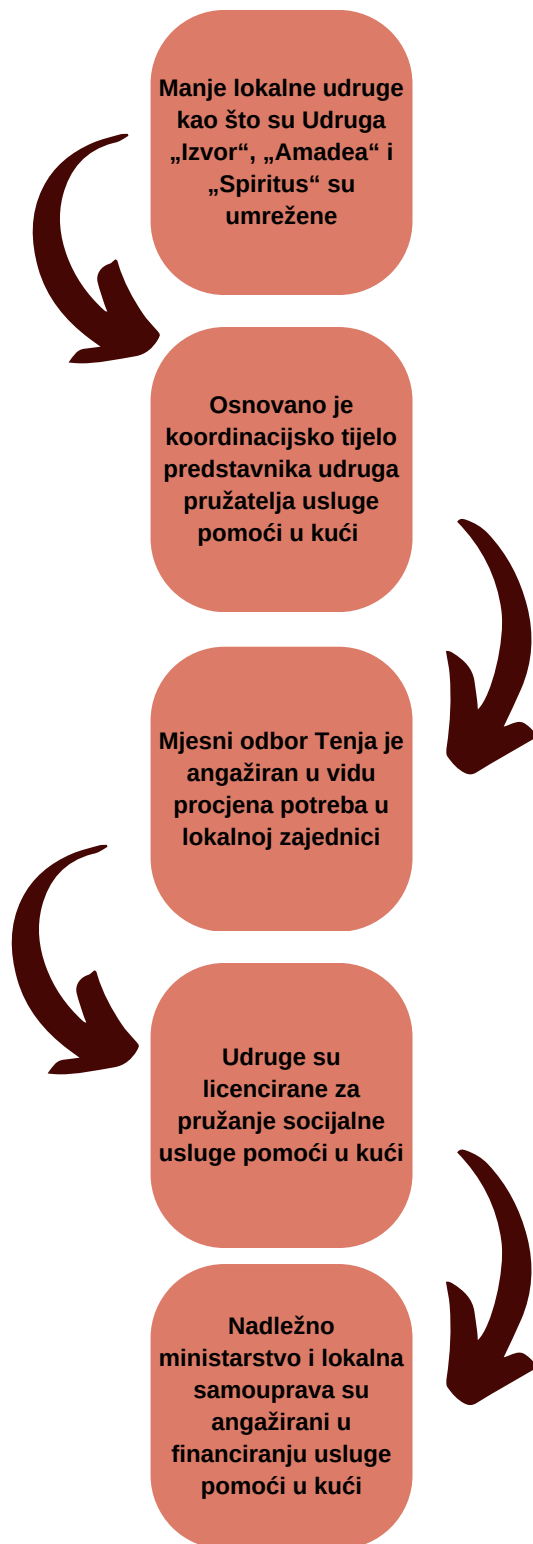
biti umreženiji na neakvoj županijskoj ili, ili... ne znam, možda čak neakvoj regionalnoj razini gdje bi oni bili u mogućnosti povući nekakva ozbiljnija sredstva pa bi se tu jednako radilo jednako po istom sistemu, u svakoj općini, kako god.” (Ispitanik 2). Obzirom da manje udruge često raspolažu ograničenim resursima, kroz suradnju i povezivanje udruge mogu iskoristiti svoje resurse na učinkovitiji način. Razmjena stručnosti, znanja i iskustava među udrugama može unaprijediti kvalitetu usluga i pružiti nove perspektive za rješavanje problema. Također povezivanje manjih udruga može stvoriti snažniji glas i učvrstiti utjecaj u društvu, što može biti od značajne važnosti u zagovaranju promjena na razini zakonodavstva, lobiranju za pravednije politike ili podizanju svijesti o važnim pitanjima. Nadalje, aktivan angažman **države u financiranju socijalnih usluga** za starije osobe važan je za osiguravanje trajnosti usluga za starije osobe jer se na taj način osigurava i njihova dobrobit, kvaliteta života te dostojanstvena starost. Vrlo je važno da država prepozna značaj održivosti socijalnih usluga te osigura adekvatno financiranje, što se očituje u izjavi Ispitanika 7: “*A Bože moj, to bi bilo i do naše države, da nam češće daju te pomoći.*” (Ispitanik 7). Na taj način, kroz promicanje dugoročne održivosti socijalnih usluga, starijim osobama se osigurava pristup socijalnim uslugama bez obzira na njihov ekonomski status.

Također uloga države se prepoznaje i u važnosti kontroliranja pružanja usluga na državnoj razini. **Državna kontrola** pružanja usluga osigurava zaštitu javnog interesa i osigurava da usluge budu pružene na način koji najbolje koristi korisnicima i zajednici u cjelini, što potvrđuje izjava Ispitanika 6: *“Pa dobro, po meni bi vlast trebala kontrolirat u tom dijelu da se financiranje stvarno troši u tu svrhu koja je namijenjena u odnosu prema pružatelju (...).”* (Ispitanik 6). Kontrola pružanja usluga na državnoj razini može doprinijeti smanjenju socijalnih nejednakosti i osigurati pravednu pristupačnost uslugama za sve članove zajednice.

7. Preporuke

Temeljem provedene procjene zajednice u nastavku je istaknuta nekolicina prijedloga kako se može osigurati održivost socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe na području naselja Tenja. Na osnovu provedenih intervjuja identificirani su sljedeći specifični ciljevi/rješenja koji mogu pomoći u ostvarivanju ranije navedenog cilja: 1. Manje lokalne udruge kao što su Udruga „Izvor“, „Amadea“ i „Spiritus“ su umrežene.; 2. Osnovano je koordinacijsko tijelo predstavnika udruga pružatelja usluge pomoći u kući koje djeluje u ime svih udruga kroz proces zagovaranja zajedničkih ciljeva i potreba korisnika.; 3. Mjesni odbor Tenja je angažiran u vidu procjena potreba u lokalnoj zajednici.; 4. Udruge su licencirane za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe.; 5. Nadležno ministarstvo i lokalna samouprava su angažirani u financiranju

usluge pomoći u kući tijekom perioda koji nije obuhvaćen projektom.

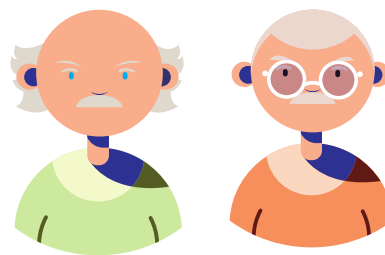
Na Slici 32. je prikazana metoda Midwest Academy koja je korištena u odabiru dva prijedloga/rješenja koja su procijenjena kao trenutno izvediva. Cilj je osigurati održivost socijalne usluge pomoći u kući u naselju Tenja te su ranije definirani specifični ciljevi/rješenja u skladu s postavljenim ciljem. Definirani specifični ciljevi/rješenja su analizirani kroz šest kriterija, odnosno zadovoljavaju li sljedeće kriterije: a) Poboljšava živote ljudi; b) Specifičan i mjerljiv; c) Izvediv (moguće ga je dobiti); d) Mijenja odnose moći; e) Izgrađuje vašu organizaciju; f) Uzbudjuje nas.

Grupnom analizom, svakom specifičnom cilju/rješenju, je za svaki kriterij pridodana jedna oznaka X, ukoliko navedeni cilj/rješenje zadovoljava postavljeni kriterij. Nakon provedene analize utvrđena su dva specifična cilja/rješenja koja zadovoljavaju najviše kriterija, odnosno njih šest: 1. Manje lokalne udruge kao što su Udruga „Izvor“, „Amadea“ i „Spiritus“ su umrežene i 2. Udruge su licencirane za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe. Koristeći Prilog H: Worksheet Midwest Academy Strategy Plan, u nastavku je detaljnije razrađena analiza odabranih dvaju prijedloga/rješenja.

Slika 23. Midwest Academy

Long term goal	Specific Goals/ solutions	Poboljšava živote ljudi	Specifičan i mjerljiv	Izvediv (moguća ga je dobiti)	Mijenja odnose moći	Izgrađuje vašu organizaciju	It excites us
Cilj je osigurati održivost socijalne usluge pomoći u kući u naselju Tenja.	1. Umrežavanje manjih udruge (Izvor, Amadea i Spiritus)	X	X	X	X	X	X ^x
	2. Osniivanje koordinacijskog tijela	X	X	X	X	X	
	3. Angažiranje Mjesnog odbora u vidu procjena potreba u zajednici		X			X	
	4. Uključivanje udruge u proces licenciranja	X	X	X	X	X	X
	5. Angažman mjesnog odbora da popuni praznine u financiranju masovne prestanka projekata.	X	X				
	6.						

7.1. Manje lokalne udruge kao što su Udruga „IZVOR“, „Amadea“ i „Spiritus“ su umrežene

Definirajući umrežavanje, ono se odnosi na „sve oblike neformalnih i osobnih odnosa kojima poduzetnici ostvaruju koristi za poduzeće te predstavlja osnovni dio procesa formiranja mreže“ (Morić Milovanović, 2013, str. 239). Kako navode Das i Rahman (2002, prema Morić Milovanović, 2013) mala i srednja poduzeća nemaju na raspolaganju dovoljno kapaciteta za samostalno financiranje inovativnih i razvojnih projekata, što ih potiče da formiraju formalne ili neformalne mrežne odnose, koji im pomažu ostvariti inovacije proizvoda i usluga, razmjenjivanje istraživačke spoznaje te pribavljanje potrebnih kapitalnih ulaganja. Takve kooperativne strategije omogućavaju malim i srednjim poduzećima, a u ovom slučaju manjim udrugama, razne mogućnosti usmjerene prema daljnjem rastu i razvoju. U kontekstu postavljenog cilja, organizacija Ženska udruga „Izvor“ Tenja u kampanju, unosi zaposleno osoblje, znanje koje osoblje posjeduje, dugogodišnje iskustvo pružanja usluge pomoći u kući te održivost usluge povezano s reputacijom same udruge. Uz navedene postojeće resurse, važno je navesti i načine koje pridonose ojačanju udruge „Izvor“ s ciljem razvoja novih resursa. Ovdje je važno spomenuti povećanje

broja zaposlenog osoblja, djelovanje udruge kroz zagovaranje i predstavljanje same udruge u javnosti kako bi se djelovalo na širenju njezine reputacije. Da bi strategija uspjela, važno je razmotriti postojeće unutarnje probleme kao što je manjak prostora i osoblja, kako bi se moglo djelovati na prevladavanju istih i pronalasku adekvatnih rješenja. Važni konstituenti za koje se predviđa da bi se pridružili i pomogli udruzi „Izvor“ pri realiziranju postavljenog cilja, prvenstveno su gerontodomačice, koje pružaju uslugu pomoći u kući i korisnici, koji istu primaju te postojeće lokalne udruge umirovljenika, koje obuhvaćaju ciljanu korisničku skupinu. Važno je obuhvatiti i lokalnu vlast, s posebnim naglaskom na Grad Osijek i Osječko-baranjsku županiju kao jedne od ključnih financijera usluge pomoći u kući. Proučavajući postavljeni cilj, najpogođenije su same udruge pružatelji usluge pomoći u kući. Ostvarivanjem postavljenog cilja, udruge prije svega dobivaju snagu za suočavanje s postojećim problemima, zagovarače usmjerene ka ostvarivanju zajedničkih ciljeva te bolje financijske mogućnosti. Uz postojeće moguće dobitke, pojavljuju se i mogući rizici kojima se izlažu udruge. Umrežavanjem udruge postoji rizik za dominacijom jedne (veće) udruge te gubitak postojeće moći koje udruge trenutno posjeduju. Organizacija Ženska udruga „Izvor“ ima nad metama,

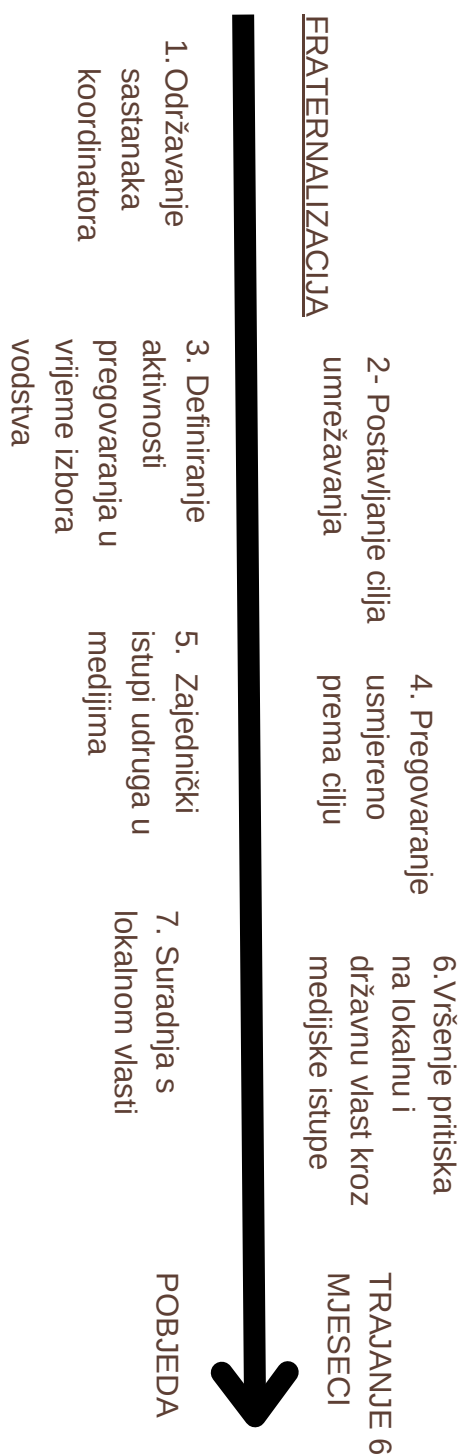
odnosno donositeljima odluka moć koja se realizira kroz zagovaranje i podršku ranije definiranih konstituenata. Uz prepoznavanje mogućih konstituenata, važno je definirati i protivnike ostvarivanju postavljenog specifičnog cilja. Ovdje je važno istaknuti donositelje odluka te privatne pružatelje socijalnih usluga. Ostvarivanjem specifičnog cilja, a time povezano i glavnog cilja, privatni pružatelji socijalnih usluga gube korisnike i financijske prihode koje ostvaruju kroz pružanje usluga starijim osobama. Zadržavanje postojeće moći i dominacije u pružanju skrbi za starije osobe njihovi su ključni interesi, a ujedno i razlozi protivljenju ostvarivanja ciljeva. Oponenti svoju snagu crpe iz financijskih sredstva, što pridonosi njihovoj moći. Donositelji odluka koji mogu omogućiti ostvarenje specifičnog cilja prvenstveno su koordinatori udruga. U kontekstu Ženske udruge „Izvor“ Tenja, važna je uloga koordinatorice Mirjane Herceg, mag. iur. Važnu ulogu ima i lokalna samouprava, s posebnim naglaskom na Županijski Upravni odjel za zdravstvo socijalnu skrb i hrvatske branitelje, čija je predstavnica zamjenica pročelnika odjela, Sarafina Zelić Kos. Navedeno se želi postići taktikom fraternalizacije (eng. *Fraternalization*). Primjenom ove taktike želimo osigurati da se manje udruge koje svoje djelovanje baziraju na sličnim ili istim aktivnostima i socijalnim uslugama zajednički udruže oko zagovaranja potreba svojih korisnika umjesto stvaranja međusobne konkurencije.

Zbližavanje udruge „Izvor“ i ostalih udruga te naglašavanjem njihovog zajedničkog djelovanja prema javnosti unatoč međusobnim razlikama i konkurentskog statusa u pružanju usluga, nastoji se očvrtnuti postojeće male udruge, postići međusobna razmjena iskustava i dobrih praksi. Mete prema kojima su usmjerene postavljene taktike su koordinatori i predsjednici postojećih malih udruga s pretpostavkom da će mete prvobitno biti sumnjičave prema ovoj taktici i prema drugim udrugama. Kao priprema za takvu reakciju naglašava se spremnost udruge „Izvor“ da jasno obrazloži ideje i ciljeve, naglasi prednost promjena za udruge i za njihove korisnike te uvjeri ostale koordinate i predsjednike udruga kako njihov položaj nije ugrožen. Lokacija same taktike jesu sjedišta pojedinih udruga te bi bilo poželjno uspostaviti mjesto za sastanke s udrugama na jednom zajedničkom mjestu, koje neće biti povezano s niti jednom od udruga. Lokacija ukazuje na problem, što se može zaključiti iz geografske raspršenosti udruga i nedostatka komunikacije (primjerice manjak zajedničkog prostora za aktivnosti povezane s udrugama) što pridonosi međusobnom rivalstvu među udrugama umjesto zajedničkoj suradnji. Razumljivost i transparentnost te neosnovanost taktike na pritisku pridonose većim izgledima za postizanje suradnje te šalje suradničku poruku metama, ali i široj javnosti te korisnicima usluga. Aktivnosti ove taktike, odnosno održavanje sastanka koordinatora udruga u istom prostoru te pregovaranje u cilju umrežavanja najbolje je provesti

u vrijeme ponovnih izbora ili preispitivanja vodstva udruga kako bi se iskoristio pritisak tih izbora i udruge djelovale u korist postavljenog cilja. Trajanje ovih aktivnosti jest oko 6 mjeseci. Kao prednost provođenja ove strategije su mali financijski troškovi, s obzirom da jedini izazov koji se postavlja jest pronalazak prostora za sastanke, kao vrijedni resursi i vještine za učinkovito provođenje ove taktike su pregovaračke vještine. Uspješno provođenje ove taktike će zbližiti postojeće članove te potaknuti međusobnu suradnju i razmjenu znanja te izgradnju povjerenja među udrugama. Potrebno je surađivati i dodatno raditi na suradnji s lokalnim vlastima kako bi smo osigurali resurse za daljnje umrežavanje i dodatne aktivnosti na radu u cilju umrežavanja udruga kao što je primjerice osiguravanje prostora za sastanke. Pokazatelji umješnosti će biti zajednički istupi u medijima te zajedničko vršenje pritiska na lokalne i državne vlasti u zagovaranju prava korisnika kroz mjerenje broja zajedničkih istupanja nasuprot broju istupanja pojedinih udruga.

Manje lokalne udruge kao što su Udruga „Izvor“, „Amadea“ i „Spiritus“ su umrežene.

7.2. Udruge su licencirane za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe

Licenca predstavlja „dozvolu da se učini nešto što bi učinjeno bez te dozvole predstavljalo povredu nečijeg vlasništva“ (Đidara, 2013, str. 5). Kako navodi Đidara (2013), brojni su razlozi za davanje ili stjecanje licence, a obuhvaćaju dijeljenje rizika, stvaranje prihoda, povećan prodor na tržište, snižavanje troškova, ušteda vremena, pristup stručnom znanju, stjecanje konkurentne prednosti te suradnja. Organizacija Ženska udruga „Izvor“ Tenja licencirana je za pružanje socijalne usluge pomoći u kući, a u kontekstu postavljenog cilja izdvojena je kao dobar primjer i važan sudionik ostvarivanja istog. Sukladno navedenome, udruga „Izvor“ u kampanju usmjerenu prema ostvarenju postavljenog cilja, unosi vlastito iskustvo kao udruga koja je licencirana za pružanje socijalnih usluga u zajednici. Važan resurs koji unosi jest i zaposleno osoblje, odnosno gerontodomačice koje pružaju uslugu pomoći u kući te dosadašnje znanje prepoznavanja i iskustvo pružanja adekvatnih odgovora na potrebe u zajednici. Uz navedene postojeće resurse, važno je navesti i načine koje pridonose jačanju udruge „Izvor“ s ciljem razvoja novih resursa. Ovdje je najvažnije spomenuti licencu kao bazu preko koje je moguće tražiti financijska sredstva, što olakšava rad same udruge „Izvor“. Da bi strategija uspjela, važno je razmotriti postojeće unutarnje probleme kao što su posjedovanje potrebnih financijskih sredstava za dobivanje licence i mala

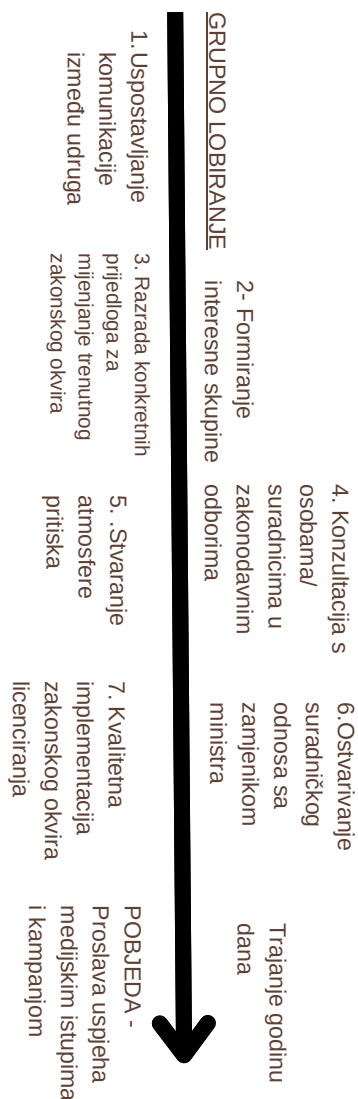
udruga, kako bi se moglo djelovati na prevladavanju istih i pronalasku adekvatnih rješenja. Važni konstituenti za koje se predviđa da bi se pridružili udruzi „Izvor“ pri realiziranju postavljenog cilja su Županija, ključna u licenciranju, udruge koje su prošle proces licenciranja i one koje nisu licencirane te korisnici, primatelji socijalne usluge pomoći u kući. Proučavajući postavljeni cilj, najpogođeniji su pružatelji usluge pomoći u kući, odnosno nelicencirane udruge te korisnici kao primatelji iste. Ostvarivanjem postavljenog cilja udruge koje trenutno nisu licencirane za pružanje usluge pomoći u kući će dobiti potrebna financijska sredstva za kvalitetnije provođenje usluge pomoći u kući, reputaciju čiji je pozitivan utjecaj vidljiv kroz interes korisnika za navedenom uslugom te sigurnost da su udruge evidentirane u bazi kao pružatelji usluge pomoći u kući. Licenciranjem udruge za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe, udruge bi se mogle suočiti s troškovima samog postupka i poteškoćama prilikom prilagodbe definiranim standardima. Ostvarivanjem cilja, udruge dobivanjem licence za pružanje usluge pomoći u kući, posjeduju moć nad udrugama koje nisu licencirane za pružanje te. Uz prepoznavanje mogućih konstituenata, važno je definirati i protivnike ostvarivanju postavljenog specifičnog cilja. Prije svega je važno spomenuti udruge koje ne podržavaju licenciranje što može otežati

sam postupak dobivanja licence te privatni pružatelji usluge. Ostvarivanjem postavljenog cilja, oponenti gube monopol nad pružanjem usluge i djeluju prema vlastitim interesima, zadržavaju dosadašnje reputacije kroz jačanje promoviranje svojih usluga. Oponenti svoju snagu crpe iz financijskih sredstva, što pridonosi njihovoj moći i stabilnosti, u odnosu na udruge koje nisu licencirane. Donositelji odluka koji mogu omogućiti ostvarenje specifičnog cilja, odnosno licenciranje udruga za pružanje socijalne usluge pomoći u kući, su ministar Marin Piletić i njegovi zamjenici te Županijski Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i hrvatske branitelje, čija je predstavnica zamjenica pročelnika odjela, Sarafina Zelić Kos. Ostvarivanje postavljenog cilja, licenciranja udruga za pomoć u kući starijim osobama, nastojalo bi se postići taktikom grupnog lobiranja (group lobbying). Grupnim lobiranjem od strane licenciranih udruga prema nadležnom ministarstvu, odnosno prema ministru i posebice njegovim zamjenicima želi se utvrditi minimalan standard koji udruge koje pružaju uslugu pomoći u kući moraju isporučiti svojim korisnicima. Meta odabrane taktike je nadležno ministarstvo koje ima moć donijeti odluku o licenciranju svih udruga koje provode socijalne usluge. Moguće je detektirati otpor prema licenciranju većeg broja udruga te lobiranje prema nadležnom ministarstvu drugih interesnih skupina koje se protive licenciranju kao što su nelicencirane udruge i privatni pružatelji pomoći u kući ili sličnih usluga. Priprema na takav odgovor sastoji se od pažljivog tempiranja primjene taktike prema nadležnom

ministarstvu, odabira suradnika i primjernih načina prenošenja poruke kao što je lobiranje i konzultacija s osobama u zakonodavnim odborima u cilju razrade konkretnih prijedloga za mijenjanje trenutnog zakonskog okvira. Lokacija provođenja taktike jest sjedište nadležnog ministarstva, čime odabir lokacije ukazuje na izvore moći unutar sustava socijalne skrbi. Odabrana taktika grupnog lobiranja pred ministarstvom javno i jasno prenosi zahtjeve udruge „Izvor“ i ostalih udruga te poruku kako je potrebno osigurati jednak minimalan standard usluga svim korisnicima. Vrijeme pred nove izbore ili pred donošenje i izmjene zakona iz nadležnosti Ministarstva predstavlja ranjivost za definirane oponente, a udrugama pruža određenu prednost u vidu atmosfere suptilnog pritiska. Vrijeme trajanja grupnog lobiranja jest oko godinu dana. Ova akcija odgovara vještinama organizacije udruge „Izvor“, s obzirom na već postojeće znanje o pružanju usluga za starije i poznavanje procesa licenciranja, a suradnjom s osobama iz zakonodavnih odbora, navedeni resursi se mogu unaprijediti. Ton i tajming akcije dodatno pružaju mogućnost proširivanja ove poruke i širenja inicijative za osiguravanje minimalnog standarda socijalne usluge pomoći u kući te ova taktika otvara mogućnost za širenje suradnje između udruge „Izvor“ te ostalih organizacija kojima je ovaj cilj u interesu. Također, nudi priliku za širenje znanja i stjecanje vještina u zagovaranju interesa određenih grupa, formiranju interesnih

skupina te daje primjer građanskog udruživanja u cilju promjena zakonodavnog okvira. Glavna meta suradnje jest zamjenik ministra s kojim je potrebno ostvariti suradnički odnos. Također, udruga „Izvor“ kao licencirana udruga za pružanje usluge pomoći u kući, se time javnosti predstavlja kao aktivan sudionik u zagovaranju društvenih promjena, čime se gradi pozitivna reputacija organizacije. Pokazatelj uspješnosti jest povećan broj licenciranih udruga. Nakon završetka ove akcije uspjeh se planira proslaviti medijskim istupima i kampanjom o postignutim ciljevima.

Udruge su licencirane za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe.

8. Zaključak

Procjenom zajednice u naselju Tenja istaknuli se izazovi poput starenja populacije te sve veće potrebe u domeni skrbi i socijalnih usluga za starije osobe, neangažiranost javnih tijela u socijalnim programima te s druge strane manjak informacija o projektima te neangažiranost starijih u radu udruga. Kao izazovi na stranu zaposlenih ističe se manjak pažnje na zaposlenike te njihovo izgaranje. Kao odgovor na istaknute izazove ističu se resursi same zajednice u Tenji kao što je percepcija zajednice o važnosti usluga za starije osobe, otvorenost prema pružanju socijalnih usluga za starije, međusobna povezanost lokalnog stanovništva te bogatstvo infrastrukturnih resursa poput Hrvatskog doma te vjerskih ustanova. Također kao odgovor na izazove ističu se znanja i vještine pružatelja usluga te sadržajno bogatstvo usluge pomoći u kući odnosno individualizacija usluge prema potrebama svakog korisnika. Prilike kojima bi se socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja učinile održivima su unaprjeđenje zakonodavnog okvira uz posebnu pozornost na provedbu načela supsidijarnosti, licenciranje kojim bi se osigurao jednak minimalan standard provođenja socijalnih usluga te uvođenje financijske participacije samih korisnika u uslugama uz uvođenje cenzusa. Kako bi se postigao uspjeh i ostvarili ciljevi pri osiguravanju trajnosti usluga, važna je participacija motiviranih

članova udruga i korisnika za čiji je rad udruga vezan, nadalje ističe se važnost međusobne suradnje i povezivanja manjih lokalnih udruga te kontrola od strane državne vlasti u obliku licenciranja. Konkretno aktivnosti koje predlažemo su umrežavanje manjih lokalnih udruga kao što su Udruga „Izvor“, „Amadea“ i „Spiritus“, osnivanje koordinacijskog tijela predstavnika udruga pružatelja usluge pomoći u kući koje će djelovati u ime svih udruga kroz proces zagovaranja zajedničkih ciljeva i potreba korisnika, angažman mjesnog odbora Tenja u vidu procjena potreba u lokalnoj zajednici, licenciranje za pružanje socijalne usluge pomoći u kući za starije osobe te financiranje usluge pomoći u kući tijekom perioda koji nije obuhvaćen projektom od strane nadležnog ministarstva i lokalne samouprave. Možemo zaključiti da je u cilju ostvarenja održivosti socijalnih usluga za starije osobe u naselju Tenja potreban zajednički te suradnički angažman svih aktera od samih korisnika, gerontodomaćica, vodstva udruga te lokalne, ali i državne vlasti.

9. Literatura

Bešić Đukarić, M. (2018, veljača). Ipak se nešto kreće: Vlada ima projekt koji bi mogao nabolje promijeniti živote mnogih žena. *dnevnik.hr*.

<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/vlada-povecala-iznos-za-zaposljavanje-tesko-zaposljivih-zena-kroz-projekt-zazeli---507628.html>

Bognar, L. (2000). Kvalitativni pristup istraživanju odgojno-obrazovnog procesa. *Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu*, 2(1), 45-54.

Denona Bogović, N., Drezgić, S., i Čegar, S. (2017). Evaluacija postojećeg i prijedlog novog modela za izračun indeksa te izračun novog indeksa razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj. *razvoj.gov.hr*

https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/indeks%20razvijenosti/Studija_novi%20model%20indeksa%20razvijenosti_CLER.pdf

Dnevnik.hr. (2019, lipanj). *Pala i ostavka: Ministar ipak pronašao novac za plaće ženama iz programa "Zaželi"*. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/zenama-zaposlenima-u-projektu-zazeli-stize-placa-osigurano-70-milijuna-kuna---566269.html>

Državni zavod za statistiku. (2011a). Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. *grad.unizg.hr*.

https://www.grad.unizg.hr/_download/repository/PopisStanovnistva_2011.pdf

Državni zavod za statistiku. (2011b). Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema obrazovnim obilježjima. *web.dzs.hr*.

https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1582.pdf

Državni zavod za statistiku. (2017). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2017. *web.dzs.hr*.

https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/menandwomen/men_and_women_2017.pdf

Državni zavod za statistiku. (2018). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2018. *podaci.dzs.hr*.

https://podaci.dzs.hr/media/xc0lmlt3/men_and_women_2018.pdf

Državni zavod za statistiku. (2019). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2019. *podaci.dzs.hr*.

https://podaci.dzs.hr/media/xncn4llq/men_and_women_2019.pdf

Državni zavod za statistiku. (2020). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2020. *podaci.dzs.hr*.

https://podaci.dzs.hr/media/teafvbxv/men_and_women_2020.pdf

Državni zavod za statistiku. (2021). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2021. *podaci.dzs.hr*. https://podaci.dzs.hr/media/zoyp1kuq/men_and_women_2021.pdf

Državni zavod za statistiku. (2022a). Hrvatska u brojkama 2022. *podaci.dzs.hr*. https://podaci.dzs.hr/media/l2wkiv1a/croinfo_2022.pdf

Državni zavod za statistiku. (2022b). Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2021. *podaci.dzs.hr*. <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29178>

Državni zavod za statistiku. (2022c, rujan). Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – Stanovništvo po naseljima. *podaci.dzs.hr*. https://podaci.dzs.hr/media/rqybclnx/popis_2021-stanovnistvo_po_naseljima.xlsx

Državni zavod za statistiku. (2022d). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2022. *podaci.dzs.hr*. https://podaci.dzs.hr/media/04pff1do/women_and_man_2022.pdf

Državni zavod za statistiku. (2023). Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj u 2021. (metodologija ESSPROS). *podaci.dzs.hr*. <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58033>

Đidara, V. (Ur.). (2013). *Licenciranje kao poslovni model za rast vašeg poduzeća*. Poslovno-inovacijska agencija Republike Hrvatske – BICRO.

Emerson, R. M. (1962). Power-dependence relations. *American Sociological Review*, 27(1), 31-40. <https://doi.org/10.2307/2089716>

Europska stručna skupina za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici. (2012, studeni). Zajedničke europske smjernice za prijelaz s institucionalne skrbi na usluge podrške za život u zajednici. *deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com*. https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/2013-04-08-common-european-guidelines_croatian-version_edited.pdf

Europski socijalni fond. (2023). Poziv na dostavu projektnih prijedloga „Zaželi – program zapošljavanja žena – faza III“. *esf.hr*. <http://www.esf.hr/natjecaji/socijalno-ukljucivanje/poziv-na-dostavu-projektnih-prijedloga-zazeli-program-zaposljavanja-zena-faza-iii/>

Eurostat data browser. (2022). Self-reported consultation of mental healthcare or rehabilitative care professionals by sex, age and degree of urbanisation [Skup podataka]. *ec.europa.eu*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_AM6U__custom_5300241/default/table?lang=en&page=time:2019

Eurostat. (2023a). *SDG country overview* [Skup podataka]. ec.europa.eu. <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/sdg-country-overview/>

Eurostat. (2023b). *SDGs & me* [Skup podataka]. ec.europa.eu. <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/sdgs/index.html?country=HR&goal=SDG3&ind=4&chart=bar>

Google maps. (2023). <https://www.google.com/maps>

Grad Osijek. (2023). *Financiranje mjesne samouprave*. *osijek.hr*. <https://www.osijek.hr/mjesna-samouprava/financiranje-mjesne-samouprave/>

Gradski prijevoz putnika d.o.o. Osijek. (2023a, siječanj 11). *Cijene karata*. *web.gpp-osijek.com*. <https://web.gpp-osijek.com/cijene-karata/>

Gradski prijevoz putnika d.o.o. Osijek. (2023b, lipanj). *Polasci autobus*. *web.gpp-osijek.com*. <https://web.gpp-osijek.com/polasci-autobus/>

Grosser, C.F., i Mondros, J. (1985). *Pluralism and Participation: The Political Action Approach*. U S. H. Taylor i R. W. Roberts (ur.), *Theory and Practice of Community Social Work* (154-78). New York, Columbia University Press.

Herceg, M. (2022). *Završno izvješće - obrazac* [Neobjavljeno završno izvješće]. Ženska udruga "IZVOR".

Heylen, L. (2010). *The older, the lonelier? Risk factors for social loneliness in old age*. *Ageing & Society*, 30(7), 1177-1196.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. (2023a). *Aktualna statistika za siječanj 2023. – isplata u veljači 2023*. *mirovinsko.hr*. <https://www.mirovinsko.hr/hr/aktualna-statistika-za-sijecanj-2023-isplata-u-veljaci-2023/148>

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. (2023b, veljača). *Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje*. *mirovinsko.hr*. <https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/statistika/statisticke-informacije/2023/1/Statisticke-informacije-HZMO-a-1-2023-veljaca-2023.pdf?vel=15042853>

Hrvatski zavod za socijalni rad. (2021, svibanj). *Godišnje izvješće Područnog ureda Osijek Hrvatskog zavoda za socijalni rad*.

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2011, ožujak). Godišnjak 2010. *hzz.hr*. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/Godisnjak2010.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2012, ožujak). Godišnjak 2011. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2011.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2013, veljača). Godišnjak 2012. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2012.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2014, veljača). Godišnjak 2013. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2013.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2015, veljača). Godišnjak 2014. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2014.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2016, veljača). Godišnjak 2015. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2015.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2017, veljača). Godišnjak 2016. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2016.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2018, veljača). Godišnjak 2017. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2017.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2019, veljača). Godišnjak 2018. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godisnjak_2018-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2020, veljača). Godišnjak 2019. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godisnjak_2019-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2021, veljača). Godišnjak 2020. *hzz.hr*. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/hzz-osijek-godisnjak2020-1.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2022, ožujak). Godišnjak 2021. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/os_godis-njak_2021-1.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2023a, siječanj). Mjesečni statistički bilten. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2023/02/OS_stat_bilten_01_2023.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Osijek. (2023b, veljača). Godišnjak 2022. *hzz.hr*. https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/OS_Godisnjak_2022.pdf

Jedvaj, S., Štambuk, A., i Rusac, S. (2014). Demografsko starenje stanovništva i skrb za starije osobe u Hrvatskoj. *Socijalne teme : Časopis za pitanja socijalnog rada i srodnih znanosti*, 1(1), 135-154.

Laklija, M., Rusac, S., i Žganec, N. (2008). Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama EU. *Revija za socijalnu politiku*, 15(2), 171-188. <https://doi.org/10.3935/rsp.v15i2.743>

Lučanin, D., Despot Lučanin, J., i Havelka, M. (2000). Potrebe starijih osoba za cjelovitim uslugama skrbi u lokalnoj zajednici. *Revija za socijalnu politiku*, 7(1), 19-27. <https://doi.org/10.3935/rsp.v7i1.267>

Ministarstvo pravosuđa i uprave. (2023). Registar udruga. *registri.uprava.hr*.
<https://registri.uprava.hr/#!udruge/0gcBAAEAAQAAxQkBAAABAgAAAAGA474KAAA AAQEAAAABAgAAAJMJAQAAAAQAAAAB6PAHAAAAAAAAAAAAAAAAA1AkBAAAEAAAA ARwAAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIB9OkY>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2015). Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi u 2015. godini. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godi%C5%A1nje%20statisticko%20%20izvjesce%20o%20primijenjenim%20pravima%20socijalne%20skrbi%20%20u%20RH%20u%202015.%20godini-2.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2016). Godišnje statističko izvješće o korisnicima i primijenjenim pravima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u 2016. godini. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godi%C5%A1nje%20statisticko%20%20izvjesce%20o%20korisnicima%20i%20primijenjenim%20pravima%20socijalne%20skrbi%20%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202016%20godini.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2017). Godišnje statističko izvješće o korisnicima i primijenjenim pravima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u 2017. godini. *mrosp.gov.hr*.
https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202017%20godini_isp.pdf

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2018). Godišnje statističko u Republici Hrvatskoj u 2018. godini. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202018.%20godini.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2019). Godišnje statističko u Republici Hrvatskoj u 2019. godini. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2020). Godišnje statističko izvješće u RH za 2020. godinu. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Odluke/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20RH%20za%202020.%20godinu.PDF>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2021). Godišnje statističko izvješće za 2021. godinu. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Odluke/Godisnje%20statisti%C4%8Dko%20izvje%C5%A1%C4%87e%20za%202021.%20godinu.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2021, prosinac). Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nji%20planovi%20i%20strate%C5%A1ka%20izvje%C5%A1%C4%87a/Nacionalni%20plan%20razvoja%20socijalnih%20usluga%20za%20razdoblje%20od%20%202021.%20do%202027.%20godine.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (n.d.). Katalog prava u sustavu socijalne skrbi za starije osobe. *mrosp.gov.hr*.
<https://mrosp.gov.hr/istaknute-teme/obitelj-i-socijalna-politika/socijalna-politika-11977/starije-osobe-11991/11991>

Mjesna samouprava. (n.d.). *osijek.hr*. <https://www.osijek.hr/mjesna-samouprava/>

Mjesni odbor Tenja. (n.d.). *osijek.hr*. <https://www.osijek.hr/mjesna-samouprava/mjesni-odbori-i-gradske-cetvrti/mjesni-odbor-tenja/>

Momčilović, J. (2022). *Kvaliteta života starije populacije* [Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet].

Morić Milovanović, B. (2013). Strateški pristup umrežavanju malih i srednjih poduzeća. *Ekonomska misao i praksa*, 22(1), 237-258.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. *Narodne novine*, 13/2021 (službeni dokument)

Nejašmić, I. (2011). Posljedice budućih demografskih promjena u Hrvatskoj. *Acta Geographica Croatica*, 38(1), 1-14.

Osijek.hr. (n.d.) Gospodarska zona Tenje. *osijek.hr*.
<https://www.osijek.hr/gospodarski-kutak/gospodarske-zone/o-zonama/gospodarska-zona-tenja/>

Ostroški, Lj. (Ur.). (2016). Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. *Kućanstva i obitelji*. Državni zavod za statistiku.

Patković, N. (2022, travanj 08). U Tenji pokopano 11 civilnih žrtava ratnog zločina, župan Anušić: "Nema pomirenja dok se zločinci ne kazne". *jutarnji.hr*.
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/u-tenji-pokopano-11-civilnih-zrtava-ratnog-zlocina-zupan-anusic-nema-pomirenja-dok-se-zlocinci-ne-kazne-15181482>

Pavković, A. (2022). Primjerenost mirovina u Republici Hrvatskoj. *Ekonomska misao i praksa: časopis Sveučilista u Dubrovniku*, 31(1), 327-346.
[doi:10.17818/EMIP/2022/1.15](https://doi.org/10.17818/EMIP/2022/1.15)

Pinquart, M., i Sörensen, S. (2003). Risk factors for loneliness in adulthood and old age -a meta-analysis. U S. P. Shohov (ur.), *Advances in psychology research* (111–143). Nova Science Publishers.

MICRO projekt d.o.o. (2021, ožujak). Plan održivog razvoja socijalnih usluga u Gradu Osijeku za 2021.-2027. *osijek.hr*. <https://www.osijek.hr/socijalna-skrb-i-zdravstvo/>

Polasci autobus. (2022, studeni). *web.gpp-osijek.com*. <https://web.gpp-osijek.com/polasci-autobus/>

Rodin, U. (2013). *Prirodno kretanje u Hrvatskoj u 2012. godini*. Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Satarić, N., Mihić, M., Todorović, M., i Satarić, V. (2013). *Analiza primene Zakona o socijalnoj zaštiti u delu novčanih socijalnih pomoći i cost benefit analiza servisa pomoć u kući za stara lica*. Udruženje građana "Snaga prijateljstva".

Sršan, S. (n.d.). *Povijest Tenja*. Zenska-udruga-izvor.hr

Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017.-2020. *Narodne novine*, 97/2017 (službeni dokument)

Svjetska banka (2019). Analitička podloga za Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030.: Regionalna dostupnost socijalnih usluga u Hrvatskoj. thedocs.worldbank.org.
<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/2767416046150063940080022020/original/13Regionalnadostupnostsocijalnihusluga.pdf>

Šućur, Z. (2001). *Siromaštvo: teorije, koncepti i pokazatelji*. Pravni fakultet Zagreb.

Šućur, Z. (2005). Siromaštvo i socijalni transferi u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa*, 29(1), 37-58.

Šućur, Z. (2006a). Objektivno i subjektivno siromaštvo u Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 13(3-4), 237-255. <https://doi.org/10.3935/rsp.v13i3.410>

Šućur, Z. (2006b). Siromaštvo, višedimenzionalna deprivacija i socijalna isključenost u Hrvatskoj. *Revija za sociologiju*, 37(3-4), 131-147.

Taylor, S. H. (1985). Community Work and Social Work: The Community Liaison Approach. U S. H. Taylor i R. W. Roberts (ur.), *Theory and Practice of Community Social Work* (179-214). Columbia University Press.

Vlada Republike Hrvatske. (2014, ožujak). Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.). vlada.gov.hr.
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf>

Vuletić, G., i Stapić, M. (2013). Kvaliteta života i doživljaj usamljenosti kod osoba starije životne dobi. *Klinička psihologija*, 6(1-2), 45-61.

WHO. (2012). Strategy and action plan for healthy ageing in Europe, 2012–2020. euro.who.int.
https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/175544/RC62wd10Rev1-Eng.pdf

Zakon o socijalnoj skrbi. *Narodne novine*, 18/2022, 46/2022, 119/2022, 71/2023

Ženska udruga “IZVOR” Tenja. (2015). Pomoć u kući - program za starije i nemoćne osobe. *zenska-udruga-izvor.hr*

Ženska udruga Izvor. (2023). <https://zenska-udruga-izvor.hr/>

Ženska udruga Izvor. (2023). Facebook stranica. <https://hr-hr.facebook.com/zenskaudruga.izvor/>

Prilozi

Prilog A. Gantt chart

Ime seminarskog projekta:		Koји si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?						
Koordinator rada grupe:		NIKOL BOGDAN						
		Tjedan: 27.2 do 6.3. 2023. godine						
DATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK
NAći UDRUGU IZVOR	NIKOL BOGDAN				X			
SAĐITI OSNOVNE INFORMACIJE O UDRUGI I POPUNITI PREDLOŽAK	MAGDALENA MUDRI				X	X		
ORGANIZACIJA PRIJEVOZA	SARA KUFNER				X			
ODAVITI SMJERNICE O ČEMU ĆE SE RAZGOVARATI NA SASTANKU S UDRUGOM TE PRIPREMITI PITANJA	MATEJA GOTAL					X	X	
ISGLEDAVANJE DRUŠTVENIH MREŽA UDRUGE, TRAŽENJE RELEVANTNIH INFORMACIJA NA NJIMA I DOPUNJAVANJE PREDLOŠKA O UDRUGI NAVEDENIM INFORMACIJAMA	MATEJA GOTAL				X	X		
ISGLEDAVANJE POPUNJENOG PREDLOŠKA O UDRUGI TE DOPUNJAVANJE PROPUSHTENIM INFORMACIJAMA (ako bude potrebno)	MARGARETA FERIĆ					X	X	

		NIKOL BOGDAN	Tjedan: 6.3 do 13.3 2023. godine							
3										
4										
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK
6	IZRADITI GRAF - BROJ STARIJH OSOBA	MAGDALENA MUORI						X		
7	PODATCI O USLUZI POMOĆI U KUĆI (populacijska obilježja)	MATEJA GOTAL								X
8	PODATCI O SAMAČKIM KUĆANSTVIMA	NIKOL BOGDAN								X
9	KATEGORIJE STARIJH OSOBA U ODNOSU NA STAROST	MAGDALENA MUORI						X		
10	STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA STARIJH + MIROVINE	SARA KUFRNER								X
11	BROJČANI PODATCI O ISELJAVANJU MLADIH	MAGDALENA MUORI						X		
12	BROJČANO PRIKAZATI KORISNIKE INSTITUCIJA	MARGARETA FERČ						X		
13	PODATCI O MENTALNOM ZDRAVLJU STARIJH OSOBA	NIKOL BOGDAN I MATEJA GOTAL								X
14	ČLANCI (RIZIČNI I ZAŠTITNI ČIMBENICI)	Svi			X					
15	NAPRAVITI WORD DOKUMENT NA ZAJEDNIČKOM DISKU	NIKOL BOGDAN				X				
16	POVEZATI PROBLEM S CILJEVIMA ODŽIVOG RAZVOJA	NIKOL BOGDAN I SARA KUFRNER		X						
17	CILJEVI STRATEGIJA	Svi			X					

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
3	Tjedan: 13.3. do 20.3. 2023. godine											
4												
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI			PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	
6	DOGOVORITI SASTANAK S KOORDINATORICOM UDRUGE	NIKOL BOGDAN						X				
7	SASTAVITI POPIS PRIMJERA DOBRE PRAKSE (POMOĆ U KUĆI)	MARGARETA PERIĆ								X		
8	SASTAVITI POPIS POTENCIJALNIH SUDIONIKA INTERVJUA	NIKOL BOGDAN					X					
9	OPISATI POLOŽAJ TENJE	MARGARETA PERIĆ				X						
10	POVJESNO I AKTUALNO O TENJI	NIKOL BOGDAN				X						
11	OPĆI DEMOGRAFSKI PODATCI	MAGDALENA MUORI I MATEJA GOTAL				X						
12	SPECIFIČNE KARAKTERISTIKE U TENJI	SARA KUFRER				X						
13	USLUGE, PROGRAMI I EDUKACIJE U TENJI	MARGARETA PERIĆ				X						
14	NAPISATI O PARTNERSTVIMA	MATEJA GOTAL				X						
15	VRJEDNOSTI, STAVOVI I UVJERNJA U TENJI	NIKOL BOGDAN + MAGDALENA MUORI				X						
16	TKO KONTROLIRA FINANCISKE RESURSE?	SARA KUFRER				X						

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:		Koji si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?										
2	Koordinator rada grupe:		NIKOL BOGDAN										
3			Tjedan: 20.3 do 27.3 2023. godine										
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK			
6	NAPRAVITI I PODJELITI S ČLANOVIMA GRUPE WORD DOKUMENT ZA TEORIJE	SARA KUFNER				X							
7	OPISATI PRISTUP VEZE U ZAJEDNICI	NIKOL BOGDAN	X										
8	OPISATI PRISTUP POLITIČKE AKCIJE	MARGARETA FERIČ	X										
9	OPISATI TEORIJU OVISNOSTI O MOĆI	MATEJA GOTAL	X										
10	DODATNO RAZRADITI I PROVJERITI POPIS POTENCIJALNIH SUDIONIKA INTERVJUA	MARGARETA FERIČ		X									
11													

1	Tema seminarskog projekta:	Koji si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?									
2	Koordinator rada grupe:	NIKOL BOGDAN									
3		Tjedan: 27.3 do 17.4 2023. godine									
4											
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK	
6	NAPISATI PITANJA ZA INTERVJUE TE IH POSTAVITI NA GOOGLE FOLDER	MATEJA GOTAL I MAGDALENA MUDRI				X					
7	NAPISATI POPIS S KIME ĆE TOČNO SVAKI ČLAN GRUPE DOGOVORITI I OBAVITI INTERVJU	NIKOL BOGDAN				X					
8	DOGOVARANJE INTERVJUA (POČETAK DOGOVARANJA)	SVI					X				
9	PROVOĐENJE INTRVJUA (VRIJEME NEODREĐENO)	SVI x 2									
10	PISANJE TRANSKRIPTA (VRIJEME NEODREĐENO)	SVI x 2									
11	PRIPREMA PISANIH SUGLASNOSTI ZA SUDIONIKE	SARA KUFRNER				X					

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
3					Tjedan: 13.3. do 20.3. 2023. godine							
4												
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI			PETAK	SUBOTA	NEDELEJA	PONEDELEJA K	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	
6	DOGOVORITI SASTANAK S KOORDINATORICOM UDRUGE	NIKOL BOGDAN						X				
7	SASTAVITI POPIS PRIMJERA DOBRE PRAKSE (POMOĆ U KUĆI)	MARGARETA PERIĆ								X		
8	SASTAVITI POPIS POTENCIJALNIH SUDIONIKA INTERVJUA	NIKOL BOGDAN					X					
9	OPISATI POLOŽAJ TENJE	MARGARETA PERIĆ				X						
10	POVJESNO I AKTUALNO O TENJI	NIKOL BOGDAN				X						
11	OPĆI DEMOGRAFSKI PODATCI	MAGDALENA MUORI I MATEJA GOTAL				X						
12	SPECIFIČNE KARAKTERISTIKE U TENJI	SARA KUFRER				X						
13	USLUGE, PROGRAMI I EDUKACIJE U TENJI	MARGARETA PERIĆ				X						
14	NAPISATI O PARTNERSTVIMA	MATEJA GOTAL				X						
15	VRJEDNOSTI, STAVOVI I UVJERNJA U TENJI	NIKOL BOGDAN + MAGDALENA MUORI				X						
16	TKO KONTROLIRA FINANCISKE RESURSE?	SARA KUFRER				X						

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:		Koји si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?										
2	Koordinator rada grupe:		NIKOL BOGDAN										
3			Tjedan: 20.3 do 27.3 2023. godine										
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK			
6	NAPRAVITI I PODIJELITI S ČLANOVIMA GRUPE WORD DOKUMENT ZA TEORIJE	SARA KUFNER				X							
7	OPIŠATI PRISTUP VEZE U ZAJEDNICI	NIKOL BOGDAN	X										
8	OPIŠATI PRISTUP POLITIČKE AKCIJE	MARGARETA FERIĆ	X										
9	OPIŠATI TEORIJU OVISNOSTI O MOĆI	MATEJA GOTAL	X										
10	ODDATNO RAZRADITI I PROVJERITI POPIS POTENCIJALNIH SUDIONIKA INTERVJUJA	MAGOALENA MUDRI		X									
11													

1	Tema seminarskog projekta:	Koji su izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?									
2	Koordinator rada grupe:	NIKOL BOGDAN									
3		Tjedan: 27.3 do 17.4 2023. godine									
4											
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK	
6	NAPISATI PITANJA ZA INTERVJUJE TE IH POSTAVITI NA GOOGLE FOLDER	MATEJA GOTAL I MAGDALENA MUJORI				X					
7	NAPISATI POPIS S KIME ĆE TOČNO SVAKI ČLAN GRUPE DOGOVORITI I OBAVITI INTERVJU	NIKOL BOGDAN				X					
8	DOGOVARANJE INTERVJUA (POČETAK DOGOVARANJA)	SVI					X				
9	PROVOĐENJE INTERVJUA (VRIJEME NEODREĐENO)	SVI x 2									
10	PISANJE TRANSKRIPTA (VRIJEME NEODREĐENO)	SVI x 2									
11	PRIPREMA PISANIH SUGLASNOSTI ZA SUOJONIKE	SARA KUJNER				X					

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:	Koji si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?											
2	Koordinator rada grupe:	NIKOL BOGDAN											
3		Tjedan: 17.4. do 24.4. 2023. godine											
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI				PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK
6	OČISTITI KODOVE KAKO BI BILI JEZIČNO KONZISTENTNI	SVI											X
7	AGREGIRANJE KODOVA	SVI				X							
8	BROJANJE KOLIKO SE PUTA POJAVLJUJE ISTI KOD	MAGDALENA MUORI					X						
9													

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:		Koји si izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?										
2	Koordinator rada grupe:		NIKOL BOGDAN										
3			Tjedan: 24. 4. do 8. 5. 2023. godine										
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK			
6	PROVJERITI JE LI TEMTSKI OKVIR LOGIČAN	MARGARETA PERIĆ					X						
7	IDENTIFICIRANJE REPREZENTATIVNIH CITATA ZA SVAKU PODKATEGORIJU	NIKOL BOGDAN I MAGDALENA MUJRI							X				
8	IZRADA PREZENTACIJE O NAŠIM REZULTATIMA	MATEJA GOTAL		X									
9	IZLAGANJE NAŠIH REZULTATA	MAGDALENA MUJRI				X							
10													

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:	Koji su izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?											
2	Koordinator rada grupe:	NIKOL BOGDAN											
3		Tjedan: 8.5 do 15.5 2023. godine											
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJA K	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK			
6	NAPRAVITI I NAPISATI DOKUMENT MAPIRANJE RESURSA U ZAJEDNICI + ZAKLJUČAK	MAGDALENA MIJORI		X									
7	UCRTAVANJE RELEVANTNIH ORGANIZACIJA NA GOOGLE MAPI	MARGARETA PERIĆ		X									
8	NAPISATI POGLAVLJE METODE	NIKOL BOGDAN		X									
9	NAPISATI POGLAVLJE REZULTATI	NIKOL BOGDAN, MATEJA GOTAL I SARA KUFNER		X									

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Tema seminarskog projekta:	Koji su izazovi i prilike koji čine socijalne usluge za starije osobe na području naselja Tenja održivima?											
2	Koordinator rada grupe:	NIKOL BOGDAN											
3		Tjedan: 15.5. do 23.5. 2023. godine											
4													
5	ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI											
6	PISANJE POGLAVLJA PREPORUKE	MAGDALENA MUORI I MARGARETA FERIĆ											X
7	STAVLJANJE CIELOG TEKSTA U CANVU (KONAČNA IZRADA IZVEŠTAJA) - ROK NEODREĐEN, DO 1.6.	NIKOL BOGDAN											
8	IZRADA PREZENTACIJE	MATEJA GOTAL				X							
9	PISANJE SAŽETKA, UVODA I ZAKLJUČKA	MARGARETA FERIĆ I SARA KUJNER		X									
10	PISANJE ZAHVALE	MATEJA GOTAL		X									
11	IZLAGANJE PREZENTACIJE	SVI (2.6.)											
12													

POMOĆ U KUĆI - TENJA STARIJE OSOBE

- Senilizacija (starenje stanovništva)**
 - problemi s životom
 - potreba zdravstvenih i drugih usluga
 - ↓
 - sve više uključivanje na vlastiti i potporu obitelji, starenja
- Ovisnost o tuđoj pomoći**
 - ↓
 - nedostatak podrške bliskih
 - demenca
 - ↓
 - potreba institucionalnih usluga
 - loša prostorna organizacija
 - ↓
 - Nedostatak infrastrukture
 - nedostatak razumne prilagodbe javne infrastrukture
 - ↓
 - nedostatak izvan institucionalne usluge
- Promjene u strukturi obitelji**
 - ↓
 - rastuća izolacija
 - smanjenje članova (H)
 - institucionalizacija starijih
 - ↓
 - manje prostornih potrebi
 - "sve više generacija"
 - ↓
 - nedostatak prilagodbe
- Siromastvo starijih osoba**
 - ↓
 - članovi obitelji financiraju ne pomoću
- Loše mentalno zdravlje**
 - ↓
 - PTSP
 - poboljšanje rasnih i kulturnih
 - ↓
 - depresija
 - samotnost
- Uska socijalna mreža**
 - ↓
 - manje supružnika
 - manje prijatelja
 - ↓
 - izolacija članova obitelji
 - ↓
 - društveni čimbenici koji imaju jednake potrebe

Prilog C. Proces kodiranja

IZVOR - KODOVİ - Excel (atrakcija proizvoda nije uspjela)			
Datoteka	Polazno	Umetanje	Izgled stranice
Formule	Podaci	Pregled	Prikaz
Recite što želite učiniti...			
Zajedničko korištenje			
A1	D	E	F
1	MI 2	MI 1	MI 2
2	Grad Lipik provodi projekt Zaštitu	Uključuje su pozitivni pomoci u zakonodavnom okviru (Poboljšanje zakonodavnog okvira)	Mjesni odbor Tenja ne surađuje sa starijim osobama u zajednici. (Nedovoljna informacija)
3	U Lipiku postoji ustanova "Pomoć u kući" te se njihove usluge nastupaju korisnicima.	Prepoznata je suradnja lokalne i nacionalne razine (županijske i Ministarstva). (Suradnja lokalne i nacionalne razine)	Mjesni odbor zna za projekte kojima se osiguravaju usluge za starije osobe. (Uspješno)
4	U ustanovi "Pomoć u kući" postoji i usluga priprema.	Županijska izdaje socijalni plan za unapređenje socijalnih usluga naprednijima.	Mjesni odbor nije upoznat s konkretnim mjerama za starije osobe u sklopu Grada u Tenji.
5	U sklopu projekta Zaštitu nema osiguravanja projekta za korisnike.	Županijska provodi projekt Zaštitu koristeći za starije osobe.	Mjesni odbor prepoznaje važnost usluga pomoći u kući te nije sa potrebama zadovoljen.
6	Suradnja u Lipiku s Crvenim križem (osiguravanje obroka i osnovnih potreba).	Županijska ima Sporazum o partnerstvu s Gradom Hlačicama o izgradnji i opremanju centara za starije osobe.	Financiranje usluga pomoći u kući putem projekata što je kratkotrajno. (Financiranje k...
7	Usluge koje se pružaju starijima zadovoljavaju njihove osnovne životne potrebe.	Pružanje usluga smještaja i pomoći u kući u Tenji (Pružanje usluga za starije osobe u lokalnoj zajednici)	Mjesni odbor nije upoznat s nacionalnom razinom financiranja.
8	Kod projekta Zaštitu ne postoji nikakav cenzus koji predstavlja ujet za primanje usluge.	Nedostatak informacija županije o pružanju usluga u okviru projekata (Nedovoljna informiranost tijela lokalne i regionalne samouprave)	Mjesni odbor procjenjuje nađne financiranja usluga ukućnicima.
9	Osobe koje imaju visoke mirovine (zbog nedostatka ujeta vezanih za cenzus) primaju besplatnu uslugu pomoći u kući (Zaštitu)	Prepoznato je znanje i stručnost provoditelja usluga pomoći u kući	Potrebe starijih su zastupljene (Mjesni odbor). Povećana potreba za pomoći starijih
10	U Lipiku se priprema popis korisnika za dva dana.	Društvo je osposobljeno o potrebama starijih osoba (Društvo prepoznaje potrebe starijih osoba)	Vlast bi trebala kontrolirati troške i se financijski resursi u svrhu za koju su namijenjeni.
11	U Lipiku je još 80 ljudi na čekanju usluge u sklopu projekta Zaštitu.	Standardiziranje usluga za starije osobe	Vlast bi trebala učiti kontrolu pružanja usluga. (Potreban angažman države u financiranju)
12	Neka starija osoba su zbog neinformiranosti o projektu propustili doći uslugu pomoći u kući.	Postoje različite oblike usluga pomoći u kući - od pripreme obroka do brige oko svakodnevnih potreba i si.	
13	Usluga pomoći u kući je maksimalno individualizirana.	Usluga pomoći u kući je dobro osmišljena.	
14	Suradnja gerontodomaćica ima različite zadatke kod raznog pojedinog korisnika.	Nedostatak usluga pomoći u kući po pitanju financiranja (Nedostatak vezani uz financiranje socijalnih usluga za starije osobe)	
15	Problemi sa zapošljavanjem u sklopu projekta Zaštitu (čine se nisu javljale na natječaj).	Ukazivanje na potrebu za poboljšanjem usluga pomoći u kući po pitanju financiranja usluga (Potreba za poboljšanjem financiranja usluga pomoći u kući)	
16	U Lipiku ne postoje potrebe vezane za financiranje	Primjećeni su financijski izazovi prilikom pružanja usluga pomoći u kući (Nedostatak vezani uz financiranje socijalnih usluga za starije osobe)	
17	Projekt Zaštitu u Lipiku se financira putem EU fondova.	Postoje izazovi u skladu s upravljanjem koordinacijom usluga pomoći u kući	
18	U sklopu Europskih fondova mogu se postati zahtjevi za nadomnadom sredstava.	Postoje izazovi oko izdavanja licence za pružanje usluga (Izazovi vezani uz izdavanje licence za pružanje usluga)	
19	Projekt Zaštitu u Lipiku je započeo tijekom prelika na euro pa su imali poteškoća s prilagodbom.	Neprihvaćanje udruga za izdavanje licence za pružanje usluga (Izazovi vezani uz izdavanje licence za pružanje usluga)	
20	Zaštitu se financira iz fondova EU te Hrvatskog socijalnog fonda manjim dijelom.	Potreba za informiranjem i poticanjem udruga na licenciranje	
21	Korisnici zadovoljni projekt i pitaju za njegov nastavak.	Odrba organizacija i prijava projekta Zaštitu	
22		Ukazivanje na mogućnost za unapređenjem projekta Zaštitu - uključivanje muške populacije (Uključivanje muške populacije u pružanje socijalnih usluga za starije osobe)	
23		Financiranje rada udruga putem projekata i fondova te državnog proračuna	
24		Primjer dobre prakse financiranja udruga Amadea u Eralovu	
25		Členovi koji je osiguravaju financiranje uz pomoć ovog zakonika	
26		Nedovoljna kao rezultat nedostatka koordinacije financiranja udruga (Nedovoljna socijalnih usluga za starije osobe kao posljedica neučinkovitosti izvora financiranja)	
27		Važnost licence za održavanje financiranja	
28		Zahtjevi licence kao ograničenje financiranja za male udruge	
29		Licenciranje kao mogućnost jedinstvenog standarda za usluge	
30		Minimalni ujeti licenciranja usluga pomoći u kući	
31		Sličnost i razlike u financiranju socijalnih usluga na različitim razinama djelovanja	
32		Primjećeni nedostaci fiksalnih kapaciteta županije kao jedinice djelovanja	
33		Važnost nadležnosti županije za procjenu i razvoj usluga	
34		Nedostatak sredstva u proračunu (Nedostatak dostupnih financijskih sredstava)	
35		Tempe nedostaci redovnog financiranja kroz proračun	
36		Ograničenost djelovanja iznad standarda od strane županije zbog manjka financijskih sredstava (Nedostatak dostupnih financijskih sredstava)	
37		Neraspored iznad potreba korisnika i financiranja iznad standarda	
38		Manjak financijskih sredstava za djelovanje lokalnih i nacionalnih jedinica	
39		Prenosivo zadovoljstva starijih osoba	
40		Starije osobe su velika važna braćo tijelo	
41		Odnos do naša potreba za uslugama za starije osobe	
42		Neraspored između pružatelja usluga i broja starijih stanovništva	

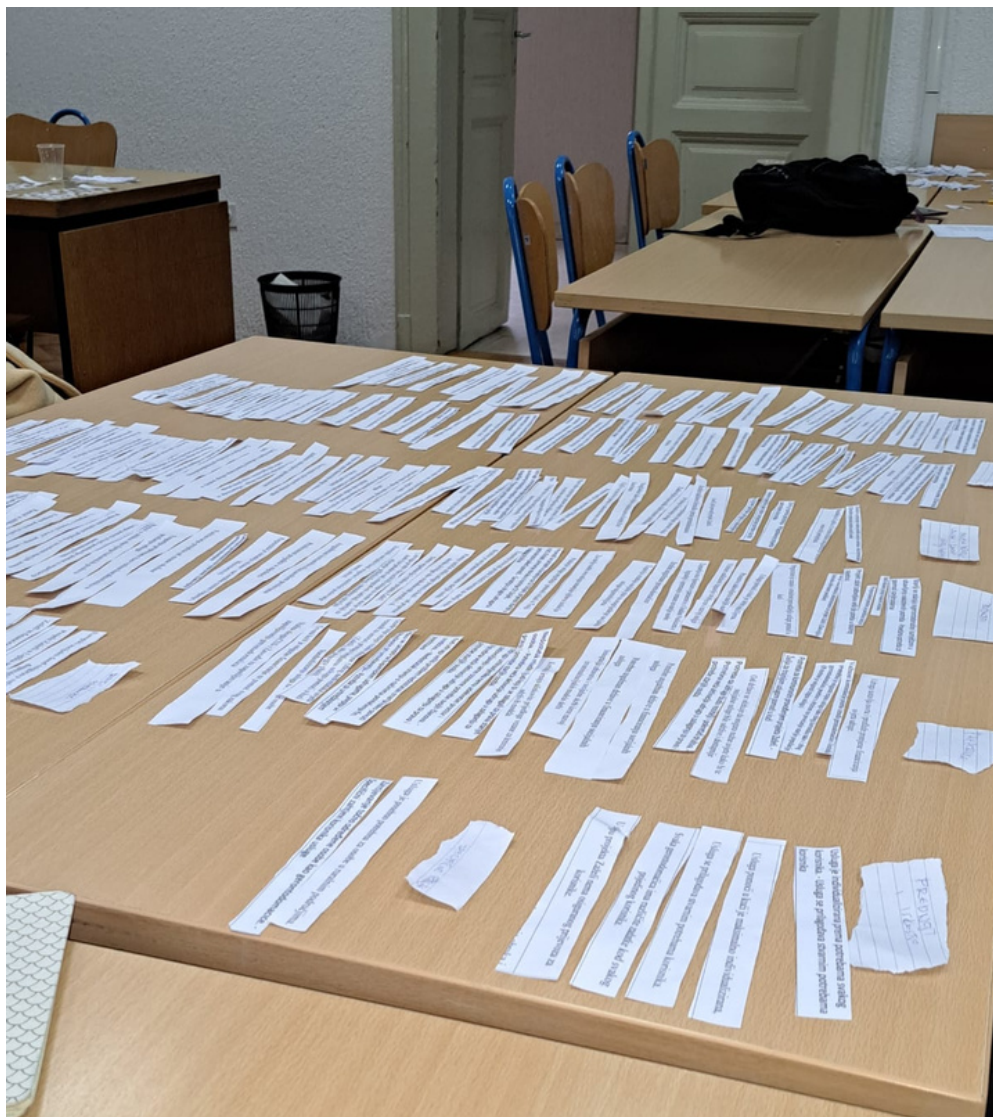
IZVOR - KODOVI - Excel (aktivacija proizvoda nije uspjela)										
Datoteka Polazno Umetanje Izgled stranice Formule Podaci Pregled Prikaz Recite što želite učiniti...										
A1										
I J K L M N O										
1	Uf 1									
2	Jednake mogućnosti ostvarivanja prava u sustavu socijalne skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	Uf 2								
3	Uvjetovanost prava Zakonom o socijalnoj skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	Pomoć oko rada u dvorištu i drugih poslova u kući i oko kuće (Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika)								
4	Obdoba građana i obitelji u participaciji troškova za stanovanje (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	Postojanje potrebe zbog velikog broja starijih osoba								
5	Briga o beskućnicima i osiguravanje obroka i pučkim kuhinjama (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	Raspoloživost članova obitelji i promjena obiteljske strukture (Problem zapostavljenosti starijih osoba od strane obitelji)								
6	Ovisnost o financijskim mogućnostima proračuna (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	Zadovoljstvo pruženom podrškom u zajednici (Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom)								
7	Nedostatak regionalna dostupnost socijalne zaštite (Usluga je posebno potrebna za osobe u ruralnim područjima)	Nedostatak prijevoza u trenutnom opsegu usluge pomoći u kući (Korisnici imaju učinkovite prijedloge vezane za kreiranje održivih modela)								
8	Povećanje kvalitete života kroz proširivanje spektra dostupnih prava u sustavu socijalne skrbi (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	Nepostojanje poteškoća prilikom korištenja usluge pomoći u kući								
9	Značajan rad udruuga civilnog društva	Nedovoljna informiranost korisnika oko načina financiranja (i efikasnosti financiranja usluge)								
10	Važnost financiranja iz vanjskih izvora (Financiranje projekata putem EU fondova)	Nedovoljna informiranost oko efikasnosti financiranja usluge (uz prethodnost)								
11	Važnost osiguravanja socijalne usluge kroz projekte (Projektna provedba socijalne usluge)	Ovisnost pružatelja usluge o vanjskim izvorima financiranja (nedostaci vezani uz financiranje socijalnih usluga za starije osobe)								
12	Procjena postojanja značajnih programa podrške za starije osobe (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	Nedovoljna informiranost oko rješavanja izazova financiranja socijalnih usluga								
13	Razvoj programa s ciljem uključivanja starijih u društvo i zadovoljavanja osnovnih potreba (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	Izražena želja za trajnom uslugom pomoći u kući (želja za trajnom uslugom pomoći u kući)								
14	Uslužbenici, dobavljači, mjesečni dodatci, dnevni boravci, edukacije, zdravstvene mjere, rekreativne aktivnosti kao oblici podrške za starije (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	Ovisnost trajnosti usluge o nadležnim za njezinu realizaciju								
15	Odgovaranje socijalnih usluga potrebama starijih (Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika)									
16	Nadogradnja i prilagođavanje socijalnih programa (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)									
17	Ograničenja u vidu ljudskih, financijskih i materijalnih resursa									
18	Kratko provedbeno razdoblje koje stvara probleme u organizaciji i kvaliteti usluge (Projektna provedba socijalne usluge)									
19	Problem projektnog financiranja socijalne usluge (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)									
20	Zapostavljanje teže zapošljivih žena kroz program									
21	Socijalno uključivanje starijih kroz program Zabele (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)									
22	Financiranje socijalnih programa iz različitih izvora (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)									
23	Osiguravanje kontinuiteta kroz prijavu projekata (Projektna provedba socijalne usluge)									
24	Nemogućnost financiranja socijalnih usluga iz lokalnih proračuna (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)									
25	Nadostanar usluge pomoći u kući kroz projekt Zabele									
26	Uključenost skupina u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u projekt									
27										
28	Rizici nisu uvjetovani Zakonom o socijalnoj skrbi									
29	Problem projektnog financiranja (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)									
30	Prepoznavanje potrebe za pružanjem podrške starijim osobama (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)									
31	Podrška kroz sustav socijalne skrbi									
32	Financijska potpora na nacionalnoj razini									
33	Pomoć na regionalnoj i lokalnoj razini u vidu uvećanih jednokratnih naknada (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)									
34	Zakonski ovjetovanost osoblja za licenciranje pružatelja usluga									
35	Nadostanar usluge u skladu s potrebama korisnika (Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika)									
36	Rad na umrežavanju i racionalizaciji resursa (Potreba za umrežavanjem)									
37	Dobra međusobna suradnja između institucija (suradnja lokalne, regionalne i nacionalne uprave)									
38	Izrada plana razvoja socijalnih usluga do 2027. u suradnji s institucijama									
39	Nadostanar stvaranja učinkovitog sustava socijalne skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)									
40	Ideja sustava socijalne skrbi kao trenutne pomoći u teškoj životnoj situaciji (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)									
41	Kao nadograđujuće skupine u sustavu socijalne skrbi prepoznati su samci, radno nespособni i višestana kućanstva									
42	Nadostanar zadovoljenja materijalnih i socijalnih, društvenih potreba (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)									

IZVOR - KODOVI - Excel (atrakcija proizvoda nije uspjela)			
Datoteka	Polazno	Umetanje	Izgled stranice
Formule	Podaci	Pregled	Prikaz
Recite što želite učiniti...			
Zajedničko korištenje			
A1	H	I	
1. HB 2	1. Jednake mogućnosti ostvarenja prava u sustavu socijalne skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	1. HB 2	
2. Nedovoljstvo korisnika i gerontodomaćica zbog završetka projekta (Želja za trajnom uslugom pomoći u kući)	2. Uvjetovanost prava Zakonom o socijalnoj skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	2. HB 2	
3. Potreba za uslugom pomoći u kući postoji i stari ljudi iskazuju potrebu za tom uslugom (Povećana potreba za pomoći starijih)	3. Duhovnost gradova i općina u participaciji troškova za stanovanje (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	3. HB 2	
4. Važnost komunikacije potreba između gerontodomaćice i korisnika	4. Briga o beskućnicima i osiguravanje obroka u početnim kućanstvima (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	4. HB 2	
5. Individualan pristup svakom korisniku	5. Ovisnost o financijskim mogućnostima proračuna (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	5. HB 2	
6. Prepoznatost potrebe za podrškom starijih	6. Nejednaka regionalna dostupnost socijalne zaštite (Usluga je posebno potrebna za osobe u ruralnim područjima)	6. HB 2	
7. Starije osobe pokazuju zainteresiranost za projekt Žabe! (Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom)	7. Povećanje kvalitete života kroz proširivanje spektra dostupnih prava u sustavu socijalne skrbi (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	7. HB 2	
8. Stariji nemaju obitelji ili nekog drugoga da im "uskoči" kada projekt stane (Problem zapostavljenosti starijih osoba od strane obitelji)	8. Značajan rad udruga civilnog društva	8. HB 2	
9. Stariji su na početku bili nepovjerljivi i sumnjivi prema besplatnim uslugama (Prvobitna nepovjerljivost i sumnjivost korisnika)	9. Važnost financiranja iz vanjskih izvora (Financiranje projekata putem EU fondova)	9. HB 2	
10. Zadovoljstvo gerontodomaćica što imaju posao (Zadovoljstvo gerontodomaćica primanjima)	10. Važnost osiguravanja socijalne usluge kroz projekte (Projektna provedba socijalne usluge)	10. HB 2	
11. Društvo prepoznaje važnost podrške starijim osobama, vlast ne prepoznaje (Društvo prepoznaje potrebe starijih osoba)	11. Procjena postojanja značajnih programa podrške za starije osobe (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	11. HB 2	
12. Potrebno je osigurati trajnu uslugu kako zbog korisnika tako i zbog gerontodomaćica, posebice s obzirom na povećanje starije populacije (Potrebno je osigurati trajnu uslugu)	12. Razvoj programa s ciljem uključivanja starijih u društvo i zadovoljavanja osnovnih potreba (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	12. HB 2	
13. Usluga civilnog društva	13. Uslužbenici, bolničari, negatelji, dodatni, dnevni boravci, edukacije, zdravstvene mjere, rekreativne aktivnosti kao oblici podrške za starije (Potpora lokalne samouprave u zadovoljavanju potreba građana)	13. HB 2	
14. Usluga civilnog društva	14. Odgovaranje socijalnih usluga potrebama starijih (Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika)	14. HB 2	
15. Usluga civilnog društva	15. Nadogradnja i prilagođavanje socijalnih programa (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	15. HB 2	
16. Usluga civilnog društva	16. Ograničenja u vidu ljudskih, financijskih i materijalnih resursa	16. HB 2	
17. Usluga civilnog društva	17. Kratko provedbeno razdoblje koje stvara probleme u organizaciji i kvaliteti usluge (Projektna provedba socijalne usluge)	17. HB 2	
18. Usluga civilnog društva	18. Problem projektiranja financiranja socijalne usluge (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	18. HB 2	
19. Usluga civilnog društva	19. Zapošljavanje teže zapošljivih žena kroz program	19. HB 2	
20. Usluga civilnog društva	20. Socijalno uključivanje starijih kroz program Žabe! (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	20. HB 2	
21. Usluga civilnog društva	21. Financiranje socijalnih programa iz različitih izvora (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	21. HB 2	
22. Usluga civilnog društva	22. Osiguravanje kontinuiteta kroz prijavu projekata (Projektna provedba socijalne usluge)	22. HB 2	
23. Usluga civilnog društva	23. Nemogućnost financiranja socijalnih usluga iz lokalnih proračuna (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	23. HB 2	
24. Usluga civilnog društva	24. Nadstandard usluge pomoći u kući kroz projekt Žabe!	24. HB 2	
25. Usluga civilnog društva	25. Uključenost starijih u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u projekt	25. HB 2	
26. Usluga civilnog društva	26. Rizici nisu ugovoreni Zakonom o socijalnoj skrbi	26. HB 2	
27. Usluga civilnog društva	27. Problem projektiranja financiranja (Financiranje kao izazov trajnosti usluge)	27. HB 2	
28. Usluga civilnog društva	28. Prepoznavanje potrebe za pružanjem podrške starijim osobama (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	28. HB 2	
29. Usluga civilnog društva	29. Podrška kroz sustav socijalne skrbi	29. HB 2	
30. Usluga civilnog društva	30. Financijska potpora na nacionalnoj razini	30. HB 2	
31. Usluga civilnog društva	31. Pomoć na regionalnoj i lokalnoj razini u vidu uvećanih jednokratnih naknada (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	31. HB 2	
32. Usluga civilnog društva	32. Zakonski ugovoreni okvir za licencirane pružatelje usluga	32. HB 2	
33. Usluga civilnog društva	33. Nužnost razvijanja usluge u skladu s potrebama korisnika (Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika)	33. HB 2	
34. Usluga civilnog društva	34. Rad na umrežavanju i racionalizaciji resursa (Potreba za umrežavanjem)	34. HB 2	
35. Usluga civilnog društva	35. Dobra međusobna suradnja između institucija (Suradnja lokalne, regionalne i nacionalne uprave)	35. HB 2	
36. Usluga civilnog društva	36. Izrada Plana razvoja socijalnih usluga do 2027. u suradnji s institucijama	36. HB 2	
37. Usluga civilnog društva	37. Nužnost stvaranja ulaznog sustava socijalne skrbi (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	37. HB 2	
38. Usluga civilnog društva	38. Ideja sustava socijalne skrbi kao trenutne pomoći u teškoj životnoj situaciji (Podrška kroz sustav socijalne skrbi)	38. HB 2	
39. Usluga civilnog društva	39. Kao najugroženije skupine u sustavu socijalne skrbi prepoznati su samci, radno nespješni i višestana kućanstva	39. HB 2	
40. Usluga civilnog društva	40. Nužnost zadovoljavanja materijalnih i socijalnih, društvenih potreba čovjeka (Prepoznatost potrebe za podrškom starijih)	40. HB 2	
41. Usluga civilnog društva		41. HB 2	
42. Usluga civilnog društva		42. HB 2	

IZVOR - KODovi - Excel (aktivacija proizvoda nije uspjela)			
Datoteka	Polazno	Umetanje	Izgled stranice
Formule	Podaci	Pregled	Prikaz
Recite što želite učiniti...			Zapadno/ko korištenje
A1			
	C	D	E
1. M1 1	M1 2	M1 3	
2. Usluga, kao organizacija civilnog društva pruža izvansustitucionalne usluge	Grad Lipik provodi projekt Zabele	Usluge su potpuno potpore u zakonodavnom okviru (Poboljšanje zakonodavnog okvira)	
3. Usluga ili samostalna osigurava sredstva putem projekata čije je izdavanje određeno, odnosno ograničeno	U Lipiku postoji ustanova "Pomoć u kući" te se njihove usluge naplaćuju korisnicima.	Prepoznata je suradnja lokalne i nacionalne razine (županije i ministarstva) - čitavost lokalne	
4. Usluga pruža više različitih usluga za osobe starije životne dobi (savjetodavni rad, integrativni sadržaj, sadržaj za obučavanje i psi)	U ustanovi "Pomoć u kući" postoji i usluga prijevoza	Županija izdaje socijalni plan za unaprjeđenje socijalnih usluga potreblijima	
5. Opseg i kontinuitet usluga ovisi o osiguranim sredstvima	U sklopu projekta Zabele nema osiguranih prijevoza za korisnike	Županija provodi projekt Zabele koristeći se starije osobe	
6. Nedostatak konzistentnih politika koje utječu na primjenu i odzivost	Suradnja u Lipiku s Ovećim sećem (osiguravanje obroka i osnovnih potreba)	Županija ima Sporazum o partnerstvu s Gradom Našicama o izgradnji i opremanju centara	
7. Ne primjenjuje se načelo susjednosti što utječe na primjenu i odzivost	Usluge koje se pružaju starijima zadovoljavaju njihove osnovne životne potrebe	Pružanje usluga smještaja i pomoći u kući u Terzi (Pružanje usluga za starije osobe u lokal)	
8. Nedostatak analize stanja i planiranja korištenja postojećih resursa u zajednici	Kod projekta Zabele ne postoji nikakav cenzus koji predstavlja uvjet za primanje usluge	Nedostatak informacija županije o pružanju usluga u okviru projekata (Nedovoljna informacija)	
9. Korisnici imaju uložene prijedloge vezane za treniranje sadašnjih modela	Osobe koje imaju visoke merene zbog nedostatka uvjeta vezanih za cenzus) primaju besplatnu uslugu pomoći u kući	Željko Prepoznata je stvarna i budućnost provedbe usluge pomoći u kući	
10. Lokalna i regionalna samouprava nisu uključene u pitanje zadovoljavanja potreba građana	U Lipiku se projekt potpisuje korisnicima za dva dana	Društvo je obavljeno o potrebama starijih osoba (Društvo prepoznaje potrebe starijih osoba)	
11. Starije osobe prepuštene same sebi ili obitelji (ako u imaju)	U Lipiku je još 60 ljudi na čekanju usluge u sklopu projekta Zabele	Standardizacija usluga za starije osobe	
12. Potreba za većom brigom za zaposlenike, odnosno ljudske resurse pružatelja usluga	Niste starije osobe su zbog neinformiranosti o projektu propustili dobiti uslugu pomoći u kući	Postoje različiti oblici usluge pomoći u kući - od pripreme obroka do brige oko svakodnevnih	
13. Zaposlenici unutar pružatelja usluga izgaraju zbog zahtjevnog posla koji nije adekvatno vrednovan	Usluga pomoći u kući je maksimalno individualizirana	Usluga pomoći u kući je dobro osmišljena	
14. Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika	Svaka gerontodomaćica ima različite zadatke kod svakog pojedinog korisnika	Nedostatak usluge pomoći u kući po pitanju financiranja (Nedostatak vezani uz financiranje)	
15. U sklopu usluge osiguravaju se i druge usluge (osim pomoći u kući) - podrška u mobilnosti, pranja i psihosocijalna podrška	Problemi sa zapošljavanjem u sklopu projekta Zabele (čine se nisu javljaju na natječaj)	Ukazivanje na potrebu za poboljšanjem usluge pomoći u kući po pitanju financiranja usluga	
16. Usluga ovisi o osiguranim sredstvima (financijama)	U Lipiku ne postoje poteškoće vezane za financiranje	Primjećeni su financijski izazovi usluga prilikom pružanja usluga pomoći u kući (Nedostatak)	
17. Usluga pomoći u kući predstavlja pomoć u organizaciji samostalnog života	Projekt Zabele u Lipiku se financira putem EU fondova	Postoje izazovi strateškog upravljanja koordiniraju usluge pomoći u kući	
18. Uslugom pomoći u kući sprječava se institucionalizacija	U sklopu Europskih fondova mogu se postati zahtjevi za nadomnom sredstvima	Postoje izazovi oko izdavanja licence za pružanje usluga (izazovi vezani uz izdavanje licence)	
19. Za starije osobe ova usluga smanjuje njihovu izolaciju	Projekt Zabele u Lipiku je započeo izlaskom preata na euro pa su imali poteškoća s prilagodbom	Neprijateljstvo usluga za izdavanje licence za pružanje usluga (izazovi vezani uz izdavanje licence)	
20. Usluga je posebno potrebna za osobe u ruralnim područjima	Zabele se financira iz fondova EU te Hrvatskog socijalnog fonda manjim dijelom	Potrebna za informiranim i pouzdanim uslugama na licenciranje	
21. Izvansustitucionalno financiranje nije sigurno	Korisnici zadovoljni projektom i pitaju za njegov nastavak	Dobra organizacija i pratis projekta Zabele	
22. Posljedica gubitka usluga može biti i nepoispunjenje građana (korisnika)		Ukazivanje na mogućnost za unaprjeđenjem projekta Zabele - uključivanje muške populacije	
23. Izostanak usklađenosti pravnih propisa (što negativno utječe na razvoj i promjenu)		Financiranje rada usluga putem projekata i fondova te državnog proračuna	
24. Primarna usmjerenost usluge na Europski socijalni fond		Primjer dobre pratis financiranja usluge Anđelka u Čakovcu	
25. Europski socijalni fond osigurava i stabilnije poslovanje samoj udruzi		Osveti krlež je osigurao financiranje uz pomoć svog zakona	
26. Europski socijalni fond osigurava veća sredstva i provedba je dupliranja		Nedostatak kao rezultat nedostatka kontinuiteta financiranja usluga (Nedostatak socijalnih)	
27. Financiranje na nacionalnoj razini kao alternativa nije iskoristivo zbog financijskih i administrativnih ograničenja		Važnost licence za održivost financiranja	
28. Neranoprasvan potčinj (između primatelja i davatelja usluga (nedostatak autonomije)		Zabijanje licenc kao ograničenje financiranja za manje udruge	
29. Centar za socijalne mreže (sada Zavod za socijalnu mrežu) je preopterećen svojim primarnim poslovima te se teško prihvaćaju druge obaveze		Licenciranje kao mogućnost jednakog standarda za udruge	
30. Česte zakonodavne promjene koje otežavaju strateško planiranje		Minimalni uvjeti licenciranja usluga pomoći u kući	
31. Neinformirana provedba usluga negativno utječe na same korisnike (osjećaj nesigurnosti, nepoizvršenja)		Sličnosti i razlike u financiranju socijalnih usluga na različitim razinama djelovanja	
32. Isključivanje izvansustitucionalnih usluga predstavlja prepreku za uključivanje siromašnih		Primjećeni nedostatak lokalnih kapaciteta županije kao jedinice djelovanja	
33. Osobom da usluga nisu kontinuirana razbija se nezadovoljstvo korisnika koje je vanjskono prema udruzi		Važnost mudrosti županije za procjenu i razvoj usluga	
34. Financiranje usluga za starije osobe je još nedostatno i u razvoju		Nedostatak sredstva u proračunu (Nedostatak dostupnih financijskih sredstava)	
35. Usluga sastavlja osobe i predlaže promjene financiranja usluga		Procjena ekonomskog finansiranja kroz javni poziv	
36. Održiva usluga prenosi dio uvjeta u vidu obaveza pružanja socijalnih usluga		Ograničenost djelovanja uzad standarda od strane županije zbog manjka financijskih sred	
37. Od države se očekuje da osigura nužne uvjete kako bi te socijalne usluge bile održive i dostupne		Nerazumjevanje između potreba korisnika i financiranja uzad standarda	
38		Manjak financijskih sredstava za djelovanje lokalnih i nacionalnih jedinica	
39		Priredbo zadovoljstva starijih osoba	
40		Starije osobe su veliko valno bratstvo bratstvo	

IZVOR - KODOWI - Excel (aktivacija proizvoda nije uspjela)				
Oatoleka Polazno Umetanje Izgled stranice Formule Podaci Pregled Prikaz Reče što želite učiniti...				
A1 SK1				
A B C				
SK1	SK2	MM 1	MM 2	
2. Pomoć u obliku zadovoljavanja potrebe za razgovorom	Zadovoljstvo korisnika gerontodomaćicom (Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom)	Udruga, kao organizacija civilnog društva pruža izvaninstitucionalne usluge	Grad Lipik	
3. Pomoć u obliku obavljanja kućanskih poslova	Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom	Udruga si samostalno osigurava sredstva putem projekata čije je trajanje određeno, odnosno ograničeno	U Lipnju pr	
4. Prepoznata važnost projekta u životima starijih osoba	Naglašene zdravstvene i socijalne potrebe korisnika (Usluga se prilagođava stvarnim	Udruga pruža više različitih usluga za osobe starije životne dobi (sveobuhvatni rad, integrativni sadržaj), sadržaj za održavanje psi	U ustano	
5. Kvaliteta života starijih osoba kao prioritet	Naglašeno zadovoljstvo zajednicom u kojoj žive korisnici	Opseg i kontinuitet usluga ovisi o osiguranim sredstvima	U sličnoj p	
6. Empatija prepoznata kao važna karakteristika u pružanju usluge	Izražen angažman gerontodomaćice	Nedostatak konzistentnih politika koje utječu na primjenu i održivost	Suradnja u	
7. Problem zapostavljenosti starijih osoba od strane obitelji	Izražena naklonost korisnika prema gerontodomaćici (Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom)	Na primjenjuje se načelo supsidijarnosti što utječe na primjenu i održivost	Uslugu koj	
8. Pozitivna reakcija korisnika na dolazak gerontodomaćice (Zadovoljstvo korisnika dobiveno	Dugotrajnost procesa osvajivanja usluge	Nedostatak analize stanja i planiranja korištenja postojećih resursa u zajednici	Kod projek	
9. Zadovoljstvo načinom financiranja usluge pomoći u kući	Održano provođenje pomoći zbog COVID-19 pandemije	Korisnici imaju uobičajene prijedloge vezane za kreiranje održivih modela	Osobe koj	
10. Potvrđivanje projekta od strane okoline (Prepoznata važnost projekta u životima starijih os	Angažman korisnika u kućanskim poslovima	Lokalna i regionalna samouprava nisu učinkovite u planiranju zadovoljavanja potreba građana	U Lipnju se	
11. Profitnost projekta u zapadnoj (Prepoznata važnost projekta u životima starijih osoba)	Istaknuto zadovoljstvo gerontodomaćicom (Zadovoljstvo korisnika dobivenom podrškom)	Starije osobe prepuštene same sebi ili obitelji (ako ju imaju)	U Lipnju je	
12. Zadovoljstvo gerontodomaćica - primarnim	Financiranje projekata iz EU fondova	Potreba za većim brojem zaposlenika, odnosno ljudske resurse pružatelja usluga	Niste starij	
13. Važna uloga CSS i biroa za zapošljavanje u zapošljavanju gerontodomaćica	Želja za trajnom uslugom pomoći u kući	Zaposlenici unutar pružatelja usluga ispunjavaju zbog zahtjevnog posla koji nije adekvatno vrednovan	Uslugu pro	
14. Osobna želja za trajnom uslugom pomoći u kući (želja za trajnom uslugom pomoći u kući)	Potreban angažman države u financiranju socijalnih usluga	Usluga se prilagođava stvarnim potrebama korisnika	Svaka perc	
15. Financiranje kao izazov trajnosti usluge	Potreban angažman države u financiranju socijalnih usluga	U sličnoj udruzi osiguravaju se i druge usluge (osim pomoći u kući) - podrška u mobilnosti, pravna i psihosocijalna podrška	Problema u	
16.	Povećana potreba za pomoći starijim osobama	Usluga osobe o osiguranim sredstvima (financijama)	U Lipnju ne	
17.		Usluga pomoći u kući predstavlja pomoć u organizaciji samostalnog života	Projekt Zaf	
18.		Uslugom pomoći u kući sprječava se institucionalizacija	U sličnoj E	
19.		Za starije osobe ova usluga smanjuje njihovu izolaciju	Projekt Zaf	
20.		Usluga je posebno potrebna za osobe u ruralnim područjima	Začelo se n	
21.		Vaninstitucionalno financiranje nije sigurno	Korisnici iz	
22.		Posljedica gubitka usluga može biti i nepovjerenje građana (korisnika)		
23.		Izostanak usklađenosti pravnih propisa (što negativno utječe na razvoj i primjenu)		
24.		Primarna usmjerenost udruge na Europski socijalni fond		
25.		Europski socijalni fond osigurava i stabilnije poslovanje samoj udruzi		
26.		Europski socijalni fond osigurava veća sredstva i provedba je dugotrajnija		
27.		Financiranje na nacionalnoj razini kao alternativa nije iskoristena zbog financijskih i administrativnih ograničenja		
28.		Nerazmjeran položaj između primaatelja i davatelja usluga (nedostatna autonomija)		
29.		Centar za socijalnu skrb (sada Zavod za socijalnu skrb) je preopterećen svojim primarnim poslovima te se teško prihvaćaju druge obave		
30.		Česte zakonodavne promjene koje otežavaju strateško planiranje		
31.		Nekontinuirana provedba usluga negativno utječe na same korisnike (osjećaj nesigurnosti, nepovjerenja)		
32.		Ispitivanje izvaninstitucionalnih usluga predstavlja prepreku za uvođenje stambenih		
33.		Ozbirom da usluge nisu kontinuirane razvija se nezadovoljstvo korisnika koje je usmjereno prema udruzi		
34.		Financiranje usluga za starije osobe je još nedostavno u razvoju		
35.		Udruga sastavlja osuve i predlaže promjene financiranja ujeta usluge		
36.		Država udruzi prenosi dio opterećenja u vidu obveze pružanja socijalnih usluga		
37.		Od države se očekuje da osigura nužne uvjete kako bi te socijalne usluge bile održive i dostupnije		
38.				
39.				
40.				
41.				
42.				

Prilog D. Proces razvoja tematskog okvira

Prilog E. Pitanja za stručnjake koji djeluju u okviru projekta/usluge pomoći u kući

1. Možete li nam za početak reći, na koje sve načine starije osobe u Tenji dobivaju podršku koja im omogućava da ostanu u zajednici?
2. U kojoj mjeri su potrebe i prioriteti za podrškom starijim osobama prepoznati u Tenji/Osijeku i RH?
3. U kojoj mjeri pomoć u kući odgovara potrebama starijih osoba i kontekstu u kojem se provodi?
4. Opišite nam s kojim izazovima ste se susreli pri organiziranju podrške osobama starije dobi?
5. Na koji način _____ osigurava kontinuitet u financiranju pružanja podrške za starije osobe?
6. Kako procjenjujete učinkovitost načina financiranja socijalnih usluga za starije osobe na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini?
7. Kako procjenjujete koliko mjeri ~~socio~~-politički kontekst prepoznaje važnost pružanja kontinuirane podrške stariji osobama?
8. Ukoliko bi financiranje bilo trajno, opišite kakvu bi obvezu idealno imala vlast, a koja bi bila odgovornost i obveza pružatelja usluga?

Prilog F. Pitanja za gerontodomačice

1. Možete li nam za početak reći, na koje sve načine starije osobe u Tenji dobivaju podršku koja im omogućava da ostanu u zajednici?
2. Prema Vašem mišljenju jesu li potrebe za podrškom starijim osobama prepoznati u Tenji i Hrvatskoj?
3. U kojoj mjeri pomoć u kući koju pružate odgovara potrebama starijih osoba?
4. Opišite s kojim ste se izazovima ili problemima susreli kada ste pružali podršku osobama starije životne dobi.
5. Obzirom da ste putem udruge Izvor uključeni u pružanje usluge pomoći u kući, kako ste zadovoljni i na koji način udruga osigurava financiranje usluge.
6. Prema Vašoj procjeni, kako društvo prepoznaje važnost pružanja stalne podrške starijim osobama, a kako to primjerice prepoznaje državna vlast?
7. Na koji način udruga Izvor rješava izazove financiranja usluga za starije osobe?
8. Ukoliko bi financiranje bilo trajno, kakvu bi obvezu idealno imala vlast, a koja bi bila odgovornost pružatelja usluga?

Prilog G. Pitanja za korisnike usluge pomoći u kući

1. Možete li nam za početak reći, na koje načine dobivate podršku koja Vam omogućava | da ostanete u zajednici?
2. Što mislite jesu li Vaše potrebe, kao starijih osoba, prepoznate u Tenji, ali i na razini Hrvatske?
3. U kojoj mjeri usluga pomoći u kući koju primate zadovoljava Vaše potrebe?
4. Jeste li imali ikakvih problema ili poteškoća kada ste htjeli koristiti ovu uslugu?
5. Je li Vas netko informirao o načinu financiranja usluga za starije osobe?
6. Što mislite o načinu financiranja usluga koje primate, je li takav način financiranja efikasan i učinkovit?
7. Na koji bi se način financiranje socijalnih usluga za starije osobe moglo poboljšati?
8. Jeste li možda upoznati na koji način su se do sada rješavali izazovi financiranja socijalnih usluga za starije osobe?
9. I za kraj mi molim Vas opišite kakvu bi ulogu imala vlast, a koja bi bila odgovornost pružatelja usluga, ukoliko bi financiranje bilo trajno.

Prilog H. Worksheet Midwest Academy Strategy Plan

Specific Goals/solutions	Organizational considerations	Constituents	Targets/decision makers	Tactics
Manje udruge su umrežene (IZVOR, AMARA i SPIRITUS)	Osobljje Znanje iskustvo u pružanju usluga održivost usluge (reputacija)	Udruge umiranjena Gerontodomaćice Konisnici Građani i županija ↳ lokalna vlast Ukupovanje-udruge Smaga, Zagorac, bde mogućnosti ↳ Dominacija pojedinih udruge, opstojiti pojedini moć ↳ Zagorac, podrška	Koordinatori udruge Mirjana Herceg	
Udruge su licencirane za pružanje usluge	• isključivo potreba u zajednici • zajednici - gerontod. Licenca kao bezna trazenja fin. sredstva standardi Financije za licencu Kada udruge	Županija, udruge, konisnici Udruge, konisnici Licencirane udruge Financije, reputacija, sigurnost Troškovi, prikladna standardima moć nad nelicenciranim udruge	Koordinatori udruge (Mirjana Herceg)	

- veći broj osoba
- osnove pri trazenju fin. sredstva
- zajedničko razgovaranje
- zajedničko predstavljanje u javnosti

- manji prostor
- manji osoblje

- Protivnici (1)
- domovi za starije
 - donosioci odluka
 - privatni pružatelji usluga
- ↳ Smažni se jer imaju fin. sredstva, ali u javnosti i dalje prevladava socijalna solidarnost prema stanju

- Protivnici (2)
- udruge koje ne podržavaju licencirane privatne pružatelje

Ćube monopol nad uslugom

↳ Kadržati reputaciju kao najbolja opcija

Proces licenciranja jednako sama dosta ali neki drugi pružatelji mogu